

Kutatási zárójelentés

EFOP-5.2.2-17-2017-00088

„Transznacionális együttműködés Békés
megyében”

SZÉCHENYI 2020

HUNGARIAN
GOVERNMENT

European Union
European Social
Fund

INVESTING IN YOUR FUTURE

Tartalom

Előszó	3
Bevezetés	4
A kutatási munka menete	7
Strukturált interjú 1.	9
Magyarország	10
Felvidék	13
Kárpátalja.....	17
Erdély.....	21
Délvidék.....	25
Összegzés	30
Fókuszcsoportos interjú.....	32
1. fókuszcsoportos interjú kérdésköre	33
2. fókuszcsoportos interjú.....	34
3. fókuszcsoportos interjú.....	35
4. Fókuszcsoportos interjú	36
Összegzés.....	48
Strukturális interjú 2.	51
A kérdőívek kiértékelése	54
1. Kérdőívek statisztikája	62
A hipotézisek kiértékelése	82
1. hipotézis.....	82
2. Hipotézis.....	86
3. Hipotézis.....	91
4. Hipotézis	96
5. Hipotézis.....	105
6. Hipotézis.....	109
Összegzés	116
Zárszó	138

Tisztelt Olvasó!

Jó szívvel ajánlom a következő tanulmányt szíves figyelmébe mindazoknak, akiket érdekel a mai fiatal generációt, a NEET-fiatalokat (Not in Employment, Education or Training) érintő társadalmi helyzetek, a mindennapi életet befolyásoló pozitív, vagy negatív hatások, a fiatalok jövőképeinek megismerése. E kutatómunkát több Magyarországi és határon túli magyar civil szervezet végezte. Az egyesületek az Egyensúly AE Egyesület EFOP-5.2.2.-17-2017-00088 azonosítószámú, „Transznacionális együttműködés Békés megyében” című pályázatának keretein belül kérdezték a humán szolgáltatásokat nyújtó állami és nem állami intézményekben, szervezetekben (kivéve köznevelési és felsőoktatási intézmények) dolgozó szakembereket, beleértve civil szervezeteket, egyházi jogi személyeket, önkormányzatokat és nemzetiségi önkormányzatokat (társulásaik és intézményeik is). Kérdéseik kiterjedtek az ifjúság jövővel kapcsolatos elképzeléseire, az ifjúság értékekkel kapcsolatos attitűdjére, az egyes intézmények, programok megítélésére, a közösségi, oktatási művelődésben való részvételére, az ifjúság kulturális igényeire, az intézményrendszer közoktatási kiegészítő szolgáltatásai az ifjúság számára, az intézményrendszer megfelelő területi eloszlása, igénybevehetőségére, a szakemberek beavatkozási pontjai a pályaválasztási folyamatba, az ifjúság aktivitására, toborzási lehetőségek, szolgáltatásba való bevonás mikéntjére, ösztönzésre.

A közös munka során az együttműködő egyesületek között remek kapcsolat alakult ki. Tekintettel arra, hogy az anyaországon kívül Délvidéki, Felvidéki, Kárpátaljai és Erdélyi egyesületekről van szó, így a magyar anyanyelvű területek szinte mindegyike meg lett szólítva. A kapcsolatfelvétel, kezdetektől fogva egyúttal a jó viszony kialakítását is jelentette. Ezen civil szervezetek tagjai zömében hátrányos helyzetű települések lakói, akiknek leginkább szükségük van a közösség támogató erejére. E tanulmány rávilágít a hiányosságokra, és rámutat a lehetőségekre, valamint a fejlesztendő területekre egyaránt, amelyek kapcsán a közösségek, a családok és az egyének meg tehetik mindazt, ami elvárható tőlük ahhoz, hogy a mai haladó szellemiségű világ és a környezetükben fellelhető lehetőségek megfelelő kihasználásával, nemzeti identitásukat megőrizve tudjanak érvényesülni.

Bevezetés

A „Transznacionális együttműködés Békés megyében” című pályázat 2017 novemberében indult. Az egyesület alapszabályban felvállalt missziója a különféle okok miatt a társadalmi leszakadással veszélyeztetett rétegek felkarolása, az esélyegyenlőségért való küzdeni tudásuk motiválása, szociális, mentális problémák preventív szemléletű kezelése, illetve a probléma kialakulása esetén a rehabilitáció. Az egyesület 2003 óta tevékenykedik a megyében. Az elmúlt évek tevékenységei során szinte valamennyi réteggel kapcsolatba került, így többek között foglalkozik fiatalokkal, családokkal, nőkkel, gyerekekkel, fogyatékkal, különböző depriváltsággal, hátrányos helyzetű térségben élő embertársainkkal. Vallják, hogy a társadalomban meglévő előítéletek magukban hordozzák egyének, családok teljes exklúziójának a veszélyét, ami ellen szociális szakemberként kötelességük fellépni. Alapszabályuk is rögzíti a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítését. Az esélyegyenlőség számukra evidencia, melynek elérésére folyamatosan törekednek mind a kötelezően vállalt feladataikban, mind civil kezdeményezéseik során. Missziójuk egy olyan modellértékű komplex, integrált intézmény és a hozzá tartozó szolgáltatási struktúra működtetése civil keretek között, mely képes kezelni összetett szociális problémákat, képes társadalmi válaszokat adni azokra, melyek a másik két szektorban egyáltalán nem, vagy csak részben elégülnek ki.

A szervezet feladatellátását megalapozó fejlesztési koncepció alapját az alábbiak képezik:

- Esélyegyenlőség megteremtése;
- A megyében működő civil szervezetek összefogása;
- Hátrányos helyzetben lévők felzárkóztatása;
- Képzések, foglalkoztatási programok szervezése;
- Előadássorozatok, programsorozatok, rendezvények szervezése szociális témában.

Az egyesület eddigi tevékenysége során megalapozta a projekt sikeres végrehajtásához szükséges helyi beágyazottsági szintet. Vezetői és operatív szinten is munkakapcsolatban állnak a térségi önkormányzatok, civil szervezetek, munkáltatók és érdekvédelmi szervezetek képviselőivel, ezáltal is biztosítva azt, hogy kellő számú célszemély kerüljön mozgósításra a projekt sikeres végrehajtása érdekében. Céljuk e projekt keretében az volt, hogy a munkaerőpiaci helyzetét, ahhoz viszonyuló attitűdjét, a befolyásoló tényezőket vizsgálja a Kárpát-medencei régió fiatalságának körében. A fiatalok munkaerőpiacon való

elhelyezkedését kívánják segíteni nemzetközi és hazai jó gyakorlatok gyűjtésével, integrálásával és adaptálásával. Keresik mindazon tényezőket, amelyekben a civilvilágnak, a szociális szférának lehetősége van a folyamatok optimalizálásban. Már a program kezdetén feltételezték, hogy a fiataloknak rendkívül széles és sokszínű palettával kell rendelkezniük mind a készségek, képességek és a kompetenciák tekintetében, hogy a munkaerőpiaci és társadalmi változásokhoz kellő rugalmassággal tudjanak alkalmazkodni. Eddigi munkájuk során azt tapasztalták, hogy sok segítséget nyújthat az önkéntesség és a munka kipróbálása, a folyamatokba való megteremtése, a személyes kapcsolatokon keresztül való hiteles segítség. Munkjuk során a hátrányos helyzetben lévők mellett külön figyelnek azokra a fiatalokra, akik bár lehetőségeik terén képesek volnának megállni a munkaerőpiacon, de más okok miatt mégis kimaradnak, melynek okaként idővel lemaradnak és a devianciákkal veszélyeztetetté válnak, ők az úgynevezett NEET-fiatalok (Not in Employment, Education or Training). Fontossá válik elősegíteni a társadalmi felzárkózást és élni a jógyakorlatok által megismert lehetőségekkel ennek érdekében. Ezen lehetőségeket mind határon belül, mind határon kívül szerencsés kipróbálni. Így talán az elvándorlással veszélyeztetett régiókban is könnyebben tud a fiatal alkalmazkodni és ismereteit felmérve hamarabb és hosszabb távra talál munkát a foglalkoztatónál. Egész Európában, így hazánkban is és nemzetiségi régiókban is szükség van arra, hogy az ifjúságot valós, a jövőt alapjaiban meghatározó erőforrásnak tekintsünk, akiknek igényük és joguk is van a korszerű tudásra, a korszerű innovatív lehetőségekre. Ez adja meg annak a lehetőségét, hogy proaktívvá válva képessé váljanak a társadalom megújítására, az aktív szerepvállalásra. A jövő döntéshozóira nem tekinthetünk másként, mint önálló, döntésképes egyénekre, a jövő alakítóira. Meg kell teremteni számukra a lehetőséget képességeik kibontakoztatásához. Ehhez szeretnének hozzájárulni ezen projekt keretében külföldi és hazai partnerszervezeteikkel a tapasztalat szerző és összegző, kutatói munkával, eredményeink publikálással záruló programunkkal, majd a jól kialakított és megalapozott szakmai munkát hosszú távon fenntartani. Erre garancia, hogy a partnerszervezetek is mind több évtizedes múltta tekintenek vissza, így szakmai megalapozottságuk, ismereteik, tapasztalataik, beágyazottságuk, elhivatottságuk, megkérdőjelezhetetlen.

A jelen kutatás az eddigi ifjúsági kutatásokat, kiemelten a 2016-os – Új Nemzedék által megvalósított Magyar Ifjúság Kutatást szem előtt tartva, de más módszerekkel kutatta a fiatalok helyzetét. Az eddigi ifjúságkutatások zömében egyrészt magával a kutatni kívánt réteggel, a fiatalokkal többnyire kvantitatív módszerekkel készített munkák voltak, melyek igyekeztek reprezentatív sokasággal az adott korosztályban dolgozni. Ezek a munkák elsődlegesen kérdőívet használtak eszközként. A számok, a statisztika egy ekkora mintavételnél képes arra,

hogy valóban pontos képet adjon az adott kutatási területről, sokoldalúan tudja megvilágítani az adott területet. A kvantitatív munkákat kiegészítve, a kvalitatív kutatások mindezek mellett nagyon fontossá válnak, hiszen a válaszokkal, sokkal mélyebb rétegekbe is eljuthat a kutató. Ez utóbbi is lényegi kérdéssé válhat akkor, amikor a kutatás témája, olyan fontos terület, mint a társadalmunk jövője. A fiatalok helyzetének kérdése pedig tudjuk, meghatározó a jövőnk szempontjából. E két módszer együttes alkalmazása bár sokkal komplikáltabbá teszi az eredmények kiértékelését, de egyértelműen mélyebb rétegekre enged következtetni az egyén életmódjára ható értékrendet, az attitűdje mögött meghúzódó mögöttes okokat is láthatóvá teszi az interjú még akkor is, ha nem cél ezen kutatások során a mélyinterjú készítése. Éppen ezért jól kiegészíti egymást ez a két módszer, melyeket mi is használtunk a munkamenet során. A kvalitatív munka közelebb enged a gondolatokhoz, a személyes attitűdökhöz, egész egyszerűen ahhoz az érzésvilághoz, melyben az adott célcsoport él, tevékenykedik, tervez. Az interakciók, melyek a kérdések során a résztvevők közt történnek valóban bevonják a pszichológiai aspektust, melyben ott van a kérdező és kérdezett között kialakult kölcsönhatás, bizalom. A kérdőíves lekérdezést kiegészítő interjútechnikák széles lehetőséget adnak a kutató számára, hiszen az online kérdésekkel szemben itt egy kapcsolódás a résztvevőkhöz több órát is igényelhetnek, ami személyes és csoport dinamikai hatások megfigyelésére is lehetőséget ad. E dinamika pedig megteremti a lehetőségét az egymásra hangolódásnak és így a kooperatív munkának a társas interakciók során. Az interjúk során megjelenő metakommunikáció az emberi kommunikációjelentős része, ami segítségével igen sok plusz vagy kiegészítő értelmezést teszünk felfoghatóvá. Így közelebb kerülhetünk az adott célcsoport valós mozgató rugóihoz. Azt gondolom, hogy ennek fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni akkor, amikor olyan fontos témát vizsgálunk, mint az ifjúság helyzete. Igaz ez akkor is, ha az interjú elkészítését nem minden esetben sikerül valós fizikai közelséggel elkészíteni, hiszen a szélessávú internet megteremtheti a lehetőséget annak, hogy a beszélgetések a technika eszközeinek felhasználásával történjenek meg akár igen nagy távolságból is. Természetesen a személyes jelenlét nem spórolható meg, de adott esetben a jól megválasztott interjútechnikák használatával változatosabbá tehető a kutató munka és a módszerek összehangolásával azok egymást kiegészítve, kerekébb teljesebb képet adnak az egészről.

Egy ilyen nagy merítésű vizsgálat során természetesen szükség van a folyamatos és jól működő kapcsolattartásra és ennek gördülékenysége éppen annyira beszédes üzenet, mint az elakadásai. Ilyen értelemben a kutatók számára a szó és a hallgatás is egyaránt beszédes üzenet. Minden kutatásban a kutatási cél mentén érvényesülnek a csoportdinamikai hatások és a munka során kialakulnak a szerepek és a jó moderátor, ez esetben a kutatás irányítója, vagy egy

részfeladat felelőse képes alakítani a munkát úgy, hogy közben hitelesíti magát az eredményt is. Tehát a döntően kvantitatív módszerekre épülő munka során sem, mint adott esetben a jelenlegi ifjúságot érintő kutatás sem hanyagolhatók el a kvalitatív kutatás munkamódszerei. Az interjú technikák alkalmazása során fontos figyelni a módszerek választásánál arra, hogy egy-egy módszer mennyi teret ad a nonverbális aspektusnak, mennyit az egyéb következtetésekre is hatással bíró momentumoknak. Természetesen ez a munka a különböző diszciplínák közötti átjárhatóságot is feltételezi.

A kutatási munka menete

Mivel a kutatás maga földrajzilag nagy területre terjedt ki, szükség volt arra, hogy a részfeladatokat megfelelő szervezettséggel és a helyi színtereken való elérhetőséggel végezzük. A projekt Békés megyén kívül, határon túl 4 régióra terjedt ki, melyekben térségben projektpartnereink származnak. Partnereink nagy segítséget nyújtottak a kutatók munkájában, a megfelelő célcsoport megtalálásában. Az egymással való kapcsolattartás, levelezés természetesen a projekt idején is folyamatos volt az elérhető lehetőségek teljes tárházát felhasználva, így a

- E-mail-es levelezés – folyamatos kapcsolattartás,
- Közös Facebook csoport – folyamatos kapcsolattartás,
- Video meetingek
- Telefonos megkeresés – sürgős esetekben,
- Személyes találkozások (akár köztes helyeken a tanulmányutak során)

A kooperációhoz állandó kapcsolattartók kijelölése szükséges valamennyi partner részéről. Jelenleg ezek a személyek a szervezetek hivatalos képviselői, valamint a kijelölt szakmai vezetői, kompetens munkatársai. A kapcsolattartókon felül a kommunikációba bevonásra kerültek azok a szakmai megvalósítók is, akik érintettek a szervezés azonban elsősorban a kijelölt kapcsolattartók voltak felelősek a folyamatos kommunikációért, és a projekt előrehaladását. E kutatás során már a kezdetektől jól felépített hálózat adta meg annak a keretét, hogy egy földrajzilag és etnokulturális értelemben is széles, több régiót is érintő munka gördülékennyé válhasson. Folyamatos kommunikációt feltételezett ez minden síkon. Személyes találkozások egy régióban, vagy éppen a telefonos, vagy online kapcsolattartás írásbeli vagy videós módjai bevetésre kerültek az idők során. Mindez akarva akaratlanul egyben megmutatta a kommunikációs színterek alkalmazhatóságának, előnyeinek széles lehetőségét.

Kérdőíves, önkitöltős adatfelvétellel kvantitatív ismereteket szereztünk az ifjúsággal kapcsolatban számos körülményről, attitűdről a segítőként tevékenykedő laikus és professzionális munkatársaktól. Cél volt, hogy jelentős mennyiségű kitöltés történjen, melyből reprezentatív sokaság hozható létre az adott országra vonatkozóan. A kutatás folyamán úgy láttuk, hogy vannak olyan szervezetek, amelyeket az internetes kutatások során ismertünk meg és a lekérdezésbe őket is bevontuk. A kutatás során sikerült 247 db kérdőívet kitölteni, ami látszólagosan kicsi szám, de tekintve, hogy ezek a segítők meglehetősen sok fiatallal kerülnek összességében kapcsolatba, így ez a szám régióként is megjeleníti a legalább 500-500 főt a határon túl, hazai viszonylatban pedig több ezret jelent Békés megyében. A kérdőívek összesítése, kiértékelése végül minden adatot összevetve készült el.

Az interjúk esetén azok elkészítése összeállítása a projektfelelős Egyensúly AE Egyesület felelőssége volt és az interjúk elkészítése is itt történt, illetve a már felsorolt módszerekkel az infokommunikációs különféle eszközeit felhasználva. A különféle módszerek gyakorlatilag elérhetővé tették a strukturált, félig strukturált és fókuszcsoporthoz interjúk használata mellett az online fókuszcsoporthoz bevonását a módszerekbe. Minden módszernek van előnye. A telefonos, vagy interneten keresztül elkészített interjútechnika alkalmazása a kvalitatív módszerek mélységéből megtartotta a lényegét, de a verbális csatorna kiesésével vagy annak erősségének csökkentésével mégis a tárgyilagosságában emelte a szintet. Az interjúalany ezen esetekben a saját térfelén, a saját közegében, mondhatni védett környezetben maradt és így nyilvánvalóan kevésbé vált önkénytelenül is a kérdező hatásával befolyásolttá. Nem akart megfelelni elvárásoknak. Azt látni, hogy a különböző interjú helyzetek pszichológiai szempontból is némileg módosítottak, adott esetben letisztultabbá tették az összmunkát. Az online, az írásbeli „beszélgetések” a chatszobákban az ilyenkor alkalmazott hangulatjelekkel sajátosan színezik a munkát, hiszen a szóbeliségben e sajátosan közepesen ragadt módszere során a szuverén vélemények kimondása így sem válik érzelemmentessé az egyébként a személyes kontaktusnál sokkal egyszerűbb enter gomb megnyomásával, miközben a sztorizás elmaradásával minket érő vesztség bizonyos szempontból pontosabb és olykor gyorsabb eredményekhez segítenek. A jelen kutatás meglehetősen hosszú időszaka és földrajzi távolság okozta nehézségek miatt szükség volt az online túlsúlyra, de természetesen a résztvevők igyekeztek a személyes találkozások megvalósítására is. A nagy távolságok miatt szükség volt megfelelően lavírozni a lehetőségek között.

Jelen munkánkban alkalom nyílt az interjúinkban beszélgetni a határon túli fiatalság, hallgatói önkormányzat néhány vezetőjével, illetve a transznacionális kutatás régiós főszereplőivel, akik szervezésben, lebonyolításban, illetve a fiatalokkal való kapcsolattartásban

is orozzlánrészt vállaltak. A megkérdezettek egy jelentős része a kérdőívek nyitott kérdéseire névtelenül válaszolt, kikről ez esetben csak egy dolgot tudtunk bizonyosan, hogy segítőként dolgoznak egy-egy régióban. A fiatalok, a hallgatók képviselőiben megszólalók esetében a strukturált interjú online módszerét választottuk. Tettük ezt azért, mert úgy gondoltuk az ifjúság sajátos őszintesége ezzel a módszerrel a legmegfoghatóbb, illetve számukra még inkább nehézkessé vált volna a személyes találkozások megoldása egyszerű a hétköznapi életben rejlő okok miatt (utazás megszervezése, költségek, időhiány, stb.). Igyekeztünk elérni az érintett régiókból a hallgatói képviselőiben nagy tapasztalattal bíró fiatalokat, akik egyébként szívesen válaszoltak a kérdésekre. A strukturált interjú során 12 kérdés volt, illetve mindenki számára felajánlott volt a lehetőség arra, hogy kiegészítsék azt a téma mentén bármivel. A munka során a laikus és professzionális segítők, szakembereket kérdeztük, akik valamilyen módon egyházi, önkormányzati, egyéb szervezet égisze alatt dolgoznak olyan területen, amely napi kapcsolatban van a fiatalsággal. Tettük ezt azért, a társadalmi önrendelkezés, öntudatosság, terén a jövő alakításának szempontjából kulcskérdés mennyire vagyunk képesek segíteni a fiataloknak saját nemzeti, érdekvédelmi, társadalmi terepükön proaktívvá válni. Fontos az, hogy valóban őket képviselő képviselőket lássanak maguk körül és akarják e téren jogukat érvényesíteni és kellően elszántak legyenek az önérvényesítés, az érdekvédelem közéleti színterének alakításában, működtetésében is. Különösen fontos ez ott, ahol ők önmagukban a kisebbségi létben vannak és identitásuk megőrizhetőségének záloga ebben az akarában is megfogható tetteknél érhető, hiszen ez a közösségi cselekvőképesség lesz az alapélményük a demokrácia játékszabályairól, a nekik kijáró jogokról, és még megannyi jövőépítéshez elkerülhetetlen képesség birtoklásáról. Ez több szempontból lényeges momentum, hiszen kutatások arról tanúskodnak, hogy Európa más országaiban is jellemző a demokratikus intézményrendszer iránti bizalmatlanság és a fiatalok távolmaradása a politikumtól. A kisebbségi létben hatványozottan fontos azon képességek birtoklása, amelyek segítenek az identitás megőrzésében, az érdekképviseletben. Így tehát elsődlegesen a képviselőikről kérdeztük őket.

Strukturált interjú 1.

Strukturált interjúink két különböző kérdéssel lettek megfogalmazva. Az első ilyen munka azon segítőkhez szólt, akiket vagy a projektpartnereink ismertek személyesen, vagy az internetes kutatás során kerültek látótérbe. A második sokkal szélesebb körben, a kérdőívekben került nyitott kérdések formájában megfogalmazva. Az első strukturált interjúnkban az

alapkérdések a következők is voltak az egyetemisták felé és a középiskolások sem kaptak lényegiben mást, csak a hallgatói önkormányzat helyett a diákönkormányzatokról érdeklődtünk:

1. Hallgatói önkormányzat működik-e és miként?
2. A hallgatók milyen tevékenységben vesznek részt az önkormányzaton keresztül?
3. Szoktak-e lenni és milyen gyakorisággal ifjúsági fórumok?
4. Az ifjúsági fórum, a hallgatói önkormányzat, és egyéb civilszervet között van-e együttműködés és ha igen ez miként valósul meg (formális, informális kapcsolat)? Vannak-e közös tevékenységek? Miként segítik egymás munkáját?
5. A hallgatók támogatása miként és hogyan történik, kik abban a legfontosabb támogatók, szereplők, mik ennek a folyamatnak, segítségnek a legfontosabb mozzanatai? (szociális támogatás, ösztöndíjak, karriertanácsadás, stb.)
6. Mindez milyen hatással van a hallgatókra?
7. A hallgatók életére, körülményeire, lehetőségeire milyen hatással van a civil, egyházi szervezetek támogatása, van-e velük valódi együttműködés?
8. Mit tud mondani a hallgatói élet közéleti szerepéről akár az adott oktatási intézményben, akár az adott térségben?
9. Ön hogyan látja a diákönkormányzat, diákszervezetek szerepét, a hallgatói önkormányzat lehetőséget és fejlődési irányát, milyen javaslatai vannak?
10. Miként látja az egyházak szerepét ebben a folyamatban?
11. Miként látja Ön a jövő lehetőségeit, az anyaország szerepét a fiatalok esélyeinek, lehetőségeinek, kompetenciáinak, társadalmi szerepvállalásának fejlesztésében?
12. Mi az, amit a fiatalokért Ön szerint még tenni kellene, hogy több eséllyel, jobb kondíciókkal induljanak a jövő felé?

A válaszokból így sorban a következőkre világítottak rá a fiatalok, melyben látható az is, hogy a hallgatói, illetve diákönkormányzat működése terén vannak tetten érhető különbségek a régiók között. Régiókra lebontva az eredmények a következőképpen alakultak:

Magyarország

1.

Hazánkban az oktatás valamennyi szintjén vannak az oktatásban résztvevő diákság számára lehetőség a képviseletre. A diákok, a hallgatók joga és lehetősége az önkormányzatiság lehetőségeivel élni.

2.

A diák, illetve a hallgatói önkormányzat működése nyíltan és független módon történik és a saját életük szempontjából rendkívül széles az a terület, amelyben beleszólást kapnak az adott intézmények életébe. A programok szervezésébe, a diákélet kérdéseibe, a szociális ösztöndíjak elosztásába beleszólhatnak, sőt gyakorta dönthetnek azokról.

3.

Nagyon sokféle tapasztalatot soroltak fel a válaszadók, többnyire azért beszámoltak olyan rendezvényekről, ahol mód van, akár évente többször a diák és a hallgatói önkormányzatoknak szereplőinek találkozásra, részvételre. Ezen kívül fontosnak tartották azt is megemlíteni, hogy vannak olyan rendezvények, fesztiválok, ahol többnyire a diákság, a hallgatók azok, akik ott megjelennek és így lehetőség van a programokon túl is tartani megbeszéléseket, vitaesteket, stb. (EFOTT, Szegedi diáknapok, egyetemi diáknapok, stb.)

4.

A válaszolók jelentős része ebben látott fennakadást, aminek egyik oka az önállóságra törekvésük, a másik pedig az információáramlásának hiánya. Ügyek, programok mentén alkalmi jelleggel van példa együttműködésre, de nem ez a jellemző. Az viszont látható, hogy volna igény erre a hallgatók részéről is, de csak abban az esetben, ha megfelelően tájékozottak az együttműködés feltételeiről, körülményeiről és a saját függetlenségük nem kerül veszélybe.

5.

A középiskolák esetén kevésbé általános az, hogy legyenek olyan szociálistámogatások, melyekről a diákság dönthet. Az egyetemeken esetén más a helyzet, ott a hallgatók esetén már a szociális támogatás során is lényegi szerepe van a HÖK-nek azok megítélésében. Az egyetemeken vannak HÖK irodák, melyek folyamatos elérhetősége biztosított, illetve van karrier tanácsadás is és folyamatosan monitorozzák azt, hogy a végzett hallgatók milyen karriert értek el, miként sikerült az adott pályán elhelyezkedniük.

6.

A középiskolai és egyetemi diákság számára is egyértelműen érzékelhető az önkormányzatiság működése és ez fejleszti az igényüket és igényességüket a társadalmi szerepvállalás terén. A hallgatók esetén a szociálistámogatás rendszere, a kollégiumokról való döntés alapvetően kihatnak az egyetemista évek jólétére, a mindennapi létbiztonságra. Ez természetesen ezért számukra egy kifejezetten pozitív eredményeket adó értéke a saját önkormányzatiságuknak, érdekeik érvényesítésének.

7.

Békésben a felsőoktatási intézményekben az elmúlt évek során fenntartó terén változás történt. A hallgatók számára igyekeztek ezt zökkenőmentessé tenni, amely folyamatot támogatta a HÖK is. Több kar is működik a megyében, melyek mindegyikében aktív a hallgatói képviselő. A karok meglehetősen kis létszámmal működnek és talán ennek is köszönhető az, hogy diákok és az oktatóik viszonya nagyon bensőséges, gyakoriak a közös programok, kirándulások, rendezvények. Mindez kihat az egyetemi élet mindennapjaira.

8.

Ez nagyon változó, de a vizsgált megyében a középiskolások esetén a megyeközpontban a hallgatói élet érdekes módja a diákpolgármesterség intézménye, melyet a város diákjai választanak meg évente és szerepe is több a szimpla névleges funkcionál, hiszen a diákok a polgármesterrel, a képviselőkkel is egyeztetnek az őket érintő kérdésekben.

9.

Országosan nagyon változó és vannak intézmények, ahol azért a megszólalók éltek a kritikával, miszerint néha túl sok a beleszólásuk bizonyos kérdésekben, mint pl. a kollégiumi helyek kiosztása, szociális támogatás és nehezen mozdulnak, nehezen változtatnak. Mindent összevetve az itthoni viszonyokat szemlélve egészen aktív diák, hallgatói élet van.

10.

Az egyházi iskolák esetében van némi szerepe a diák, hallgatói önkormányzatiságra, de még ott is többnyire csak közvetett úton. A többség úgy véli, az egyház távol van a diákélet efféle befolyásolásától, de ez nem azért van, mert elutasítók egymás irányába, hanem sokkal inkább tiszteletbe tartják a hallgatók függetlenségét, szabadságát.

11.

Azt látják, hogy még határon belül is összetett kérdés a nemzethez való tartozás, az európaiság, hiszen sokan vannak, akik több perspektívát látnak az európaiságban, és nem érzik az „itt és most”-ban fontosnak a nemzeti identitásukkal kapcsolatos kérdéseket. Sokan úgy érzik kicsit túldimenzionálódnak a nemzeti kérdések. Ugyanakkor mégis a többség itthon szeretné elképzelni az életét és maximum csak néhány évet szeretne külföldön tölteni, nyelvtanulás érdekében, élmények, ismeretek, tapasztalatok megszerzése céljából.

12.

Életpályamodellek, amelyek már a pályára lépés idején is értékeli a megszerzett tudást. A gyakornoki idő alatti alacsony bér tekintve, hogy gyakorta a családalapítással egyidőre esik gyakran oka annak, hogy a fiatal más pályát választ. Úgy vélik nem a munkahely hiánya, ami most fenyegeti a pályakezdőt, hanem a megfelelő életpályamodell, kiszámítható karriertervezés az, ami hiányzik. Illetve többen említettek, hogy bár kezd elindulni a duális képzés, de ez

meglehetősen lassan bontakozik ki, pedig maga a rendszer sok szempontból kedvez a fiataloknak, illeszkedik az életmódjához, lehetőségeihez.

A hazai fiatalság képviselőinek tagjai, akik napi szinten kapcsolódnak a diák és hallgató szervezetekhez egy olyan szervezeti rendszerbe kapcsolódtak be, melynek a működése biztosított, és amelyben a jelenlétük, az aktivitásuk az, ami meghatározza ennek az önkormányzatiságnak az aktivitását. A Békés megyében működő főiskola esetén, e téren előnynek bizonyul az sok tekintetben, hogy viszonylagosan kis intézményről van szó, amely éppen ezért átlátható és a kapcsolatrendszerek sem nélkülözi azokat a hozzáadott értékeket, amelyek a személyes viszonyulások, közvetlen kapcsolat adhat egy az össz munka feltételeihez.

Felvidék

1.

Szlovákia törvényei nem ismernek el az egyetemeken belüli hallgatói csoportosulásokat jogi személyként, a hallgatói önkormányzatiság meglétét pedig főleg nem. Középszintű iskolákban vannak diákönkormányzatok, de az egyetemeken esetében pont a magyar Selye János Egyetem az kivétel, ahol a magyarországiéhoz hasonló módon működik a hallgatói önkormányzat. Az SJE Hallgatói Önkormányzata tehát egész Szlovákiában egyedi, az egyetem a saját alapszabályában rögzítve a létezését, és az egyetem elismeri a hallgatók egyedüli és legitim érdekképviseleti szerveként. Az SJE HÖK jogosult egyedül hallgatókat delegálni a különböző egyetemi fórumokba. Minden karnak van saját küldöttgyűlése és van egyetemi küldöttgyűlés is.

2.

A HÖK tevékenységének nagyrésze a színpalák mögött történik, hiszen a hallgatók azokkal leginkább a rendezvényeken keresztül találkoznak, de a HÖK jelen van a hallgatók kulturális, sport és tudományos életében is.

3.

Az ifjúsági fórumok viszonylag ritka események, amik gyakran érdektelenségben torkollanak. Ennek többféle oka is lehet, amit eddig nem sikerült igazán feltárniuk.

4.

A magyar egyetem hallgatói önkormányzata és az egyetem oktatói az idők folyamán kifejezetten jó kapcsolatot alakítottak ki egymással. Az egyetemen a hallgatók minden oktatói fórumra delegálhatnak tagot, ahol a hallgatók képviselője kap szavazati és hozzászólási jogot. A HÖK a környék más szervezeteivel is szoros kapcsolatokat ápol, és akár közös akciókban is

részt vesz, például közös előadások szervezése, koszorúzás stb. A Selye egyetem hallgatói aktív részesei a környék civilszférájának is.

5.

A hallgatók támogatását, segítségét kezdéstől figyelemmel kísérik és szükség esetén segítik a beiratkozókat. Megesik az is, hogy egy-egy mentor kerül azon hallgató mellé, akinek valamilyen speciális segítségre van szüksége.

6.

A segítő szándék már önmagában is fontos erőforrás a hallgató számára és természetes az, hogy segíti őt az elakadásokban és ez kihat a mindennapokra.

7.

A civil, egyházi szervezetekkel való együttműködésekkel kapcsolatosan a legnagyobb probléma hasonlóan az ifjúsági fórumokhoz a hallgatók passzivitásában van. A jó együttműködés kihatna a fiatalok életének számos területére, szemléletformáló lehetne, jövőképet adhatna és kapcsolatépítővé válna és pont a passzív fiatalok esélyeire gyakorolna jótékony hatást.

8.

Az egyetem hallgatóinak közelmúltbeli szerepe az volt, hogy vigyék a Selye hírnevét, és mutassák meg az országnak azt, hogy az új, ráadásul magyar egyetem is legalább olyan jó, mint bármely másik szlovák egyetem az országban. Az ő szerepük volt az, hogy a későbbi generáció diplomáját legitimálják. A jövőbeli szerep pedig nem más, mint hogy kinevelődjön a következő generáció felvidéki magyar értelmisége. Az egyetem legitimációja szempontjából ez egy rendkívül fontos feladat, hogy a többségi szlovákság számára is elfogadottá váljon a Selye egyetem.

9.

A hallgatói szervezetek fontosok. Egyrészt azért, mert valóban szükséges az érdekképviselet, másrészt, mert szükség van arra is, hogy legyenek olyanok, akik képessé válnak az érdekvédelmi feladatok, a jogok érvényesítésének kivívására. S ilyen értelemben a HÖK egyfajta közéleti vezetőképző feladatot is ellát, miközben az egyetem vezetésével való együttműködés során a konstruktivitásról, az együttműködésről is tanulnak a hallgatók.

10.

A Selye egyetem részéről nincs egyháziközös tevékenység, de más egyházi jellegű iskolák / karok / egyetemek esetén valószínűleg nagyobb a befolyásuk a diákszervezetekre.

11.

Az anyaország szerepe a kapcsolattartás, ahol a külföldi diák és más ifjúsági szervezetek kiépíthetik a kapcsolataikat más szervezetekkel, hogy így egymás kompetenciáit kihasználva, fejlődjenek, tapasztalatokat cseréljenek, esetleg később közös pályázatokat nyújtanak be, közös rendezvényeket szervezzenek, vagy más módon kamatoztassák az egymástól szerzett tudást. Ennek példái a Magyar Ifjúsági Konferencia (MIK), Magyar Ifjak Világtalálkozója (MIVIT), de a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája (HÖÖK) is, ahol már a külföldi magyar hallgatói önkormányzatok is teljes jogosultságú tagságot szereztek, illetve szerezhetnek.

12.

A közéletiségbe való bekapcsolódással és lehetőségekkel számos olyan készséget, képességet és ismeretséget lehet összeszedni, ami nem csupán a kompetenciát fejleszti, de jelentősen több lehetőséghez, esélyhez segít hozzá.

Tehát a Selye egyetemi hallgatói önkormányzat a hazai HÖK mintája szerint működik és a megválasztása működtetése is hasonlóan alakul a hallgatók által megszavazva, irányítva. Azt látni, hogy a hazai egyetemekhez hasonlóan ők is küzdenek néhány jellemző problémával, mint a hallgatók passzivitása. Viszont a sajátos kisebbségi lét miatt azt láttatja az interjúmban segítő volt HÖK elnök, hogy fontos része e létnek az, hogy megtanulják a fiatalok a jogok és lehetőségek, érdekek érvényesítésének útjait.

A diákság körében persze ezzel nem egyetlenek, mert a szintén magyar TANDEM nonprofit szervezet ott van a diákság, a hallgatók mögött. E felvidéki szervezet által támogatott internetes portál oldalán a dinamiportal.sk-n a következőket olvashatjuk a diákönkormányzatisággal kapcsolatosan: „Polgári nevelésen azt tanuljuk, hogy a demokrácia védelmét és fejlesztését azok képesek ellátni, akik alapos ismeretekkel rendelkeznek és egyben erkölcsileg érett polgárként viselkednek. A polgári kezdeményezések és mozgalmak tulajdonképpen a nyilvánosságot hozzák létre, törekvések arra, hogy a polgárok véleménye valós hatással legyen a közügyek alakulására. Erkölcsileg érett polgárok akkor lesznek, amikor megkapjátok a személyazonosságotokat, sőt akkor sem, amikor betöltitek tizennyolcadik életévüket. Erkölcsileg érett polgárrá akkor válik az ember, ha tudása, képessége és készségei kifejlődnek egy bizonyos szintre, úgy is mondhatnánk, amikor megszerzi az állampolgári kulcskompetenciákat.” E sorok íróját nem sikerült fellelnem, de a szervezet projektvezetőjét, Urbán Pétert alkalmam volt megkeresni. Az ügyvezető elmondása szerint ők maguk nem vesznek részt a diák vagy a hallgatói önkormányzatok működésében közvetlenül, de a diákok felkészítésében, az önkormányzatiságban való szerep és felelősség vállalásra tevékenyen jelen vannak. Tréningeket tartanak és ebben az egyént, a csoportot is folyamatosan fejlesztik nem

csupán szellemekben, hanem a mentális erőforrásaik terén is. Olyan módszereket építenek be, amelyekkel tudatosan a kompetenciák fejlesztését célozzák meg úgy, hogy azokat a fiatalok, pedagógusok a későbbi életük során, a magánéletükben, a munkaerőpiacon, a közéleti tevékenységeikben is hasznosítani fogják tudni. A Tandem nonprofit szervezet közhasznú tevékenysége során önismereti egyéni és csoportos programokon túl, szervezetfejlesztést és karriertanácsadást végez, tart oktatási kurzusokat pedagógusoknak is, tréningeket, képzéseket, szemináriumokat végez. Jelen van a felvidéki szellemi és kulturális értékek megteremtésében, fejlesztésében, védelmében. Támogatja az újító, megújító törekvéseket. Szervez kulturális, társadalmi eseményeket, vitákat, találkozókát, kiállításokat és előadásokat. Tanácsadói, és információs szolgáltatásokat nyújt, kutatásokat szervez és végez. Munkájával lefedi a fiatalság életének és igényeinek legkülönbözőbb területeit, kellemes és hasznos időtöltés biztosítva számukra. A fenntartható fejlődést is szemelőt tartva proaktívvá váló generáció nevelését tűzte ki célul maga elé. Teszi ezt átlátható és jól követhető módon, hiszen honlapján keresztül minden tevékenységük követhető és átlátható. A Tandem egy komplex ernyőszervezetté vált az évek során a felvidéki fiatalok életében, amit számomra több felvidéki pedagógus is megerősített a személyes találkozásaink során. Szlovákiában a középiskolákban működik a diákképvislet, de ezek többnyire tevékenységükben egy-egy iskolára korlátozzák tevékenységüket. Kapcsolat természetesen van köztük, hiszen akár a Tandem által szervezett tréningeken is kialakulnak ezek a kapcsolatok.

Felvidéken még egy érdekességgel került előtérbe, és ez egy magazin, az Új Nő. Női magazin interjúkkal, történetekkel, de bulvár, és celebhíradó nélkül, stílusosan, intelligensen. Tehát egy finoman szerkesztett, nőies, szemléletformáló lap. A szerkesztőséggel sikerült felvenni a kapcsolatot és egy rövid interjúban elmondták az Új Nő az egyetlen magyar női magazinként több, mint 9 000-es példányszámban kerül, az olvasok elé, miközben 12 000-es kedvelői létszámmal rendelkeznek a facebookon. A legfiatalabbak felé az instagram felől is közelítenek. Instagram oldaluk stílusában is láthatóan a fiatal lányokat, nőket célozta meg, olyan tabunak számító témák is előkerülnek, amelyekre ez a korosztály keresi a választ úgy, hogy a válaszaikban mindig megmaradnak a jóízlés határain belül. Minden generáció felé, így a fiatalok felé is szeretnének egy olyan értékrendet felmutatni, amelyben a család, a nőiesség, az igényesség alapértékként jelenik meg. Instagram oldalán a többeszes követők száma saját felmérésem szerint megelőzi valamennyi hazai női magazin népszerűségét. Éppen e népszerűség okán fontosnak találtam e magazin megemléítését a jógyakorlatok között.

Összeségében elmondható, hogy a Felvidéken, középiskolás szinten működnek a diákönkormányzatok a magyar iskolákban is ismert módon, bár nem jellemző rá az a városi

szinten is működő összefogás, ami itthon a diákszervezetekből is ismert. A felsőoktatásban a szlovák intézmények nem hagynak teret a hallgatói önrendelkezésnek úgy, mint Magyarországon, de a Selye János Egyetemen belül működik a hallgatói önkormányzat és a működésének a módja a hazai tematikát követi. Mindezeket felül nem mehetünk el szó nélkül az olyan komplex módszerrel dolgozó szervezet mellett, mint a Tandem nonprofit szervezet. Arra, hogy miként is menedzselik egymást a magyar lakta területen jó példa a Selye Egyetem, a Tandem és az Új Nő magazin közti interakciók felmérése. Azt tapasztaltam, hogy a volt HÖK vezető, a Tandem projektvezetője és az ÚJ NŐ magazin szerkesztője nem csupán sokat tudott a másik két szereplőről, de örömmel és szeretettel beszélt arról, miként a magazinban is gyakran szólal meg az említett egyetem egy oktatója, vagy Tandem egy-egy munkatársa.

Kárpátalja

Ukrajna esetében nehezebb volt elérni a diákszervezeteket, az egyetemi csoportokat. Ez érthető, hiszen a közelmúlt politikai eseményei, az ukrainai nyelvtörvény, az atrocitások, melyek magyarokat értek bizonyos szempontból óvatosabba tette a válaszolókat. Vannak magyar iskolák Beregszászon, Técsőn, Ungváron, Munkácson, Nagyszőlősön és Huszton és a felsőoktatásban egyetlen államilag támogatott intézményként ott van a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ungvári egyetem magyar tagozata. Sok nehézséggel küzdő kárpátaljai magyar diákok a kérdésekre a következőképpen válaszoltak:

1.

A középiskolások és az egyetemisták számára sem idegen diákság, a hallgatók képviselte. A magyar iskolákban, Beregszászon és Karácshalván is működik diákönkormányzat. Az egyetemeken, Ungváron és Beregszászon is van jól működő hallgatói önkormányzat, ami hasonlóképpen igyekszik önszerveződni, mint az anyaországban lévő oktatási intézmények. E kutatásban is több helyszínen részt vettek a diákok a kérdőívek kitöltésében és a munka segítésében egyaránt. Van diákönkormányzat Beregszászban és Karácshalván is.

2.

A diákok hasonlóan más diákszervezetekhez különböző rendezvényeken vannak jelen, kulturális, sport vagy éppen szórakoztató programokon. Mindaz, ami a fiatalság számára érdekes, értelmes, kellemes és hasznos megjelenik a program kínálatban, természetesen a színvonalat igyekeznek megtartani és ebben kapnak segítséget. A hallgatók által nagyon széles

az a paletta, amelyben nyomott hagynak. A hallgatók igen élénk kulturális és tudományos munkát végeznek és táborokat szerveznek, közéleti képzésben vannak jelen. Idén már 5. alkalommal rendezték meg a diáktábort a gólyáknak, de e tábor mégis több ennél, mert a fiatal értelmiségiek és leendő értelmiségiek egy találkozási pontja is.

3.

Ifjúsági fórumok rendszeresen vannak, évente 1-2 alkalommal, melyek teret, lehetőséget adnak a vélemények meghallgatásának, a közös tervezésnek, az összefogásnak. Ezeken a fórumokon a fiatalok igen aktívan vannak jelen.

4.

A fiatalok szervezeteivel a pedagógusok, az oktatók igyekeznek kapcsolatot minél szorosabbra fűzni. Ez főleg középiskolás korosztálynál igen fontos, hiszen ők nagyobb figyelmet, iránymutatást igényelnek, mint a fiatal, de mégis felnőtt egyetemisták. A magyar egyetemek viszont a kárpátaljai oktatók és fiatalok közösségét teremti meg, ahol

5.

Középiskolás szinten nem jellemző az, hogy egy program ne kapja meg a megfelelő figyelmet a felnőttektől, pedagógusoktól. Általában a diákok a fő szervezők, de többnyire két tanár, lehetőleg egy férfi és egy nő velük van a szervezési folyamat és a program végrehajtása során. Mindenféleképpen támogatandó az, hogy a fiatalok saját ízlése, igénye és igényessége megjelenjen a programokban, de fontos azokat nem csupán mentorálni, hanem a felnőttek felelősségével őrizni is. Nem ellenőrzés céljából kellene a középiskolások esetében a pedagógusok, de az életkoruk miatt is nagyobb védelmet igényelnek, amit ők el is fogadnak. Természetesen más a már felnőtt, egyetemista korcsoport esetében, amikor az önszerveződött jelleg természetesen működik, de ott is fontos az együttműködés a generációk között, a hallgatók és oktatók között, a hallgatók és a tudományos, kulturális vagy éppen a közélet szereplői között.

6.

Azzal, hogy a diákság a saját életük szervezésében felelősséget kap, ez mindenféleképpen pozitív hatással van rájuk, felelősség tudattal és oda figyeléssel, csoport munkával jár ez, a közösségi élményeken keresztül az összetartozás fontosságát is megismerik, valamint azt, hogy ezért valóban lehet és kell tenni. A szervezetekben való munka egyfajta felelősség átadásával is jár, ami nagyon is fontos abban, hogy megismerjék saját bőrükön mindazt, amit ők tehetnek a demokrácia működőképességéért, fejlesztéséért. A diák, a hallgatói közösségek lehetőséget adnak belépni a közéletiségbe egy olyan védett környezetben, ahol

még biztonságban vannak, de testközelből találkoznak az érdekegyeztetés, a konfliktuskezelés, az érdekérvényesítés, a kooperatív gondolkodás, cselekvés súlyával és ilyen értelemben ez egy közéleti vezetőképzés, amit egyébként éppen ezért segítenek is a háttér szervezetek Kárpátalján is.

7.

A helyi diákságot támogatják civil szervezetek, és gyakorta az egyházakkal is jó kapcsolat alakul ki, hiszen települési szinten könnyű a kapcsolatépítés, amit elősegít a közös kisebbséghez való tartozás. Kárpátalján a fiatalság életében is fontos még az egyházi háttér, és nem csupán azért, mert a különböző statisztikai eredmények szerint itt viszonylag sokan vallásosak. Az egyházak egyrészt a kisebbségiek szociális és kulturális életében is jelen vannak, hiszen sokféle jótékonyági kezdeményezés felőlük jön, de iskolákat is, líceumokat is működtetnek így ott vannak az oktatás terén, másrészt az egyházak hitelességükkel bizonyosságot tesznek arról, hogy valóban jelen vannak települési szinten is.

8.

Kárpátaljai diákságra való oda figyelés nagy fejlődésen ment keresztül az elmúlt években, részben köszönhető az egyházi líceumoknak és a II. RFKMF Szakképzési Intézetének, akik összefogják a kisebbséghez tartozó, de identitásukhoz ragaszkodó fiatalokat és ezek lassanként szimbolikus intézménnyé váltak számukra. Sok kutatás is készül ebben a régióban a fiatalok között, akik ezt természetesen érzékelik és értékelik.

9.

A diákság egyre nagyobb önállóságot kap az önszerveződésben. A kulturális és tudományos életben is egyre jelentősebb eredményt érnek el, amelyeket szervezeti szinten is támogatnak. A fiatalság fejlődése biztosított, amihez az intézmények minden támogatást megadnak nekik. Nagyon fontos, hogy a kulturális, a tudományos téren megmutathassák magukat és azt, hogy mekkora értékkel is bírnak ezek a fiatalok.

10.

Az egyházaknak, az egyházi támogató szervezeteknek nagy szerepe van a helyi magyar ifjúság életében. Rengeteg egyházi ifjúsági szervezet van (baptista-református-görögkatolikus). Ez is erősíti a diákönkormányzatokat és ad egy stabil, megbízható szellemiségű háttérrel nekik.

11.

A fiatalok számára jelenleg a legnagyobb segítség az anyaországtól jön, mert ha ezeket az intézményeket nem segítené a Magyar állam, akkor azok nem tudnának ilyen lehetőségeket nyújtani a diákoknak. Kényes és nehéz időszak van mögöttük, ami a politikai életben történt. Az ország nehézségei, a mögöttük lévő néhány év nekik az életük jelentős része és vannak még dolgok, amiket helyére kell tenni, amit fel kell dolgozni és értékelni. Nekik védelem az, hogy látják, tapasztalják, hogy az anyaország vigyázó szeméit rájuk is veti, és nem engedi, hogy esélytelenné, sorstalanná váljanak nemzeti identitásukban, kötődéseiben. A fiatalok is keresik a kapcsolatot, lehetőséget, a tovább fejlődésre. Bízunk az anyaország támogatásában, ami egyfajta jövőképet is ad nekik és ezt a támogatást a gyakorlati életben, a mindennapokban, az elérhetővé váló programokban, ösztöndíjakban meg is tapasztalják.

12.

Itt Kárpátalján az lenne a nagy segítség, ha megismerhetnék más anyaországi diákönkormányzatok tevékenységét és esetleg szorosabb kapcsolatot, együttműködést is kialakíthatnának velük. Fontosak volnának a tapasztalatszerzésre is alkalmas utak, kirándulások, ifjúsági táborok.

Kárpátalján azt tapasztalható, hogy minden ismert politikai nehézség ellenére a fiatalok életével kapcsolatosan számos kutatást, tanulmányt is elérhetünk, ami egy e területre irányuló koncentrált figyelmet is jelent egyben („GENIUS” Jótékonyági Alapítvány). Együttműködési megállapodást kötött a Rákóczi-főiskola és az ungvári magyar kar, ami fontos előrelépést jelentett a magyar nemzetiségű hallgatók esetében. Vannak jól működő szakkollégiumok, és különböző ösztöndíjprogramok, amelyek megpróbálják ellensúlyozni a nehézségeket, amelyek jelenleg leginkább az általunk vizsgált régiók közt leginkább a Kárpátalján élő fiatalokat érinti. Jelentős a tudományos élet is, ami mögött ott áll a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége is, akik egyébként olykor hangót adnak a közélet fontos kérdéseiben, mint például az ukrainai oktatási és nyelvtörvény ügyében.

A jövő közéletének egyik intézménye a Kárpátaljai Közéleti Vezetőképző, mely programjai keretében képzéseket, tréningeket tart a fiatalság számára, nem csupán a nemzetiségi létből fakadó kihívásokra koncentrálnak, hanem az európaiságra is, ezért figyelmük nem csupán az anyaországra irányul, hanem Brüsszelre is. A Kárpátaljai Közéleti Vezetőképző immár második évfolyamát kezdi meg, ahol a Mathias Corvinus Collegium együttműködésben a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetséggel, a KMKSZ Ifjúsági Szervezettel és Bocskor Andrea Európai Parlamenti képviselővel ingyenes képzésben részesíti a fiatalokat, melynek célja, hogy közéleti és társadalomtudományi tudással lássa el őket, hogy később közösségük

alakítói és véleményformálói lehessenek majd. A Beregszászon, Ungváron, Brüsszelben és Budapesten folyó képzések ingyenesek. A II. Rákóczi Ferenc főiskola internetes oldalán több mint 50 felhívást találtam ösztöndíjra, pályázatra. A kárpátaljai fiatalok számos szerveződést tudhatnak maguk mellett ennek ellenére legnagyobb problémájuk az elvándorlás, ami alapvetően érthető egy olyan politikai környezetben, amelyben sem a törvények, sem a gazdaság lehetőségek nem segítik a kisebbségben élők helyzetét.

Erdély

A legnagyobb magyar kisebbség a létszámához mérten tevékenykedik. Sokan sokféle tevékenységben vesznek részt. A magyar iskolák, intézmények számára természetes az, hogy működtetnek diák, hallgatói önkormányzatokat. Ezek a maguk fiatalos lendületével valóban ott vannak a fiatalság életét érintő minden területen, legyen az szórakozás, tudomány, kultúra vagy éppen érdekvédelem. Minderre jellemző a sokszínűség, és az elérhetőség. Instragram, facebook, honlap és persze valós közösségi terek jellemzik a romániai magyar közösségek ifjúsági életét. Tulajdonképpen egyszerű módszerrel a magyarul beszélő területeken élők könnyedén megtalálják a számukra megfelelő intézményi háttérrel bármely terület is az (egyházak, alap vagy felsőoktatás, kulturális, hagyományőrző egyesületek, civilszervezetek, szociális ellátásban tevékenykedő intézmények), amihez egy adott ügy mentén kapcsolódni kívánnak a <http://intezmenytar.erdelystat.ro> internetes oldalon nagy eséllyel megtalálható. Az eddigi ifjúságkutatások pedig jelzik a fiatalság az a korosztály, akik biztonsággal használják az internetet ebben a régióban is. A romániai diáktanácsok ügyét igaz jóval később, mint Magyarországon 2005-ben törvényileg is szabályozták, engedélyezték. Az erdélyi középiskolák diákszervezetei a magyarországiéhoz hasonlóan működnek. Középiskolás szinten a diákszervezetek leginkább az érdekképviselőként és a rendezvényszervezésben vannak jelen. A strukturált interjúkérdések természetesen megegyeznek a felvidéki illetve a kárpátaljai fiatalok számára feltett kérdésekkel. Ez alkalommal is több diák illetve hallgatói képviselői összegzett véleményét közlöm. A kapcsolatfelvételben egyrészt a közösségi oldalakon való kereső munka, másrészt az Áldás Népeesség Egyesület adta meg azt a segítséget, hogy telefonos illetve e-mail-on vagy Messengeren beszélhessek az interjúalanyokkal. A 12 kérdésre a következő válaszokat kaptam:

1.

Románia nagyszámú, de mégis egyre fogyó magyarsága számára létkérdés az, hogy fiataljai biztonságba legyen a közoktatásban, a felsőoktatásban, ezért különösen fontos, hogy legyen számukra megfelelő képviselő. A törvények lehetőséget adnak a diákszervezetek működtetésére és azok működnek is. A minta számukra az anyaországi diák illetve hallgatói önkormányzatiság működése. Tehát nagyjából ugyanazok a módszerek, területek, ahol, és ahogy hallattatják a hangjukat a fiatalok. Itt kisebbségben különösen fontos az, hogy a fiatalok érdekvédelmi csoportjai kiépítsék egymást közt a megfelelő kapcsolati hálót és ennek sok szép példája van ebben a régióban, példaként lehet említeni a Kolozs Megyei Ifjúsági Forumot, de ez csak egy, mert hasonló a kisközösségek kapcsolatát erősítő lehetőség van. Szervezeti felépítésében, a működési struktúrában a fiatalok iskolai, egyetemi szervezetei a demokrácia szabályai szerint működnek, melyben ők szavaznak, ők szerveznek, ők alakítják a munkafázisokat, de természetesen megfelelő szabályozással, keretekkel. Lényeg, hogy demokratikus legyen és megmaradjon a fiatalok kezében a működés.

2.

A romániai magyar fiatalok ugyanolyan igényekkel és igényességgel fiatalok, mint az anyaországban és az összetartozás fontosságát pontosan a kisebbségi létből eredően a bőrükön tapasztalják. A középiskolások elsősorban rendezvények szervezésében, és az iskolai élet mindennapjaiban, az érdekvédelemben hallatják hangjukat. Az egyetemi hallgatók már kissé szélesebb területen teszik le kéjegyüket, hiszen mindezeket túl a különböző diáktáborok szervezésétől, működtetésétől kezdve ott vannak a kulturális és tudományos hallgatói életben is. Programokat, találkozót szerveznek akár helyi, akár régiós szinten is.

3.

Mivel több megyében is jelentős számú a magyar kisebbség, így több megyét is érint a fiatalság jelenléte. Természetesen ott, ahol vannak felsőoktatási intézmények jelentősebb a jelenlét. Így szükségszerű az, hogy az fiatalok érdekvédelmi szervezetei rendszeresen találkozzanak fórumokon, ami van, hogy csak egy-egy megyét érint, vagy világnézeti alapon (egyházi) különül el, de fontos az, hogy régiós szinten is meglegyen a kellő összehangolódás, amiért vannak rendszeresen fórumok. Kolozsvár, Székelyudvarhely jelentős helyszínek ilyen szempontból.

4.

A romániai ifjúsági és egyéb civil vagy éppen politikai szervezetek számára a kapcsolattartás, az összefogás alapvetően fontos, hiszen kisebbségi lét eleve erre ösztönöz. Kapcsolataik informális szinten részévé váltak a mindennapjaiknak, de természetesen

kialakultak formális szinten is kiépített kapcsolatok, amelyek sokkal mélyebb összekapcsolódat és támogatást, együttműködést tesznek lehetővé. Természetes igénye mindeközben a fiataloknak, hogy a saját demokratikus intézményi autonómiáját megőrizhessék. Az együttműködés egyik példajaként említeném a 2002-ben létrejött MIÉRT-et, amely az RMDSZ és az ifjúsági szervezetek kapcsolatának formális, tehát szervezetiségében is megjelenő intézményesüléseként alakult, mint a Magyar Ifjúsági Értekezlet. A MIÉRT mára már 230 tagszervezettel működik. S egy ekkora létszámot maga mögött tudó szervezet tevékenysége által az erdélyi ifjúság érdekeinek hatékony képviselőjét, jogainak képviselőjét, érdek érvényesítését biztosíthatja úgy, hogy mindeközben kiépíti, támogatja és hangját is felerősíti a versenyképes erdélyi szellemiségnek ebben a régióban.

5.

A diákság ebben a régióban is, miként egyébként máshol, mint szociális, mind kulturális szinten is nagyon változatos helyzetben van. A segítség számukra éppen ezért igen összetett feladat, hiszen vannak, akiket először szociális helyzetében, kompetenciáiban kell helyzetben hozni, vannak, akik alapvetően jó körülményekben élnek. Vannak, akik számára kisebbségi lét nagyobb kihívást jelent, vannak, akiknél előbb a szociálisbizottságot kell megadni. A segítség mindig helyzetfüggő. Azt látni, hogy az egyházak és a civilek, illetve az anyaország állami és civil szinten is próbál abban segíteni, amiben az adott helyzetben leginkább kell.

6.

A diákság ebben a régióban is nagyon változatos képet mutat, hiszen nagyon nem mindegy, hogy milyen szociális és kulturális közeg veszik őket körül, mennyire válnak motiválttá a közösségi életi életük során az aktívvá válásban. Az látható, hogy egy jó líceum, egy minőségi oktatási intézmény és néhány jógyakorlatot vagy jó mintát felmutató szervezet vagy éppen egy-egy személy erőteljes hatással van a fiatalokra. Ha a fiatalok valóban bevonódnak, megélik, a közösségi élményeket akkor természetesen nem maradnak hatásmentesen. Azt látni, hogy a diák illetve hallgatói önkormányzatiságban való tevékeny munka egyfajta demokrácia iskola is egyben és alapvetően befolyásolja a fiatalok nyitottságát a közéletiségben való szerepvállalásban. Ezen szervezetekben megélt élményeknek és e körökben megtanultaknak, megismerteknek, konfliktuskezeléseknek rendkívül nagy szerepe abban van, hogy kialakul a fiatalságban egy kép a demokráciáról és annak működési módjáról.

7.

Az egyházak, a civilek hangja ma is elég erős és igyekeznek a folyamatos kapcsolatépítésre, fenntartásra. Itt még fontosak az egyházi, kulturális kötődések is, amiben fontos szerepe van a civileknek, az egyházaknak határon belülről és túlról is.

8.

Nagyon sok rendezvény, szabadegyetem, tábor az, ahol a közelmúltban is megjelentek a fiatalok, vannak olyanok is, ahol az anyaországi érdeklődés és jelenlét is számottevő, mint Tusványos és vannak helyi szinten jelentős programok. Persze vannak kihívások, nehézségek, és komoly problémák, mint az elvándorlás, a demográfia egyéb gondjai, ami nem csupán e régió sajátja. Vannak problémák, melyre a megoldást komoly fejtörést okoz minden fiatalsággal és e térség magyarságának jövőjével foglalkozó szakembernek. Kihívások előtt állunk. ez tény.

9.

Nagyon fontos a diák illetve a hallgatói önkormányzat működésében az, hogy az önállóságuk megőrzésének tiszteletben tartása mellett kellő támogatással segítsük azok működését, a közéletiségben való felkészülését, hiszen mindez elősegíti azt, hogy egy tenni akaró és tudó, a demokrácia játékszabályait ismerő és azt tiszteletbetartó erdélyi fiatal értelmiségi réteg fejlődjön ki a továbbiakban is.

10.

Mi itt világosan látjuk, hogy az egyházak kiemelten fontos szerepet vállalnak a fiatalság szellemi fejlődésében és ennek része, hogy támogatják, fejlesztik, erősítik mindazt, ami minőséget, színvonalat, biztosít a diák illetve hallgatói önkormányzatok működésében.

11.

A jövő építésnek része az, hogy világos tiszta képünk legyen a magyar fiatalok életét meghatározó jelenségekről. Ismerni kell őket, hogy lássuk az irányt azon területeket, amelyeken ők képesek kellően aktív módon formálódni és felismerjük azon területeket, amelyekben szükség van valamiféle közbelépésre beavatkozásra. A romániai magyar fiatalok képzésének kellő minőségben való fenntartható biztonságos működtetése létkérdés, melyben természetesen fontos az, hogy kellő támaszt kapjunk az anyaországtól. A kulturális értékek megőrzése szintén olyan feladat, amiben fontos a hátszág segítsége. Vannak problémák, az alacsony gyermekszám, az elvándorlás, de látjuk e problémák a többségeket is érinti, az anyaországot is. Persze leginkább a magyarság sorsa érint, és itt szükség lehet egy összehangolt cselekvésre.

12.

Az anyaország szerepét abban látjuk, hogy műhelymunkák, konferencia meghívások, képzések által fejleszthetné a közösségi munka és a vezetői szerepvállalás ún. „soft skill”-jeit az itteni diákoknak. Ugyanakkor szükség lenne egy olyan irodára, amely közvetítené a fiatalok felé az összes képzés, kurzus, konferencia, tanulmányút, áthallgatás, nyári gyakorlat stb. lehetőségeket, hogy külföldi tapasztalataikkal sikeresebbek lehessenek itthon.

A régió magyar fiatalsága, a diákönkormányzatokban, a hallgatói önkormányzatokban is igyekszik összefogásra törekedni. Ezen szervezetek többsége szívesen működik együtt más ernyőszervezetekkel, amik látható módon széles együttműködés létrehozására is alkalmasak. A téma tanulmányozása során láthattam, hogy jól működő internetes hálózat van, ami megteremti a kapcsolatépítés lehetőségét. Senki nem tagadta a nehézségeket, de a még meglévő erős összetartozás tudat átsegít a konfliktusokon. Látható, hogy a média csatornái széles körűek e régióban, túl a közösségi oldalakon, a virtuális térben működő médián számtalan lehetőség van a magyarság számára, helyi és régiós rádiók, televíziók. A lapkiadás, a könyvkiadás terén is van bőven lehetőség. A kultúrára, és művészetekre vagy éppen egy speciális szakterületre nyitottak is találnak folyóiratokat, szaklapokat, ami azt gondolom a szükséges minimum része a magyarság részére. Tehát a meglévő összetartozás tudatot támogatni kell fiataljaink életében.

Délvidék

A Délvidéken élő fiatalok egy rendkívül színes és összetett nemzetiségű környezetben élnek, hiszen az ott élők 35%-a valamely nemzetiséghez tartozik a 2002-es népszámlálás szerint az ott élő 25 nemzetiség közül, igaz a magyarság aránya kimagaslóan magas, 14% feletti. Az ifjúságkutatások szerint e térségben élő magyar fiatalok kötődése, nyelvéhez, valláshoz igen erős. A régióra jellemző sajátosság, hogy nem felvidéki, vagy erdélyi, esetleg székely magyarok, hanem 88% mondja azt a 2016-os ifjúsági kutatás szerint, hogy az „országban élő magyarok részét képezik a magyar nemzetnek”. A régióban a diákönkormányzatiság inkább a hallgatói szinten elterjedt, de ott egészen komoly munka folyik, amit az anyaország és a vajdasági tartományi kormány is támogat, erre jó példa, hogy idén minden hallgatói önkormányzat működésük támogatására egy-egy laptopot kapott ajándékba. Ennek ellenére vannak aggódásra okot adó adatok, hiszen az egyetemi hallgatók közt a magyar nemzetiségiek aránya jóval a demográfiai adat alatt van, alig 7% és egyre kisebb arányban mennek a magyar gyermekek magyar iskolába. Az általános és középiskolások diákönkormányzatiságáról nehezen található megfelelő elérhető adat, de látható, hogy megindult a mozgás a diákparlamentek körül és lehet jól működő példákat látni erre. Sok magyar nyelven is tanító

iskola egyszerre több nemzetiségnek is ad helyet, és így ezen szervezetek inkább iskolai közösségek, mintsem a nemzetiségeket összefogók. Itt-ott lehet olvasni a diákszövületről néhány magyar középiskola esetén, de nem könnyen feltérképezhető ez és az általam megkérdezett e régióban élő hallgatók nem igazán számoltak be erről. Azt viszont látni a magyar oktatást is folytató középiskolák honlapjaikon hirdetik a Határtalanul program által elérhető lehetőségeket. S azt is ismerjük, hogy a jelenlegi helyzet Délvidéken a kisebbségek szempontjából biztató.

A vajdasági diák parlament és a hallgató önkormányzat esetében is az eddigiekben alkalmazott 12 kérdésre kértem választ a diák és hallgató képviselőktől. A strukturált interjúk természetéből adódóan maradtuk az eddigi megszokott mederben.

1.

A délvidéki közoktatás intézményeiben többségében van diákszövület, de ezek működése sokféle nehézségbe ütközik. Egyrészt, mert az iskolák többnyire magukra maradnak a diákszövületi kérdéskörben, így többnyire ezen iskoláknak maguknak kell döntenie a programokról. Mindenesetre ahol működik, ott igyekeznek minél teret adni a gyerekeknek a programjaik megszervezésében, amit inkább instrukciókkal támogatnak. A felsőoktatásban már valós tevékenységet végeznek a hallgatói önkormányzatok, amelyek a mostani a nemzetiségekhez is kedvezően viszonyuló légkörben támogatott, elfogadott formális szervezetek.

2.

A közoktatásban tanulók számára központi kérdés a sportolás, a közös játékok, a szórakozás és az utazás. Tevékenységeikben is erre összpontosítanak. Azt látni, hogy iskolánként más és más a súlya tevékenységüknek, miként az is, hogy ott, ahol több nemzetiség tanul együtt a legfőbb közös nyelv a gyermeki létükből fakadó diákszövület, a közös játék, a közös élmények. A diákszövületek ilyen módon nem vállnak elszigetelten nemzeti identitáshoz kapcsolódók. A hallgatói önkormányzatok működése hasonlóan a hazai, felvidéki, kárpátaljai vagy erdélyi hallgatói önkormányzatokhoz leteszi névjegyét a kulturális, tudományos életben is és természetesen fontos számukra is a szórakozás. Érdekes jelenség, hogy több programot, találkozót szerveznek a fiatalok is a kávéházakba, ami a helyi magyar nyelvű fiatalság egy fontos találkozó helye programoktól függetlenül a hétköznapi életben.

3.

Vannak hallgatói és diák fórumok is évente vannak nagyobb programok. A Vajdasági Ifjúsági Fórum igyekszik ernyő szervezatként az ifjúsági és az ifjúságot érintő

kezdeményezések élére állni és tematikus programokkal gazdagítani a fiatalság programjait. Ezen programok jelentős része a középiskolásokat is igyekszik elérni.

4.

Az ifjúsági fórumok, szervezetek többnyire csak a helyi szervezetekkel működnek együtt. A nagyobb ünnepeket együtt szervezik, mint a karácsony, húsvét. A hallgatók már inkább vállalnak fel együttműködést civilszervezetekkel, anyaországi programokkal. S a hallgatók mögött szervezettségében és infrastrukturális háttérében is komoly lehetőségek vannak, amit természetesen az adott felsőoktatási intézmény is biztosít, de nagy segítség számukra a fiatalságot tevékenykedő háttérszervezetek, mint az ifjúsági fórum például.

5.

A diákok támogatásának többféle példája látható a délvidéki régióban. A diákok számára nagy lehetőség a Határtalanul programban való részvétel, a magyarországi testvériskolákkal való közös programok. Nagybecskerekén létezik egy Diáksegélyező egyesület, mely ösztöndíjjal támogatja a magyar ajkú diákokat. Ifjúsági szervezetnek biztosított az állandó terem erre, melyet a diákok rendben tartanak, a rezsi költségeit pedig átvállalják tőlük. Ifjúsági szervezet hetente gyűlésezik, kapcsolatban van a többi ifjúsági szervezetekkel. Így a fiatalok közt működik a kooperatív munka. A hallgatók számára vannak elérhető ösztöndíjak, amik a mindennapokat teszik könnyebbé és vannak diáksegélyező egyesületek is, mint a Kosztolányi Dezső Diáksegélyező Egyesület, Nagybecskereki Diáksegélyező Egyesület, Újvidéki Diáksegélyező Egyesület, Zentai Diáksegélyező Egyesület

6.

Az általános és középiskolai diákság esetén is igaz, hogy azzal, hogy az iskolájuk diákságának az életében tevékenykednek, és felelősségteljes döntéseket hoznak, önmagában aktívabbá teszi őket. Mindezek következtében a diákok aktívabban részt vesznek a mindennapi életben a helyi közösségben és igaz ez városi szinten is. Részt vesznek a helyi tanácsokon, ahol elmondják a saját problémájukat és tudják kitől lehet segítséget kérni. A helyi közélet működésébe is olykor betekintést kapnak és nem egy példa van arra, hogy a helyi diákparlament képviselői meghívást kapnak egy-egy önkormányzati gyűlésre, hogy ezzel is megtapasztalják a demokratikus működés módjait, folyamatát. A hallgatók esetén már a hallgatói önkormányzatban való vezető szerep egyfajta közéleti képző is, miként az e szervezetekben való tagság megkívánja az aktivitást, hiszen a programok megszervezése, lebonyolítása mögött nem kevés önkéntes munka is van, amelynek lebonyolítói természetesen a hallgatók.

7.

A civilek, az egyházak támogatása olykor jelentős, de nem mindenhol jellemző. AZ egyházak, a cserkészlet működése leginkább az egyházi intézmények esetén jelentős. A civilek gyakran segítenek a diákoknak kisebb nagyobb programjaik támogatásában. Vannak, ahol az ifjúsági fórum tagjai rész vesznek az egyházi rendezvényeken, sokan kórustagok is. E térség fiataljai egyébként is gyakran kötődnek a vallási közösségekhez is. Sok civil szervezettel van a diákságnak kapcsolata, tartanak kapcsolatot kulturális, tudományos, hagyományőrző csoportokkal, amatőr festőkkel, zenészekkel, művelődési egyesületekkel. Az ifjúsági fórum tagjai ezeknek a civil szervezeteknek is tagok és így a tagságban gyakoriak az átfedések és ez hatványozottan igaz a felsőoktatásban hallgató fiatalokra.

8.

A helyi diákság élete nagyon változó, vannak települések, ahol teljes érdektelenségbe fulladnak, de vannak olyanok is, ahol igazán magasra tették a fiatalok a lécet, de ez leginkább ott jellemző, ahol nagyszámú magyar diákság van jelen. Az egyetemi városok természetesen hozzájárulnak az érdeklődéshez, ami e korosztálytól megszokott és elvárható.

9.

Az ifjúsági szervezetek, fórumok működésének jövője szempontjából vannak kedvező jelek, de kisebb településeken, falvakban többnyire érdeklődés hiányában nagyon nehezen megmozdítható a közösség. Egyes városokban a diákparlamentek rendszeresen találkoznak egymással, de ezek közt többnyire nem jellemző a nemzetiségi szempontból való egység, de ezt nem is élik meg ezek a közösségek többnyire problémásnak, mivel ezen közösségekben több nemzetiség is van egyszerre jelen. S a közelmúlt viharos évei után talán az egyik legfontosabb dolog, hogy a gyerekek nemzetiségi hovatartozásuktól függetlenül közös gyermeki nyelvükön élvezzék közös élményeiket. Vannak törekvések arra, hogy kialakítsanak egy körzeti ifjúsági fórumot és olykor vannak ilyen jellegű rendezvények is. A hallgatói önkormányzatiság egy jól működő életképes szervezettel rendelkező formális közösség, amelynek a jövőjét biztosítva látják az érintettek.

10.

Az egyházak szerepe fontos az ifjúság életében is. A fiatalok itt még nagyobb arányban kötődnek a valláshoz, mint az anyaországban, de itt is csökkenő tendenciát mutat. Mégis élni kell az egyházaknak a lehetőséggel, hogy bevonják a fiatalokat. Egyház sűrűn szervez Oratóriumokat egy-egy településen., ahol a gyermekek összejönnek, próbálják ők is toborozni

a fiatalokat. Az egyház nélkül a muzslyai ifjúsági fórum se létezne, mert a plébánia is támogatja a munkájukat.

11.

Anyaország ifjúsági táborokkal meg konferenciákkal eddig is támogatta az ifjúságot. Ezt folytatni kell, és a táborokat délebre hozni pl. közép-dél Bánság, ahol a fiatalok más tapasztalataiból is tanulhatnak. A hallgatók esetén nagyon fontosak a képzések, a tréningek, mindaz, ami a régió értelmiségi létbe való aktív bevonódásukat lehetővé teszi. Mindezt még fontosabbá teszi az a tény, hogy a magyar nemzetiségű hallgatók aránya nem elég nagy és ennek ellenére nagyon fontos, hogy a jövőben is legyen a helyi magyarságnak egy jól felkészült, értelmiségi háttere.

12.

Az ifjúsági szervezetek életében pontosan a tapasztalat és a kiépültség hiánya miatt is kell a külső segítség, amely megosztaná a saját tapasztalatait pl. Petőfi programból valaki, aki dolgozna velük, meg belesegítené a munkájukban. Jók volnának a „workshop”-ok, ahol a fiatalokat és az erre nyitott felnőtteket is felkészítenék, kellenének az ötletbörzék, a megvalósult programok műhelytitkainak az ismertetése, hiszen a gyermekek és fiatalok a saját kortársközösségeikben is tanulhatnának az együttműködésről, az összetartozásról, a konstruktív, és megoldásra, megegyezésre törekvő közösségi munkáról.

Összeségében ezekről szóltak a diákpárlament és hallgatói önkormányzatok nevében megszólaló interjúalanyok. A Vajdasági Ifjúsági Forum talán az egyik legfontosabb szervezet a fiatalok, érettségi előtt állók és egyetemista fiatalok életében. Azzal a vállalt céllal jöttek létre, hogy segítsék, támogassák a magyar fiatalokat identitásuknak megőrzésében úgy, hogy alkalmassá váljanak a közéletiségben való munkára. E szervezet célja, hogy a hétköznapi és kulturális életüket fellendítse, rendezvényekkel, programokkal színesítse. A magán és a közéleti szerepvállalás érdekében igyekeznek elméletben, gyakorlatban felkészíteni őket. E felkészítés a gyakorlati és elméleti tudás átadására fókuszál, olyan tudással felvértezni őket, amely a magán és szakmai életben is alkalmazható. E szervezet immár 1996 óta folyamatosan van jelen és szervez konferenciákat, képzéseket, fórumokat, táborokat, számos területen támogatva a magyar fiatalság előrehaladását. A Vajdasági Ifjúsági Fórum működtet szabadegyetemet, ami immár 17. alkalommal került megrendezésre, többnapos nyári program során. A Vajdasági Ifjúsági Konferencia 6 alkalommal került megrendezésre.

Ha a közösségi oldalakon szemlélem a fiatalok mozgását, akkor itt is tapasztalható a korosztályra jellemző nyüzsgés és a kedvelések, követések száma is arra utal, hogy a magyar fiatalság számára e közösségbe való tartozás alapélmény.

Összegzés

A négy régió, Felvidék, Kárpátalja, Erdély, Délvidék ifjúsági önszerveződésének vizsgálata során a strukturált interjúkban látható, hogy valamennyi régióban nagy jelentősége van ezen szervezetek tevékenységének. Fontos a hazai minta és a támogatása. Felvidéken a Selye János Egyetem az, ahol a hallgatói önkormányzatiság létezik és ez nem jellemző más szlovák felsőoktatási intézményre. Máshol, mint a Délvidéki példa esetén a középiskolások korcsoportja az, ahol még nagyon nehézkesen halad a diákparlament megszerveződése. Minden régió számára nagy jelentőséggel bírnak a hazai programok, a számukra is elérhető ösztöndíjak. E területen, miként a kutatások terén is kiemelt figyelmet kap Kárpátalja, amit indokol az a nehéz szociális-politikai-társadalmi-nemzetiségi helyzet, amiben ők vannak. E korosztály számára nagyon fontosak a közösségi élmények, azok a programok, ahol a hazai diák és hallgatói képvisellettől is tanulhatnak módszereket, megismerhetik a szervezethez tartozó működés módját.

Az látható volt a fiatalok válaszaiból is, hogy a régiók fiataljai sok szempontból élnek hasonló módon. Minden régió fiataljai számára a diák, a hallgatói önkormányzatban való munka fontos része a demokráciához viszonyulásuknak. Bár a jogi háttér, mint látható nem mindenhol adja alapjogként az oktatáspolitikában a diák, illetve hallgatói önérvényesítés lehetőséget (Szlovákia), de a fiatalok mégis e kérdésben egyformán ragaszkodtak ehhez a lehetőséghez. Az is kiderült, hogy a fiatalok számára nagyon fontos, hogy felkészültségükben, rátermettségükben lehetőségük legyen valamilyen segítséget, támogatást kapni és kapcsolódhassanak már ernyőszervezethez, civil, a régió nemzetiségi ügyét felvállaló és magyar állami támogató bázishoz. Az is kiderült, hogy erre otthon is és a magyar állam által támogatott módon is van sokaknak lehetősége, de ők ezt igénylik is. A programszervezésük főbb területei:

- a kultúra
- a szórakozás
- az oktatás
- az utazás, táborok

A diák és hallgató önkormányzatiság legfőbb területei e területek köré szerveződik ugyanúgy, mint az anyaországban következők voltak:

- rendezvényszervezés
- kulturális tevékenység
- érdekérvényesítés, segélyezés
- szabadidős tevékenységek
- tematikus programok
- tudományos tevékenységek
- Rekreációs programok

Fontos háttér segítség számukra az, hogy vannak szervezetek, akik felismerték a hallgatói önkormányzatokban rejlő lehetőségeket, és azt, hogy az ott tapasztalatot szerző leendő értelmiségiek a közéletiség hatékony szereplőivé válhatnak, de ehhez szükség van megfelelő elméleti és gyakorlati tudásra, aminek a megszerzését valahogy biztosítani kell. Erre is találtunk példákat, bár e téren a különbözőség szembeötlő volt, ha az ilyen típusú anyaországi programokat nem veszem figyelembe.

- Felvidéken a Tandem Nonprofit Egyesület tevékenységét szeretném megemlíteni. Munkájuk során nagyon fontos, hogy bár rendkívül sokrétű munkát végeznek (kutatás, kulturális programok) mégis a legfontosabb véleményem szerint az, hogy a diák és hallgatói élet szereplőit komplex ódon készítik fel, melynek része a mentális egészség, az önismeret fejlesztése is, és erre épülve támogatják a további kompetenciák fejlesztését.
- Kárpátalja egy igen nehéz időszakon van túl remélhetőleg. Számukra a Kárpátaljai Közéleti Vezetőképző az, ahol szintén egy összetett képzés részesei lehetnek az egyetemi hallgatók közt azok, akik sikeres felvételt nyernek ezen programokra. E program keretein belül szintén elméleti és gyakorlati felkészítést kapnak úgy, hogy közben megismerkednek az uniós és magyar közélet szereplőivel, akik e képzéseken jelen vannak.
- Erdély a legnagyobb lélekszámban élő magyar kisebbség, akik számára a közéletben való jelenlét mára már természetes része a mindennapokban. Láthatóan ezzel az öntudattal dolgoznak, tesznek határaikon belül is a hallgatói önkormányzatiság terén is. Vannak képzések, nagy ernyőszervezetek és természetesen számukra is fontos az anyaország támogatása.
- Délvidék, ők bizonyos értelemben a leginkább gyámoltalanok jelenleg még. Bár van nekik is nagyobb ifjúsági fórumuk, amelyen igen sokféle lehetőség elérhető, mint a

szabadegyetem, konferenciák, de látható, hogy a szerveződés terén igényelnek ajánlásokat, jógyakorlatok bemutatást.

Nagyon lényeges elem a fiatalság támogatásának minden módja

- ösztöndíjak, tanulmányutak
- képzések, tréningek
- tematikus programok
- táborok, találkozók, cserekirándulások

A rekreációs programok, táboroztatások támogatása kiemelt projekt és ebben nem szabad megtorpanni. A rekreációval kapcsolatos kutatások (Michalkó Gábor – Rátz Tamara – Keszeg Réka: A határokon átívelő tanulmányi kirándulások szerepe a nemzetépítésben: A „Határtalanul!” program társadalomföldrajzi vizsgálata). A határtalanul program hozadéka sokkal összetettebb, mint, amit elsőre látunk. Örömteli fejlemény, hogy a Magyar Közlönyben is megjelent 2019.szeptember 30.-án az, hogy 2012-ben elfogadott Erzsébet program részese lett a Kárpát-medencei Gyermekéért Alapítvány. Az alapítvány céljai közt van a gyermekek üdültetése. A rekreációs kutatások, számos tanulmány (jómagam is végeztem erről egy saját kutatást 2015-ben) is szól a nyaralás adta élmények hatásáról, mely kihat a személyiség egészére, a rezilienciás képességre, a pszicho szociális fejlődésre, a személyiség egészére, a leendő pro aktivitásra,. A turizmus kihat az egyén objektív életminőségére és nem csak az adott program résztvevőjére, hanem a családjára, a lokális környezetére, a közösségben való közérzetére és mozgására, az érzelmi jólétére, vagyis a jóllét része. S mi felnőtként, tudással és tapasztalattal, felelősséggel tartozunk ifjúságunk egésze felé azzal, hogy a jólétükön túl a jól-létre is koncentráljunk. A túrizmus specifikus jólléti vizsgálatok tapasztalatait is figyelembe véve úgy gondolom e téren további jógyakorlatok megvalósítása (esetleges átvétele) fontos volna. Az öröm, amit így kapnak a fiatalok egy fontos társadalmi megtapasztalás részükre, gyakorlatilag egy hatásos szociálpolitikai transzfer és ne feledjük Csikszentmihályi Mihály szavait: "Hogy az életünket jobbra tegyük, az élményeinket kell jobbra tenni."

Fókuszcsoporthos interjú

A fókuszcsoporthos interjúk során az interjúalanyok diákok, hallgatók voltak, akik e kutatás témájában közvetett célcsoportja. A „semmit róluk nélkülük” el alapján egybehangozón azon a véleményen voltunk, hogy magát az ifjúságot is szükséges megkérdezni a szakemberek mellett. Az interjúalanyok nevét számos ok miatt nem kívántam nyilvánosságra hozni. Egyrészt voltak, akik maguk sem akarták ezt, másrészt bár nagykorúak voltak, de még középiskolások,

vagy éppen egyetemi hallgatók és nem szerettem volna, hogy bármilyen konfliktus forrás legyen ez tanulmányaik során vagy a későbbiekben. A fókuszcsoporthoz esetén már a módszer specifikumai miatt is szükség volt arra, hogy a beszélgetésekben résztvevőkkel legyen valamiféle szakmai előéletünk e kutatásban. Mivel maga a munka is négy régió négy településére fókuszált, ezért a munka kezdetén ki kellett építeni ezen településeken egy-egy szakmai együttműködést olyan partnerekkel, akik vállalták, hogy a kapcsolatépítésben, a kérdőívezésben illetve a munkacsoportokban, a fókuszcsoporthoz interjúban is elérhetőek, munkájukkal, együttműködésükkel segítik a kutatás egészét. A kutatás időszaka alatt az elektronikus levelezésen és messengeren történő beszélgetéseken túl, gyakran volt alkalom telefonon is egyeztetni, illetve sor került több alkalommal személyes találkozásra is. A fókuszcsoporthoz interjú során alkalmat kellett találni arra, hogy legalább egyszer mindenki jelen legyen az adott helyszínen, ez esetben Békéscsabán.

A munka helyszínei a következők voltak:

Felvidék: Révkomárom (partner, kapcsolattartó: Fülöp István, Vidám Fiúk Fúvószenekar Révkomáromból)

Kárpátalja: Tiszapéterfalva (partner: Kokas Erzsébet, Napsugár Nonprofit Civil Szervezet)

Erdély: Kolozsvár (partner: Simon Csaba, Varga Mihály Márton, Áldás Népszerűség Egyesület)

Délvidék: Nagybecskerek (partner: Puskás János, Molnár Attila, Bánáti Magyar Pedagógusok Egyesülete)

Így tehát a négy képviselővel ültünk le egy hosszabb beszélgetésre, melyben a moderátor szerepét betöltő házigazdaként jómagam voltam a kérdező. Célom volt, hogy egy otthonos, barátságos és mégis mindannyiunk számára semleges terepen a kutatás tapasztalatait megismerjem, és megfogalmazódjanak a közös tapasztalatokból, egy érzelmileg semleges spontaneitást is tükröző diskurzus során a saját álláspontjuk. Vagyis a fókuszcsoporthoz interjú során nem cél a hangolás, a meggyőzés, de hozadéka a vélemények kölcsönhatása során létrejövő diszkurzív szinergia.

Maga a beszélgetést egy hosszabb, kvantitatív munka előzte meg, aminek munkatársai, segítői voltak a jelenlévők. A ház maga otthonos, családi és már igen régóta bejáratos helyszíne az interjúban megjelent szakembereknek, hiszen ez már a negyedik olyan alkalom volt, amelyen közösen vitattuk meg a projektünkkel kapcsolatos kérdéseket. Az eltelt időszak fókuszcsoporthoz interjúi a következő témákat járta körbe:

1. fókuszcsoporthoz interjú kérdésköre

A kérdések legfőképpen arra irányultak, hogy egy-egy régióban hogy látják az adott térség fiatalságának munkaerőpiaci helyzetét, milyen tapasztalattal rendelkeznek ezen kérdéssel kapcsolatosan? Miként viszonyulnak az eddigi ifjúságkutatásokhoz, milyen ismereteik vannak ezzel kapcsolatosan? Mennyire tartják fontosnak az ifjúságra fókuszáló társadalomtudományi kutatásokat és ők, mint a célcsoporttal foglalkozó szakemberek ezt mennyiben tudják felhasználni munkájuk során? Mit gondolnak a fiatalok munkaerőpiaci helyzetéről, a munkaerőpiacon történt változások folyamatáról, térségükben elérhető lehetőségekről? Segítőként miben látják a fiatalokat leginkább veszélyeztető tényezőket. Egy ilyen típusú kutatás esetén mit látnak legfontosabbnak felmérni, ami fontos a fiatalok munkaerőpiaci aktivitásának erősítésében, a sikeres életpályák biztosítása érdekében.

Bár az eddigi ifjúságkutatásokról az előzetes ismeretek változatosak voltak, de a nagyobb volumenű munkák ismertek voltak mindenki előtt. Szakemberként is egyet értettek abban, hogy az ifjúságstratégia alkotásának szerves része az, hogy ne csupán a jelen állapotát lássuk, hanem a trendekre e kutatások ismeretében jókor reagáljunk a megfelelő a problémához és a korhoz illeszkedő módon. Összegezve az egyértelmű volt, hogy mindenki szívesen vett részt a munkában és az is, hogy igény van arra, sőt azon túlmenően ideje volna a 2016-os Magyar Ifjúság Kutatás újbóli elvégzésére, reprezentatív számú mintavétellel, lehetőleg azon térségekben, amelyekben a projektmunkacsoportja dolgozik. A jelenlévők véleménye szerint a munkaerőpiacon való stabilitás fontos szempont az is, hogy az adott térség a munkahely elérésén túl milyen hozzáadott értékkel rendelkezik, milyen többletet tud adni a fiatal jóllétéhez, itt többnyire olyan értékek kerültek elő, mint a mentális-szociális-pszichés vagy éppen a spirituális egészség, biztonság. Úgy láttuk nem fókuszálhatunk csupán a munkafeltételeket befolyásoló tényezőkre, hanem oda kell figyelni mindarra, ami az egyén számára fontos ahhoz, hogy önazonossá tudjon válni. Szó esett a deprimálttá válás veszélyeiről, a devianciákról, a megelőzés lehetőségeiről és ebben az egyes projektmunkacsoportok lehetőségeiről.

2. fókuszcsoporthos interjú

A második alkalommal leginkább a kutatás menetével kapcsolatos elképzeléseket jártuk körbe, a kivitelezés módszereit, lehetőségeket és az esetleges veszélyeket. A kutatásban 4 határon túli régió is szerepel, ezért fontos megvitatni az ezzel összefüggésben lévő kérdéseket, a biztonsági problémák, az esetleges ellenreakciók, a jogihelyzet, stb. Milyen kérdés típusokkal dolgozzon a munkacsoport és ez mennyire fókuszáljon konkrétan csak a munkavállalásra, a

karrierépítésre közvetlenül, vagy ideálisabb-e, ha a munkavállalás, a boldogulás közvetett körülményeit is vizsgáljuk. Úgy véltük, hogy a fiatalok értékpreferenciáit szemelőt tartva kell felépíteni a kérdőívet, amely egyrészt kitér arra, hogy valójában kik és miként tevékenykednek az ifjúsággal kapcsolatos szervezeti háttérrel rendelkező munkacsoportokban, és milyen kompetenciákkal, munkatapasztalatokkal rendelkeznek. Úgy véltük szükséges feltérképezni, hogy a laikus és professzionális szakemberek miként vélekednek a fiatalok esetén a nemzeti identitáshoz való viszonyulásukról, mennyire bevonhatók az önkéntességbe, mennyire vonzó számukra az oktatás és annak milyen formája, melyek azok a beavatkozási pontok, melyekben nekik fontos lehetőségeik vannak a folyamatok mederben tartására. Megvitatuk tehát a kérdőívek felépítését és kitöltésének módját. A projektcsoportok egyetértésben voltak abban, hogy az ifjúsággal kapcsolatos kérdésekben kutatás során amikor azokat kérdezik, akik számukra referenciaszeméllyé válhatnak fontos azt is feltérképezni, hogy kompetenciáiban mennyire felkészült és mennyire támogatott a felkészültségében a szakember. Úgy láttuk, hogy nagyon változók még e kis területeken működő szervezetek esetében is, hogy milyen társadalmi-politikai-szociális háttér van a fiatalok mögött, és ez nagyban hatással van arra, hogy milyen esélyeik vannak helyben, mennyiben érinti őket az elvándorlás problémaköre. Feltérképeztük, hogy miként látják a jelenlévők a mentális, egészségügyi, szociális veszélyeket, miként látják az értékek, az értékrend szerepét a fiatalság mindennapjaiban. A segítők meglátásaink szerint igyekeznek képzetté válni és alkalmassá a felvállalt feladataikra, de ez olykor az egyén életét meghatározó egyéb körülmények miatt ütközik nehézségekbe, hiszen nem mindegy, hogy laikus, önkéntes segítőről van szó, vagy ezt a munkáját főállásban végzi. Valamennyi térség beszámolt arról, hogy vannak igen problémás területek, melyre koncentrálni kell, a számítógép- elmagányosodás, elvándorlás- nemzeti identitás, asszimiláció, értékrendek, közösségek, stb. Abban egyetértettünk, hogy mivel a kérdőívek során nem konkrétan a célpopulációt kérdezzük meg, hanem azokat, akik velük dolgoznak a kérdéseink az életmódjukról, az aktivitásukról, a közéletiségükről és az attitűdjeikről szólnak, és ezen keresztül kívánják elemezni a munkavilágához való viszonyulásukat. Nagyjából megegyeztünk a kérdőív kérdésiről, a határidőkről, a módszerekről. Majd átbeszéltük az egyes régiókra jellemző diák, hallgatói, illetve egyéb ifjúsági szervezetek működését és ismertettük az általunk végzett eddigi feltáró munka során tapasztaltakat, amit ők kiegészítették a saját ismereteikkel, tapasztalataival.

3. fókuszcsoporthos interjú

A harmadik csoportos alkalommal az egyes régiók ifjúságpolitikájáról volt szó, és mindeközben megvitattuk a beavatkozási pontokat, melyekben lehetősége van a projektpartnereknek is lényegi módon hozzájárulni az adott terület, térség, régió fiataljainak életéhez. Beszélgetésünk érintette a jógyakorlatok témakörét illetve azt, hogy fontos volna olyan workshopokra, amelyek egy-egy kipróbált módszer kerül bemutatásra. Jó ezeket a módszereket egymás rendelkezésére bocsájtani, használatukat megtanítani. A hagyományok őrzésének lehetőségeit és azok élményadó funkcióit is megvitattuk, de szó esett olyan programokról, mint a CSÉN (családi életre nevelés), vagy a szociopoly játék alkalmazása. Megvitattuk a fiatalok érzékenyítésének szükségességét és lehetőségeit, az egyes szervezetekben alkalmazott módszereit. Beszélgettünk az állami, önkormányzati, egyházi és civil kapcsolatok problematikáiról, az információáramlás akadályáról, a kapcsolati tökérről, mint valós vagyronról. Szó esett a hazai politikai szándékokról a határon túliak támogatása, identitás megőrzése érdekében és arról a hatásról, amit a jelenlévő határon túli szervezetek ebből megtapasztalnak. Abban egyetértettek a határon túli térségekben, hogy nagyon pozitívan élnek meg azt a sokrétű támogatást, amit az anyaországtól kapnak a nemzetiségi, kisebbségi létben élő magyarok. A Kárpátalján élők ezt hatványozottabban élnek meg a sajátos és igen összetett problémákkal terhelt viszonyaik közt, amelyben érezteti a hatását napi szinten a szegénység, háborús konfliktus okozta veszélyeztetettség, a nemzetiségi létben való hátrányos megkülönböztetés politikai szinten való megjelenése (nyelvtörvény).

4. Fókuszcsoportos interjú

A jelenlévők közt kialakult már egy bizalmi kapcsolat, a beszélgetés témája ismert volt, tehát adva volt egy valós a fókuszcsoportos interjúk esetén elvárható körülménynek minden feltétele az utolsó találkozás alkalmával is, amelyet előre megadtunk és email formájában is eljuttattunk mindenki számára, akik közül három külföldi régióinkból megjelentek személyesen és a felvidéki régió messengeren kapcsolódott. A záró megbeszélésünket, interjúkat részletesen is bemutatom, régiókra lebontva.

A tervezett kérdések a következők voltak:

1. Milyen általános tapasztalatokat van a kutatásról?
2. Miként készültetek fel a munkára?
3. Mennyire vettétek munkátok során figyelembe az előző kutatások tapasztalatait?
4. Milyen módszerrel és kikkel dolgoztatok a munka során?

5. Volt-e magának a kutatásnak megérzéseitek, tapasztalataitok szerint kohéziós, közösségépítő, megerősítő szerepe a saját közösségeitekben?
6. A közösségépítő munkátokban mennyire tudják felhasználni a tapasztalatokat?
7. Mennyire érzitek fontosnak a határon túliként ezt a munkát?
8. Mennyire érzitek magotokénak, értük valónak ezt munkának?
9. Tapasztaltatok-e ellenállást a környezettetekben akár a fiatalokban, akár az adott országban élő többségiek, hivatalok részéről a kutatással kapcsolatosan?
10. Tapasztaltatok-e félelmet esetleg a kutatásban való részvétellel kapcsolatosan?
11. Hányan dolgoztatok ebben a projektben és mennyire voltak segítőkészek a fiatalok?
12. Miként látjátok az ifjúság helyzetét az adott környezetben, mint magyar fiatalok?
13. Mennyire érzik, tapasztalják meg a fiatalok az anyanemzet támogatását a mindennapokban, az oktatásban, a családalapításban?
14. Mennyire fontos ott a fiatalok számára megmaradni magyarságukban?
15. Miként látjátok az elvándorlás problémáját az adott környezetben?
16. Milyen jövőképpel rendelkeznek az ifjak, mennyire pozitívan néznek a jövőjük felé?
17. Mi a legfontosabb a fiatalok számára, mi az ami leginkább hiányként jelenik meg az életükben (dologi, szellemi, értékrendbeli, -oktatás-kulturális és szellemi lehetőségek-létebiztonság – erkölcsi értékrendbeli stabilitás – családi háttér, stb értelemben)
18. Mi az, amit még elmondanátok a kutatással kapcsolatban?
19. Mik a személyes meglátásaitok a kutatással kapcsolatosan? Mire tudjátok ezt használni, ha tudjátok...
20. Számotokra, mint közösségépítésben alkotó ember számára mi az a legfontosabb feladat, amit az adott korosztály felé magotokénak éreztek és ebben mi az a segítség, amit megkaptok és mi az, amire még ezentúl is szüksége lenne? Mennyire segíti ebben a saját politikai, társadalmi, nemzetiségi környezettetek? Mennyire segíti az anyanemzet?
21. Tapasztalt szakemberként miként látjátok a fiatalok helyzetét.

A beszélgetés bevezető időszaka a ráhangolódásról, a hangulat „lazításáról” szólt. A bemelegítő időszak után a lényegi, a kutatást érintő kérdésekre a következő válaszokat kaptam és ez esetben is összegezném a kutatásban elmondottakat:

1. Kérdés: Mit tudnátok elmondani a kutatás tapasztalatairól?:
 Felvidék: Nem voltak jelentős megakadások, hiszen a település maga sem túl nagy és viszonylag nagyszámban élnek ott magyar nemzetiségűek. Az Egyetem közelsége is

jótekonnyan hat a helyi fiatalok aktivitására. A kérdések egyértelműek voltak, nem okozott gondot a kitöltésük.

Kárpátalja: Több helyszínen történt lekérdezés Kárpátalján, így Beregszászban és Karácsván is, ahol működik a diákönkormányzat. Nagy sikere volt a kutatásnak azon szempontból, hogy online is ki lehetett tölteni, amit nagyon élveztek a fiatalok. Ez egy újfajta feladat volt sokuk számára.

Erdély: Általánosságban véve nem tűnt egy nehéz lekérdezésnek, bár volt olyan diák, aki számára egy teljes órát jelentett a kérdések megválaszolása. Pozitív tapasztalat volt, panasz az önkénteseink részéről nem érkezett.

Délvidék: A kutatás kérdései nagyon jól voltak összeállítva, gyerekeknél nem volt ellenállás a kérdőív kitöltésénél, szívesen válaszoltak. Mivel a diákönkormányzatok működése itt nem jellemző, ezért többnyire magunk vettük fel a kérdőíveket.

Magyarország: Kicsit nehézkes volt ennyi szervezetet, és szakembert elérni, de itt a diák és hallgatói önkormányzatok természetes részei az intézmények működésének, ezért alapvetően volt rálátásunk a kérdéskörre. Úgy véljük, hogy a fiatalok, különösen a középiskolások örömmel vesznek részt olyan kutatásokban, ahol ők is megkérdezetté válnak, vagy, amely konkrétan róluk szól.

2. Kérdés: Miként készültetek fel a munkára?

Felvidék: A kutatás szervezői irányítói által megadott paraméterek alapján kezdtünk a kutatáshoz, amiben szívesen résztvettek a fiatalok.

Kárpátalja: Nagy figyelmet fordítottam a diákok kiválasztására (intézmény szinten), értékes, értelmes kitöltések szülessenek meg. A diákok itt a különböző tematikájú rendezvényeik révén szoros kapcsolatban vannak egymással.

Erdély: Nem volt különösebb felkészülés, azon kívül, hogy kétszer találkoztunk egy-egy önkéntes csapattal a székhelyünkön és elmagyaráztuk a lekérdezések általános alapszabályait, mint nem ösztönzünk egyetlen lekérdezendő egyént sem ilyen vagy olyan válaszadásra, nem nyilvánítunk véleményt a válaszaikról, elmondjuk, hogy a válaszaik teljesen anonimak, hogy mi a célja a kutatásnak stb.

Délvidék: Beszéltem az osztályfőnökökkel meg az iskolaigazgatókkal. Egyik középiskolában sem volt elegendő számítógép hogy a gyerekek online töltsék ki a kérdőívet, azért mindet fénymásoltuk és papír alapon töltötték ki, de természetesen az anonimitás ez esetben is biztosítva volt.. Egy iskolábanban sikerült online kitölteni.

Magyarország: Itt azért könnyebb helyzet volt, hiszen földrajzilag is e térséghez tartozunk, ahol meglehetősen sok az önkéntes is, így volt lehetőség a segítségükkel gyorsan és viszonylag könnyen dolgozni a kutatásban.

3. Kérdés: Mennyire vettétek munkátok során figyelembe az előző ifjúságkutatások tapasztalatait?

Felvidék: Mi nem figyeltünk visszafelé. Az volt fontos, hogy mindenféle befolyásolás nélkül, tiszta, anonim munkát végezzünk.

Kárpátalja: Számomra nem érkezett erről információ és nem figyeltem erre. Azt gondolom, ha fontos lett volna ezt is ábeszéljük. Ettől még ismerem ezen kutatásokat is és fontosnak tartom ezt a munkát.

Erdély: Nem vettük figyelembe előző kutatások tapasztalatait, az önkénteseinknek (ennek a csoportnak) az első ilyen megbízatása volt, előző tapasztalatokra nem hagyatkozhattak. Olyan kimondott tapasztalatot nem tudnánk most említeni, amelyet egy előző lekérdezésen szereztünk és most felhasználtuk... hacsak azt nem sorolhatnánk ide, hogy már tisztában voltunk a lekérdezések írt és íratlan szabályaival...

Délvidék: Nagybecskerekén ilyen jellegű kutatás még ezidáig nem volt és persze felnőttként, aki pedagógusként évtizedek óta figyelem a fiatalokat vannak ismereteim ezen munkákról, de mivel a gyerekek itt Nagybecskerekén nem voltak ebben járatosok, ezért a saját előzetes ismereteimmel nem terheltem őket.

Magyarország: Ezek alapvető fontos ismeretek, de csak ezzel a kutatással kerültünk közelebb a témához. Nagy élmény volt megismerni az Új Nemzedék Központ kutatóit, kutatásait és sok kérdésre rávilágított mindaz, amit elmondtak az eddig kutatásaikról.

4. Kérdés: Milyen módszerrel és kikkel dolgoztatok együtt a munka során?

Felvidék: Révkomáromban élő diákokat a rendezvényeken és az iskolákon keresztül értük el és válaszoltak többnyire online módon.

Kárpátalja: Először a diákközösségek intézmény vezetőinek engedélye kellett. Ezekben az intézményekben minden megyéből vannak diákok, a szórvány részéről is. Online felület nagyon tetszett, így az intézmények informatika termében, vagy szabad időben mobilról töltötték ki a diákok. Esetleg valamit nem értettek ott voltam segítségnek.

Erdély: Módszermeghatározásokat nem lennének képesek adni, ellenben elmondhatjuk, hogy a lekérdezés a következő képpen zajlott. Egy része a válaszadó diákoknak egyesületünk munkáját segítő tanárokon keresztül történt, akik hajlandóak voltak erre áldozni az órájuk egy részét, vagy az osztályfőnöki órát, a másik része pedig fiatal önkénteseink egy közel 50.000-es

diákfesztivál, a Vibe látogatói közül szűrtak ki random fiatalokat, megkérdezték, hogy kolozsváriak-e, illetve, hogy Kolozsváron tanulnak-e 10-11. Osztályban, és amennyiben igenleges válasz érkezett, megkérdezték, hogy hajlandó-e néhány percet áldozni a tablettükön a kérdések megválaszolására. Két önkéntesünk is nyomtatott kérdőívvel dolgozott ugyancsak a fent említett fesztiválon, a válaszokat később vitték be saját maguk a kérdőív internetes felületére.

Délvidék: A középiskolákban dolgozó osztályfőnökök segítségével bonyolítottuk le a munkát.

Magyarország: Nagyon változatos volt, de a munkánk oroszlánrészében önkéntesek segítettek.

5. Kérdés: Volt-e magának a kutatásnak megérzéseik, tapasztalataik szerint kohéziós, közösségépítő, megerősítő szerepe a saját közösségeikben?

Felvidék: Természetesen a közös munka mindig hat ilyen módon is egy egy közösségre.

Kárpátalja: Nagyon értékes, kitűnően összeállított kérdések voltak. Melyek nagyon sok mindent felszínre hoztak. Amiről úgy egyébként nem beszéltek volna a hallgatók, vagy nem adtak volna gondolataiknak, terveiknek hangot.

Erdély: Véleményünk szerint minden olyan tevékenységnek, amely két embert beszélgetésre készítet, amely olyan helyzetet szül, ahol a felek őszintén kell válaszokat adjanak az életük egészen intim részleteiről is, ahol magyarságuk és közösségük iránti elkötelezettségüket firtatják, azok a szituációk kohéziót, a közösségbe vetett hit erősödését eredményezi. Ezen kívül nem tudnánk beszámolni különösebben tapasztalt közösségépítő velejárójáról a lekérdezésnek.

Délvidék: Igen természetesen és ez igaz a kérdezők illetve a megkérdezettek közösségére is.

Magyarország: Érdekes volt azt látni, hogy miközben a kérdések zöme nem konkrétan a karrierről, a munkahelyekről, vagy a pályaválasztásról szóltak, de mélyebb megvilágításban, a közös beszélgetéseink fényében már egyértelmű volt, hogy még az olyan kérdés is mint a munka, a munkavállalás milyen összetett módon világítható jól meg, ha a dolgok mélyére kívánunk látni.

6. A közösségépítő munkátokban mennyire tudjátok felhasználni a tapasztalatokat?

Felvidék:

Kárpátalja: Motivációként, biztatásként, foglalkozzanak az őket érintő kérdésekkel – ez volt az üzenete számukra annak, hogy azt érezték a megkérdezettek, hogy valóban fontosak.

Erdély: Úgy érezzük, hogy közösségépítő munkánkban leginkább a lekérdezés kapcsán összegyűjtött önkénteseink az egyik eredményünk, a kérdőívekre adott válaszokat sajnos nem ismerjük, bizonyára okulhatnánk azokból is, illetve nem bánánk ha esetleg megismerhetnénk majd a kutatás eredményeit, a fiatalok válaszait, különösen az erdélyi fiatalokét.

Délvidék: Mindenki nagyon jól érezte magát míg dolgozott ezen a kutatáson. A tapasztalat jó jött mert sok dolgot tudtunk meg amely eléggé megdöbbenő számunkra. Tehát mindaz, amit megtudtunk e kutatás során nekünk is feladja a leckét és feladatot ad, de legalább láttatja az irányt, amely felé indulni kell.

Magyarország: Számunkra nagy tapasztalat volt ez a kutatás és ebben nagy szerepe volt annak, hogy az időszaka alatt meglehetősen széleskörű ismeretségre tehattünk szert.

7. Kérdés: Mennyire érzitek fontosnak a határon túliként ezt a munkát?

Felvidék: Minden ilyen kutatás alkalmas arra, hogy jobban megismerjük az adott generációt

Kárpátalja: Sok minden elfojtott kérdésre adott választ, miközben az, hogy a diákok véleménye is számít valakinek számunkra fontos megtapasztalás volt. Sokszor azt mondják, hogy honnan tudnák ők, hisz még gyerekek. Pedig ők már Ifjak a jövő nemzedék és számít, hogyan gondolkodnak!

Erdély: Erdélyiként nagyon fontosnak érezzük, több alkalommal is tervezetben volt egy hasonló kutatásunk, viszont forrás hiányában minden alkalommal ez sajnos megghiúsult. Nagyon örvendtünk a felkérésnek, hogy egy ilyenben részt vegyünk. Amennyiben lesz rá fedezetünk egy több ezres mintán szeretnénk analizálni az erdélyi magyarságot. Diákokat, 30 körüli fiatalokat, és ötveneseket szeretnénk kérdezni.

Délvidék: Nagyon fontos, gyerekek is mondták sokszor, hogy még senki ilyesmit nem kérdezett tőlük eddig, és talán éppen ezért voltak nagyon őszinték. Mi kutatók meg az osztályfőnökök várjuk a visszajelzést tőlük, és mint említettem a mi szemléletünkön is alakított ez, másként látjuk a problémákat, és másként a legfontosabb teendőket.

Magyarország: Határon innen ez inkább érzékenyítő hatással bírt, hiszen rálátást ad a kutatás a kisebbségi létben való nehézségekre, a nemzetben megmaradás fontosságára. Azt látjuk, hogy a fiatalok számára innen nézve a nemzeti identitás csak egy dolog és attól, hogy látjuk ez máshol nem is annyira egyszerű kicsit segít elmélyíteni abban, hogy ez valóban fontos az egyén életét alapjaiban befolyásoló dolog.

8. Kérdés: Mennyire sikerült átéreznetek, hogy ez a munka rólatok és értetek is szól érzik magukénak, vagyis mennyire éreztétek ezt magátokénak?

Felvidék:

Kárpátalja: Mi is és ők is nagyon, örültek hogy érdekel minket mi van velük és ők hogy látják az itteni életet, terveiket.

Erdély: Tapasztalataink alapján elmondhatjuk, hogy teljes mértékben átérzik azt, hogy ez segíteni, megérteni akaró próbálkozás, hogy a döntéshozók a válaszokból kiszűrhessek, hogy

mi lenne a legjobb támogatáspolitikája, hogy mire kellene odafigyelni. Emellett voltak olyan tapasztalatok is, hogy kamasz makacssággal megtagadta a válaszadást, mondván, hogy kit érdekel az Ő élete, magánügy. Egy esetben meggyőződésünk, hogy azt szeretne volna elkerülni a diák, hogy a nyilvánvaló szegényes anyagi helyzetét ne kelljen, még egy kérdőívben sem ecsetelje.

Délvidék: Mindenki magáénak érezte és mindenki felmérte, hogy a kérdések értük, róluk szólnak.

Magyarország: Az egyértelmű, hogy e munka fiatalokról szól értük és velük. A kérdés, hogy mennyiben hat ki az ifjúsáspolitikára, ifjúságstratégiára és mennyiben sikerül a projekt során felismert lényegi kérdéseket valóban eljuttatni a felszínre, hogy legalább beszéljünk ezekről a kérdésekről.

9. Kérdés: Tapasztaltatok-e ellenállást a környezetekben akár a fiatalokban, akár az adott országban élő többségiek, hivatalok részéről a kutatással kapcsolatosan?

Felvidék: Nem, de itt a magyarság többségben van.

Kárpátalja: Nem, semmi probléma nem volt.

Erdély: Nem tapasztaltunk ellenállást a nagyon szórványosan előforduló (talán 4 eset) a fenti pont utolsó mondataiban említetten kívül. A hatóságoknak fogalmuk sem volt a kérdőívezésről, fesztiválon és iskolákban készítettük, legtöbbje tanárok órája alatt, amelyre sem többségiek, sem hatóságok nem bírnak sem rálátással, sem ellenőrzéssel.

Délvidék: Nem, itt most jó a közhangulat e téren is.

Magyarország: Semmi ilyesmit nem tapasztaltunk. Talán csak kicsit sok volt a kérdés, de ez része a dolognak.

10. Kérdés: Tapasztaltatok-e félelmet esetleg a kutatásban való részvétellel kapcsolatosan?

Felvidék: Nem, ilyet nem tapasztaltunk.

Kárpátalja: Néha igen, személyes kérdéseknél, talán féltek, hogy az anonimitás sérülhet, de ez csak elszórt jelenség volt

Erdély: Nem állíthatnánk, hogy tapasztaltunk volna félelmet a kutatásban való részvétellel kapcsolatban.

Délvidék: Nem, a gyerekek szívesen részt vettek a kutatásban.

Magyarország: Nem volt semmi félelem senkiben, de ez azt gondolom így normális.

11. Kérdés: Hányan dolgoztatok ebben a projektben és mennyire voltak segítőkészek a fiatalok?

Felvidék: Az online lehetőség megkönnyítette ezt és nem volt szükség különösebb munkaszervezésre.

Kárpátalja: Egyedül én tartottam minden fiatallal a kapcsolatot és segítettem a kitöltésben. Úgy gondoltam a megszerzett bizalmat nem kell mások bevonásával bolygatni.

Erdély: Egyesületünk két munkatársa, 6 tanár és 6 önkéntes dolgozott a lekérdezéseken, és ennek megszervezésén.

Délvidék: 2 koordinátor, 4 osztályfőnök, meg 2 diák amely segített hogy az adatokat rendszerbe tápláljuk.

Magyarország: Sok önkéntes volt, de a koordinációt és a szervezést természetesen a szervezők adták.

12. Kérdés: Ti miként látjátok az ifjúság helyzetét abban az adott környezetben, melyben éltek, mint magyar fiatalok milyen helyzetben vannak?

Felvidék: Révkomáromból nézve nem látok jelentős hátrányta kisebbségi létből fakadóan

Kárpátalja: Az anyaország rengeteg lehetőséget biztosít, csak sokan félnek élni vele. Ebben kell őket biztatni, segítséget nyújtani továbbra is.

Erdély: Ezt az önkénteseinktől megkérdezzük, sajnos mi már nem minősülnénk magyar fiataloknak. Erre a kérdésre visszatérünk amint válaszolnak.

Délvidék: Megdöbbentő volt hogy nagyon kevesen gondolkodnak arról hogy itthon maradjanak. Amely számunkra nagyon szomorú.

Magyarország: Azt gondolom sok tényező szól a fiatalok jóllétének és jólétének javulása mellett, de ezt nehezíti az, hogy egy olyan megyében vagyunk, amely elmaradottabbnak számít az ország nyugati feléhez képest és ez bizony erőteljesen kihat a fiatalok karrier tervére. Sokan, ha nem is vágnak külföldre, de mégsem békésben képzelik el életüket, Sem a bérek, sem az utak, sem a karrierlehetőségek nincsenek versenyben azzal, amit szerencsésebb régiókban elérhet a fiatal.

13. Kérdés: Mennyire érzik, tapasztalják meg a fiatalok az anyanemzet támogatását a mindennapokban, az oktatásban, a családalapításban?

Felvidék: Természetesen ezzel itt tisztában vagyunk és élnek is a lehetőséggel.

Kárpátalja: Kárpátaljai magyar oktatást ez élteti! Ez itt most létkérdés.

Erdély: Erre a kérdésre sajnos nem tudnánk válaszolni, legfeljebb kiderülhet a kutatás feldolgozása után a fiatalok válaszaiból, de bárminemű információ, vagy kutatás ismeretének a hiányában tényleg nem tudnánk általánosítani és erről nyilatkozni

Délvidék: Nagyon is megértik, meg élnek azzal a lehetőséggel.

Magyarország: Itthon az, aki családalapításban gondolkodik igen széleskörű támogatást kap, de a pályakezdők helyzetében még vannak nehézkes területek. Vannak jól fizetett területek, de vannak még rossz helyzetben lévők is, amelyre bár ígéret van, de ma még nem igazán lehet életpályát szervezni.

14. Kérdés: Mennyire fontos ott a fiatalok számára megmaradni magyarságukban?

Felvidék: Ez része az életüknek, de az elvándorlás is vonzó.

Kárpátalja: Ők ennek a súlyát nagyon is jól érzik és számukra ez nagyon fontos.

Erdély: Konzultálunk önkénteseinkkel és egy bár nyilván nem reprezentatív, de a saját megérzésükre, emlékeikre hagyatkozva megkérdezzük, hogy mi volt a benyomásuk a kérdést illetően.

Délvidék Falusiak sokkal inkább tartják ezt fontosnak, míg városiaknál ez az érzés nem olyan erős.

Magyarország: Sajnos ebben azért vannak gyengeségek, sok fiatal számára annyira vonzó az európaiság, hogy annak értéke háttérbe szorítja a nemzettudatot és csak keveseknek sikerül ezt egymás melletti preferált értéként szemlélnie.

15. Kérdés: Miként látjátok az elvándorlás problémáját az adott környezetben?

Felvidék: Ebben a közegben itt is, de fontos probléma, de ez is érinti a magyarság egészét, de a szlovákságot is.

Kárpátalja: Ez egy nagyon komoly probléma, sokan, nagyon sokan szeretnének a jobb élet reményében elmenni.

Erdély: Mi elég drasztikusnak látjuk az elvándorlást saját környezetünkben, bár egy nem régiben közölt kutatásból, amely eljutott hozzánk is, kiderült, hogy a magyar fiatalok kevésbé vándorolnak el mint a románok, illetve, hogy inkább visszajönnek néhány év múlva mint utóbbiak.

Délvidék: Nagy probléma, mert az utóbbi 5 évbe magyar lakóságának egy harmadát veszítette el a Muzslya meg a Nagybecskerek

Magyarország: Sajnos sok fiatal elment az országból is és még többen a megyéből. Ez súlyos probléma, amiben lépni kell, munkahelyteremtéssel, esélynöveléssel.

16. Kérdés: Milyen jövőképpel rendelkeznek az ifjak, mennyire pozitívan néznek a jövőjük felé?

Felvidék: Erre igazán a kiértékelés után tudnék választ adni.

Kárpátalja: Látják a lehetőségeket, de sok biztatásra van szükségük.

Erdély: Erre itt a végeredmény ismerete nélkül nem tudok válaszolni.

Délvidék: Mint említettem és ezt az eredmények is igazolták, a kérdőívek alapján, gyerekek többsége külföldre akar vándorolni.

Magyarország: Úgy vélem alapvetően nincs nagy baj a fiatalokkal, úgy működnek, ahogy kell és ennek része az optimizmus.

17. Kérdés: Mi a legfontosabb a fiatalok számára, mi az, ami leginkább hiányként jelenik meg az életükben (dologi, szellemi, értékrendbeli, -oktatás-kulturális és szellemi lehetőségek-létebiztonság – erkölcsi értékrendbeli stabilitás – családi háttér, stb értelemben) ?

Felvidék: Úgy gondolom ez mind,

Kárpátalja: Sok sebből vérzik fiataljaink élete. Családi háttér hiánya, az elvándorlás miatt gyökérvészítés, pszichikai érzelmi gyengeség, nehéz utazási körülmények, függőségek veszélyei. Nem könnyű mindezen problémákkal fiatal fejjel szembe nézni.

Erdély: Ez is egy olyan kérdés, amit passzolok.

Délvidék: Sok minden hiányzik az életükből, az erkölcsi értékrend is sok helyen zavaros, a munkalehetőség hiánya is főleg falvakban komoly gondot okoz.

Magyarország: A valóban mély kapcsolatok, az igazi beszélgetések, a valódi jelenlét, a minőségi idő hiánya sújtja legjobban a kor fiatalját. Ők erről tudnak és akarnak is beszélni, de kérdés

18. Mi az, amit még elmondanátok a kutatással kapcsolatban?

Felvidék: Most nem jut eszembe semmi. Nem hinném, hogy bármivel kiegészítenem azt, ez egy összetett munka volt, rengeteg időt emésztett fel, remélem eredményeiben ez az alaposág tükröződni is fog.

Kárpátalja: Nagyon fontos, hogy foglalkozzunk ezekkel a kérdésekkel, hogy a fiatalok is hallattassák hangjukat, véleményeiket, élet tapasztalataikat.

Erdély: Mindenképpen megemlítenénk azt, hogy összességében egy jó tapasztalat volt, sikerült vele anyagi juttatás miatt olyan önkénteseket bevonni, akikre majd számítunk a jövőben is, az olyan esetleges munkák kapcsán, amelyek nem járnak anyagi juttatással

Délvidék: Jó lenne a kutatást egyetemistákkal is folytatni, meglehet, másképp gondolkodnak, amikor Újvidékre vagy Szabadkára kerülnek.

Magyarország: Jó volt látni, hogy ez a kutatás segített a kapcsolatok kiépítésében, fejlesztésében, egyfajta kapcsolatiháló megteremtésében.

19. Kérdés: Mik a személyes meglátásaitok a kutatással kapcsolatban? Mire tudjátok ezt használni, ha tudjátok...

Felvidék: Segít felismerni a problémákat, de többet majd a kiértékelések után.

Kárpátalja: Örülök, hogy részese lehettem és ez által közelebb kerültem a helyi diákok életéhez, jövőképehez. Amikor átbeszéltük a kérdéseket nagyon érdekes dolgokat árultak el, ami gondolkodásukat és érzelmi világukat tükrözi.

Erdély: Tudnánk hasznosítani a kutatás eredményeit, amennyiben ezt megkapnánk, szervezetünk régi álma, hogy betekintést nyerhessen annak a közösségnek a gondolkodás módjába, amelyért harcol, hogy lássuk szerintük mit gondolnak, milyen problémákkal küzdenek, mik az álmaik, félelmeik, hogyan látják a jövőjüket, mivel elégedettek/elégedetlenek, hogy megérthessük közösségünket annak érdekében, hogy hatékonyabban tudjunk segíteni megőrzésében, építésében.

Délvidék: Az osztályfőnökökkel lehetne műhelymunkákat szervezni, és beszélni a kutatás eredményeiről. Jó, hogy kicsit másként látjuk a valós gondokat.

Magyarország: Mindenféleképpen vannak feladatok, amelyekre ez a munka segített rávilágítani. Az már most egyértelmű, hogy a kutatási kedvet felébresztette és szükségét látjuk annak, hogy e kutatások tovább folytatódjanak a fiatalokat közvetlen módon

20. Kérdés: Számotokra, mint közösségépítésben alkotó embereknek mi az a legfontosabb feladat, amit az adott korosztály felé magotokénak éreztek és ebben mi az a segítség, amit megkaptok és mi az, amire még ezenfelül is szükségetek lenne? Mennyire segíti ebben a saját politikai, társadalmi, nemzetiségi környezetetek? Mennyire segít az anyanemzet?

Felvidék: Hát most erre sem tudom a választ, de ez személyes ügy, feltorlódtak másirányú elfoglaltságok az életemben.

Kárpátalja: A legnagyobb segítséget az anyaország nyújtja, rengeteg lehetőség van, csak a családi háttér és az elvándorlás nagyon megnehezíti az egész életüket, jövő képüket. Itthon kellene őket tartani, szakembereket kell képezni. Szükség lenne, drog, alkohol, függőségek elleni programokat kellene szervezni. Ebben sok tanácsra, segítségre van szükség és megfelelő szakmai háttérre.

Erdély: Mi nagyon sokat foglalkoztunk különböző korosztályú fiatalokkal, konkrétan ezzel a korosztállyal is. A mi célunk mindig az volt, hogy egy családbarát, gyerekbárát, itthon maradó, vagy hazatérő életszemléletet honosítsunk meg bennük. Innen született meg a Harmadik királyfi vagy királylány c. pályázatsorozatunk ötlete is, amely keretében számos pályamunka született, rajzok, esszék, dokumentumfilmek, animációk stb amelyek tematikája a nagycsaládosság, a

több testvér létében rejlő tőke és pozitívumok kihangsúlyozása volt. Erről bővebben az aldasnepessg.ro oldalon olvashatnak.

Délvidék: Sokat segít, az anyaország különböző szervezeteken keresztül segíti, Magyar Nemzeti Tanács, Rákóczi Szövetség Ifjúsági fórumok. Mindegyik szervezet anyagi támogatást nyújt a gyerekeknek meg a szülőknek, de a szellemiállapotot nem tudja erősíteni a család nélkül. Magyarország: Azt gondolom nagyon fontos hitelesnek lenni és értékrendet sugározni, hinni a fiataljainkban annyira, hogy ne féljünk őket felelősséggel felruházni. Napi kapcsolatban vagyunk különböző korosztályokkal, problémákkal küzdő rétegekkel és olyanokkal, akik úrrá tudnak lenni azokon. Ami szükséges, hogy az olyan szervezettek, mint ez is hosszútávra, kiszámíthatóan tervezhessen, működjön és tegye azzal a biztonsággal a felvállalt misszióját, hogy azt holnap is folytathatja és nem lesznek ezért likviditási gondjai. Értékrendeket felmutató, biztonságban végzett munka egészen bizonyosan eredményeket is hoz már rövid távon belül is.

21. Kérdés: Tapasztalt szakemberként miként látjátok a fiatalok helyzetét.

Felvidék: Itt, nagyjából olyan, mint a többségben vagyis a problémák hasonlóak.

Kárpátalja: Sokrétűen, lelki-szellemi-fizikai szinten is segíteni kell őket, hogy éljenek a lehetőségeikkel

Erdély: Az igazság az, hogy mi valószínűleg sokkal sötétebben látjuk a fiatalok helyzetét, mint ők maguk... De nyilván erre van magyarázat, hogy miért. Bár fényévekkel több lehetőségük van mint nekünk volt anno, sok más korlát épült fel köréjük, amelyek nekünk nem léteztek. Ilyen a lakás problematikája, csak, hogy néhány példát említsek, vagy az állam által biztosított munkahely kérdése. Előbbi esetében amíg a mi fiatalkorunkban elég volt elvégezned egy egyetemet, vagy szakiskolát és máris kaptál valamelyik nagyvárosban lakást (INGYEN!) és jól fizető, kényelmes állami munkahelyet, addig most harminc-harmincöt éves korukig harcolnak a ranglétrákon, hogy ez utóbbiból egyet kiharcoljanak maguknak, többük két munkahelyet is vállal a megélhetésért, míg előbbi, vagyis a lakás kérdése ma úgy áll, hogy egy egyetemet végzett mondhatni gyerek, nyugdíjas koráig fizetheti a lakáskölcsön törlesztőjét, ami nem kevesebb mint egy átlagos fizetés fele... Csak a miheztartás végett, Kolozsváron a jobbacská helyeken egy lakás négyzetmétere 3500 euró felett van, A panelnegyedekben pedig minimum 1650 euró négyzetmétere egy lakásnak. Egy olyan lakásnak, amit valaha valaki ingyen kapott az államtól... Ennyit a mai fiatalok vs akkori fiatalok esélyeiről, terheiről, lehetőségeiről. Az elvándorlásról pedig még csak annyit, hogy Spanyolországban a múltbéli lakásboom és aztán a krízis következtében Barcelonához közel 200-300 euró a tengerparti lakások négyzetmétere. Egy éves megtakarításából képes megvenni a saját lakását, nem kell egy életen át gürcölnön

mint itthon Romániában. Mellesleg az életminőség között is lehetnek különbségek, ami a mediterrán tengerparti létet, vagy egy zsúfolt, füstös Kelet-európai városban leélt élet minőségét jelenti.

Délvidék: Szeretnék látni egy boldog fiatal közösséget Nagybecskerekén, azon mindenki kell dolgozzon. A helyzet jobb mint 2 évvel ezelőtt, de a gyerekekkel kell foglalkozni az intézményekben, meg a család keretében is.

Magyarország: Sokat megélt felnőttként látjuk a pozitív változásokat, de a fiatalok múltja és főleg a mindennapok gondjai nem hordozzák a nehezebb idők emlékeit, ezért nem kell orrolni rájuk, ha olykor elégedetlenek és nem a rendszerváltás időszakához viszonyítják helyzetüket, hanem mondjuk az európai átlaghoz. Ez erre a megyére különösen igaz, hiszen mi még a hazai átlaghoz sem érünk el, azért a helyzet megyei javulását várjuk, mert látjuk azt, hogy tenni kell, hiszen nem engedhető meg a megye további demográfiai vesztesége.

Összegzés

Természetesen a munka folyamata alatt fennálló együttműködés és együtt gondolkodás egy interjú során is megadja azt az alaphangot, aminek végén a közös munka egyik gyümölcse a képesség az együttgondolkodásra és éppen ezért a munka lezárásával egy fókuszcsoportos interjú is inkább válik beszélgetéssé, mint interjúvá. A megelőző beszélgetések megteremtették ekkora már az érzelmi összehangolódást, és a lezáró beszélgetés idejére kialakult a folyamatos interakciók hozadékaként az, hogy a jelenlévők képessé váltak egymás tapasztalataira, gondolataira építkezve, azokat a saját régiójuk sajátosságaihoz korrigálni. Tehát a záró alkalom egy folyamatot lezáró interjú is volt, amely a e kutatás következő lépéseinek irányát is feltérképezte, ami már a helyi sajátosságok szerint adják meg az alapot. Az interjú persze ilyen formájában, amikor akár 2 órán át is folyamatos a diskurzus színesedik egyéb nonverbális tartalommal, amiből lehet következtetéseket levonni. Az is igaz viszont egy sok hónapos közös tevékenység után már a nonverbális csatornákon érkező üzenetek is sokkal inkább ismertté válnak a résztvevők számára és ennek fényében kell ezen jeleket értékelni és nem túlértékelni. Mindenesetre egyértelmű, hogy a régiók között érzelmileg leginkább bevonódott interjúalanyom a sokszempontból legmostohább körzetből érkező Kárpátaljai munkatárs volt, aki egyébként az egyetlen hölgy is volt a négy régió munkatársai közül.

Az egyértelműen látható, hogy vannak különbözőségeket a kutatási régiók között még akkor is, ha egy-egy térségben sok hasonló gonddal küzdenek. A különbözőségeket okai rendkívül sokrétűek a konkrétan vizsgált 4 település között is, ami hatványozottan igaz, ha nem csak a lekérdezésben résztvevő települést figyeljük, hanem az adott régióban, az adott ország

területén való létezését a magyar fiatalok számára. Csak pár részterület, ami e kutatásra jelentősen hatott:

1. A lekérdezett település mérete, falusias vagy városias jellege. Kolozsvár és Révkomárom nem csupán nagyobb város, de önálló magyar egyetemmel is rendelkezik, ami kihatott a munkafolyamatára, annak megszervezésében elérhető lehetőségekre. Tiszapéterfalva, és Nagybecskerek kutatási területe falusias környezet volt. Az elvándorlás fenyegetőbbnek tűnt az elmondottak alapján a kisebb településtípusok esetén és természetesen e kérdés mentén is számtalan különbözősége derülhet fény (szociális helyzet, az oktatásban rejlő lehetőségek, munkahely és a karrier problémája, szórakozási lehetőségek, az elvándorlás, stb.).
2. A lekérdezett települések esetén az adott régió oktatáspolitikája miként viszonyul a diákok, hallgatók önszerveződéséhez. Láthattuk, hogy a szlovákiai Selye János Egyetem az egyetlen szlovákiai egyetem, ahol van hallgatói önkormányzat, amelynek működését és jogkörét az egyetem jogilag is biztosította. Délvidéken a hallgatók számára nem kérdés a saját önkormányzatiságuk működtetése, de ez az alap és középiskolás szinten nehézkesen működik. Illetve sok helyütt az iskolák több nemzetiség oktatását vállalták fel így bár van diáksparlament, de abban nem különül el az adott intézmény nemzetiségei szerint.
3. A politikai háttér, az adott ország unióhoz való viszonya (tagország-e vagy sem) Kárpátalja helyzete, mint olyan országé, amely túl van az unió határain, ahol komoly konfliktushelyzet van még az országhatáron belül ma is, és ahol a nyelvtörvény, az oktatási törvény is nehezíti a magyarság helyzetét, biztonságérzetét. Szerbia esetén ilyen értelemben nem érzektem akadályt, aminek oka lehet a két ország jó viszonya, és konstruktív együttműködési szándéka.
4. Az anyaország és az ország, amely területén van az adott régió egymás közti viszonyának alakulása az elmúlt időszakban. Itt is példaként kiragadható Kárpátalja, ahol azért voltak magyarellenes megnyilvánulások és a két a két állam közötti viszonyban is voltak surlódások.
5. Az elvándorlás veszélye minden térségben létező probléma.
6. A NEET fiatalok, a depriválódott helyzetben élő, az oktatásból kikerülő fiatalok ügye, ennek kezelése megkívánja az erre való felkészítő munkát, a speciális kompetenciákat

és az ifjúsággal foglalkozó szervezetek szakemberei igénylik is e területen a külső segítséget.

Ezek csak néhány példák a fókuszcsoporthoz tartozó interjú során való különbözőségek összevetésére. Ezeken túl vannak azonosságok is. Az mindenhol fontos, hogy az ifjúságnak legyen módja arra, hogy a saját kortárs csoportjaikon belül aktivizálójának, ismerjék meg a közéletiséget, a demokráciának a korukhoz illő szabályait, a saját határait, fejlődjenek személyiségükben, kompetenciáikban. A munkatársként dolgozó szakember számára létkérdés, hogy a fiatalokról valós képet kapva alkosson egy olyan cselekvési tervet, ami a valódi problémákra, hiányosságokra, negatív tendenciákra reagál. Mindenhol megjelenő gond az elvándorlás, a karrier lehetőségek hiánya, az uniós viszonyokhoz képest alacsony jövedelem, a családi összetartozás hiánya, az értékrendben történt változások, a káros szenvedélyek megjelenése a fiatalok életében. Ezek itthon és határon túl is égető kérdések, amelyekben sok egyezés van a régiókban, ez felhívja a figyelmet az együtt gondolkodásra és a kutatási eredményekre épülő cselekvéstervezés megalkotására és valószínű cselekvésre. Úgy láttuk a 4 fókuszcsoporthoz tartozó interjú során, hogy a fiatalok otthonmaradása több összetevős probléma, és egyben feladat a fiatalok érdekében dolgozók számára. Az egyértelmű, hogy fontos az adott környék gazdaságföldrajzának helyzete, vagyis mit mutat a gazdaságföldrajzi térkép van-e munkahely, van-e megfelelő fizetés, van-e kielégítő infrastrukturális háttér, de ezen is túl lényegi kérdés mit rejt egy-egy térség társadalomföldrajzi atlasza, amelyből láthatóvá válik az, hogy mi az a többlet, amitől egyes térségek képesek emelkedő módon haladni a jólét alakulásában. Ha e két szegmenset összevetjük, akkor talán elénk tárulhatna egy jólét térkép, ami már lényegi kérdés abban, hogy miként alakul egy-egy térség jövője.

A kutatás kezdetétől egyértelmű volt az számunkra a projektet szervező tervezőkre nézve és ebben egyetértésben is voltunk a projektpartnerekkel, hogy kissé a szokványostól eltérően kutatjuk a témát. Egyrészt az elérhető kutatások, tudományos munkák alapos elemzése is része a kutatásnak, másrészt az ifjúsággal foglalkozó szervezetek felkutatása nem egy elérhető adatbázis alapján, hanem egy kereső kutató munkával a közösségi oldalak valamelyikén, vagy a weboldalakon. Tettük ezt azért is, mert egyrészt feltételeztük, hogy aki a saját térségében keres valamilyen ügy mentén elérhető szervezetet az hasonló módszerekkel teszi ezt, másrészt úgy véltük, hogy egy-egy weboldal, közösségi oldal látogatottsága is sokat elárul arról, hogy mennyiben hatásosan és célszerűen dolgozik az adott szervezet.

Az interjú ezen típusaiban is kiderült az a probléma, ami a devianciával veszélyeztetett, a mélyszegénységben élő és az oktatásból kimaradó, valamint az úgynevezett NEET fiatalok

problémakörét érinti. Az interjúk során gyakran felmerült e területtel kapcsolatosan az igény arra, hogy a területen járatosabb, tapasztalattal rendelkező szakemberek akár továbbképzéseken, akár vendégként segítsék a kevésbé jártas munkatársakat, munkacsoportokat az e csoportokkal való speciális munkamódszerek megismertetésével és e téren jártas szervezetekkel való kapcsolatok menedzselésével, a kellő információk megszerzésével.

Strukturális interjú 2.

A strukturális interjúk közül az egyik tulajdonképpen a kérdőívekkel egyidejűleg lett lekérdezve, azzal a megjegyzéssel, hogy nem fontos mindenki részéről a válasz. Sokan nem is tették ezt meg, hiszen maga a kérdőív is hosszú volt, és talán ezzel le is fárasztotta a kitöltőket az átgondolt válaszok adása. Úgy vélem a beérkezett válaszokat viszont röviden fontos ismertetni, elemezni. A nyitott kérdések a következők voltak:

1. Önöknek, mint a közösségépítésben alkotó emberek számára mi az a legfontosabb feladat, amit az adott korosztály felé magukénak éreznek és ebben mi az a segítség, amit megkapnak és mi az, amire még ezentúl is szüksége lenne? Mennyire segíti ebben a saját politikai, társadalmi, nemzetiségi környezetük? Mennyire segít ebben a jelenlegi magyar kormány?
2. Mit tud mondani a hallgatói élet közéleti szerepéről akár az adott oktatási intézményben, akár az adott térségben?
3. Ön hogyan látja a diákönkormányzat, diákszervezetek szerepét, a hallgatói önkormányzat lehetőséget és fejlődési irányát, milyen javaslatai vannak?
4. Miként látja az egyházak szerepét ebben a folyamatban?
5. Miként látja Ön a jövő lehetőségeit, a magyar kormány, az anyaország szerepét a fiatalok esélyeinek, lehetőségeinek, kompetenciáinak, társadalmi szerepvállalásának fejlesztésében?
6. Mi az, amit a fiatalokért Ön szerint még tenni kellene, hogy több eséllyel, jobb kondíciókkal induljanak a jövő felé?
7. Mit lehet Ön szerint tenni a fiatalok motivációjának erősítéséért a reális és egészséges jövőkép kialakulásáért?

A válaszok összevetésében az első talán legfontosabb megállapítás, hogy a régiók közt a legtöbb kérdésben nincs nagy különbség.

Elsőként a különbségekről röviden. Talán csak a szervezethez firtató kérdésben a Felvidék esetén tűnt fel az, hogy a hallgatók számára nem természetes az, hogy van saját képviselő az intézményükben, bár ez pont a magyar Selye János Egyetem esetében adott lehetőség. Délvidék esetében a középiskolákban bár vannak lehetőségek a diákönkormányzatiságra, de itt kicsit árnyak a képen az, hogy mivel sok iskola soknemzetiségű, ahol gyerekek akadálymentesen, háborítatlanul tanulhatnak a saját nemzetiségi oktatási programja szerint, de az iskola ugyanaz, maximum más-más osztály. A gyerekek pedig gyerekek, és a barátságok így a teljes szabadságban a nemzetiségtől függetlenül kötődnek, aminek sok pozitív, a közösséget, a békességet erősítő oldala van, tekintve nem is oly távoli múltját ennek térségnek. Az iskolai diákszövetségek így viszont, bár működnek, de ezek nem nemzetiségi alapon teszik azt. Ennek ellenére e közösségek is relevánsak kutatásunk szempontjából, de nem érkezett annyi kérdőív ezen csoportra, hogy bevonjuk azt a feldolgozásra.

Kárpátalja saját egyrészt uniós kívüli, másrészt politikai okból is nehezebb helyzete volt az, ami kitűnt a régiók közül. A nyelvtörvény, a politikai közeg nem adja meg azt a biztonságot a magyarságnak, amelyet úgy gondolunk meg kéne kapnia, ezen tovább nehezít a háborús veszélyeztetettség, a behívott katonák sorsa és sorsának alakulása a leszerelés után. A kormány segítsége jelentős, de helyben nehéz az élet, amit tovább nehezít a háborús helyzet közelsége. Fontos volna az uniós csatlakozás, vagy autonómia.

A válaszok többségében nagy volt az egyetértés. Voltak vissza visszatérő szavak. A segítők fontosnak látták azt, hogy a fiatalok számára hitelessé váljanak és ezt tartották az egyik legfontosabb értéknek a segítőmunkában. Hasonlóképpen sokan szóltak az empátia szükségességéről, a stabilitásról. A kérdésekre adott választ egyenként elemezve a következőket mondhatom el:

1. A hazai politika viszonyulásával minden régió egyértelműen elismerően szólt. A kárpátaljai problémákon kívül a többi régió nem számolt be negatív élményekről, sőt a kárpátaljaiak is elmondták, hogy a kutatásban való részvételért semmi negatív reakciót nem tapasztaltak. A diákság számára legfontosabb szükséglet többségében a már említett hitelesség, empátia és stabilitás jelent meg fogalomként. Megemlítésre került a megfelelő közösségi tér biztosítása és az értékrend közvetítése a fiatalok számára.

2. A hallgatói élet minden térségben fontos tényező volt a fiatalok közéletiségének. Ez igaz Szlovákia esetén abban az értelemben, hogy pont a magyar egyetem az, ahol működik. Kárpátalján meg kifejezetten nagy jelentőséggel bír az, hogy a hallgatók a fiatalos bátorsághoz illeszkedő módon kifejezetten aktívan tevékenykednek a hallgatói életben. A többi régióban kiegyensúlyozottan, és jól megalapozott módon működik és hallgatói érdekképviselő, ami minden bizonnyal könnyen válhat a közéletiség előszobájává.

3. Az intézményen belüli kommunikáció erősítésének fontosságát hangsúlyozták többen, legfőképpen a hallgatók és oktatók között. A fejlődést segítő tényező elemeként felmerült még a hazai és határon túli szervezetek közötti kapcsolatok erősítésének jelentősége, amiben van még feladat.

4. Az egyházakkal való együttműködésben nem volt teljes egyetértés, mert bár azt kiemelte több válaszoló, hogy fontos erkölcsi háttér, de megjegyezték azt is, hogy az egy teljesen más terület, független az oktatástól. Viszont az is megjelent, hogy az alkalmankénti közös munka szemléletformáló lehet és erősítheti az amúgy is gyengülő emberi kapcsolatokat, az emberek pozitív tulajdonságait.

5. A családtámogatások, fontosak és ezt értékelik is a választ adók, de emelet fontosnak tartják a képzések szervezésében azt, hogy elérhetővé váljon a leszakadó rétegeknek is és kezdő bér esetén is nagyvonalúbbak legyenek azok felé, akik nem a hagyományosan jólfizető pályát választották (egyeszségügy, szociálisszféra, oktatásügy)

6. A régiók közötti különbség csökkentése mellett sokszor került említésre a munkalehetőségek támogatása a veszélyeztetett régiókban. A motiváció is megjelent, amelyben a fiatalokat erősíteni kell, a saját sorsuk alakítása, a fejlődés irányába.

7. A motiváltság erősítésében több szereplőt is említettek, amelynek főszereplője egyértelműen a család, és fontos színtere az oktatás. Említették itt is valódi jelenlétet a segítők részéről, illetve az iskolai kötelezettségeken túl vállalt feladatok, mint a szakkörök, sporttevékenységek erőteljes támogatása. Illetve fontos volna elérni a hátrányos helyzetben élőket, a devianciák felé sodródó fiatalokat.

Összesítve tehát a 7 kérdésre érkezett válasz alapján látható volt, hogy a segítők érzékelve a fiatalok helyzetét és reagálva arra fontosnak látják azt, hogy hitelesen, empatikusan, értékrendet közvetítve, megfelelő családi mintát felmutatva álljanak úgy a fiatalok rendelkezésére, hogy az a motivációjukat a belső igényességüket a felelőssé válást erősítse.

Egyértelmű, hogy motivációk erősítése egy központi feladat, amivel leginkább elérhetetlennek tűnő deprivált, vagy deviancia veszélyeztetett rétegeket is szükséges elérni. Ezek alapvető jelentőségűek, de mindemellett szükséges az oktatás támogatása a leszakadó rétegek számára akár kreatívan a problémára reagálva úgy, hogy az számukra elérhető és kívánatos legyen. Segíteni kell az elvándorlást megakadályozni, amiben elsődleges szerepe van annak, hogy legyen megfelelő munkahely. A munkahelyeken keresztül is legyen lehetőség akár támogatott módon - és ez a helyben maradást is erősíti – képzésekre bekerülni.

Ha a 3 interjú tartalmát összevetem, akkor látható, hogy sok egybehangzó mondat hangzott el eddig és felismerhető, hogy a fiatalok Kárpát- medence szerte hasonlóképpen élnek, ami a közéletiségüket jellemzi. Értik a demokráciát és a saját színterükön, az oktatási rendszerben élnek is a demokratikus lehetőségeikkel. Fontos volna, hogy ezt a tudást, ezeket a megtapasztalásokat a saját felnőtté váló, közéleti létükben is őrizzék és erősítsék.

A kérdőívek kiértékelése

Mint azt már korábban leírtuk a kérdőívek egyrészt Békés megyében, másrészt négy másik, határon túli régióban, a projektpartnerek országában került lekérdezésre. A kitöltésben részt vettek:

- Közművelődési intézmények szakemberei, önkéntesei,
- Ifjúsággal és/vagy kultúrával, kultúraközvetítéssel, közélettel, egyéni és közösségi kompetenciafejlesztéssel, közösségfejlesztéssel, esélyegyenlőséggel és egyéb határterülettel foglalkozó egyesületek, alapítványok, közösségek vezetői, szakmai munkatársai - kivéve a jelenleg aktívan a köznevelési és felsőoktatási intézményekben dolgozók,
- Egyháznaknál tevékenykedő személyek,
- Helyi és településrészi önkormányzatok, hivatalok tisztségviselői, munkatársai
- Szakmai szervezetek (pl.: KKOSZ, NMI) képviselői,
- Ifjúságsegítők, kortársképzők

Tehát bár nem konkrétan a fiatalok, de a velük közvetlen kapcsolatba kerülő laikus és professzionális munkatársak voltak azok, akiket bevontunk a munkánkba. Úgy gondoltuk, hogy

az ő ismereteik, tapasztalataik megismerésével egyrészt a megcélzott populáció helyzetének e kutatás szempontjából releváns információit elérjük, azt egybevetve egyéb kutatási anyaggal képesek leszünk képet alkotni a kutatni kívánt hipotéziseink mentén, amelyek a következők voltak:

- Elvándorlás – Feltételeztük, hogy az elvándorlás problémája minden régióban megjelenik, de annak erőssége összefüggésben van azzal, hogy a fiatalok mennyire érzik fontosnak a nemzethez való kötődésüket, valamint azzal, hogy mennyire fontosak számukra a személyes kapcsolatok, emberi kötődések.
- Attitűd – Úgy véltük az asszimilációs veszély térségként nagy eltérést mutat, melyben a politikai, kisebbségi létükből adódó okok miatt veszélyben élők azok, akik számára a nemzeti identitás fontosabb megőrzendő erőforrás, mindazok ellenére, hogy számukra a jóllét sokkal kevésbé biztosított. Úgy véltük az unió kívül élők számára nagyobb jelentőséggel bír a nemzeti összetartozás érzése, mint azok számára, akik már uniós tagországban élnek. Ők azok, akik elvándorlás esetén elsődlegesen Magyarországot választják akár tanulás, akár munkavállalás céljából.
- Karrierterv- karrier segítség – Meglátásunk szerint fontos területe az ifjúságsegítésnek a karrier tanácsadás és ez különösen fontos azon segítő szakemberek számára, akik e területen képzetesebbek, valamilyen tréningen vagy vezetőképzésen már részt vettek. Ők azok, akik fontosnak és sokrétűen felhasználhatónak tartják az ifjúságkutatásokat. Feltételezzük azt, hogy ott, ahol fontosnak tartják a szakemberek, segítők azt, hogy legyen karrier tanácsadás, mentális segítség, ott nagyobb kedvvel keresnek otthon munkát a fiatalok, illetve, ha el is mennek, akkor sem végleg kívánnak elköltözni.
- Az intézményrendszerben rejlő erőforrások-hiányosságok – E kérdéssel kapcsolatosan feltételeztük, hogy ha a segítő több területen is fontosnak vélik a fiatalok támogatását, akkor igyekeznek több más szervezettel is összefogni, menedzselni a kapcsolatokat és az igényeket a megfelelő irányba és ez kihat a fiatalok aktivitására az önkéntes munkában, a közéletiségben.
- Toborzás, aktivitás, bevonódás lehetőségei – Azt vélelmezzük, hogy a fiatalok bevonása sok nehézséggel bír, de ahol sikerül, ott a fiatalok inkább töltik társaságban az idejüket, mintsem egyedül a világhálón, vagy valamilyen számítógépes tevékenységgel. Ugyanakkor feltételezzük azt is, hogy azok, akik kevesebbet vannak csak a számítógépük társaságában elsősorban otthon illetve a hazájában kíván letelepedni, amennyiben elköltözik, azt csak átmeneti megoldásnak gondolja.

- Szakemberek beavatkozási pontjai, lehetőségei – Azt véljük, hogy minél képzettebb a szakember, annál inkább szélesebb körben véli felfedezni azon lehetőségeket, azon területeket, amelyekben van lehetőség a fiatalok számára segítséget, támogatást biztosítani.
- Kutatási stratégiák, módszerek, eszközök kiválasztása: A hipotézisek felállítását követték, azok vizsgálata, melyre nem csupán a kérdőívek feldolgozásával került sor. Ezen túlmenően sikerült létrehozni jónéhány interjút, melyek között a partnerek fókuszcsoportos interjún vettek részt, a segítők pedig strukturált interjúk során adtak válaszokat.

Kutatásunkban alapvetően hagyományos módon jutunk el az eredményig. A munkának 3 fő eleme van:

- az elmélet
 - az ifjúságkutatások tanulmányozása során az elmúlt évtizedek hazai és a Kárpát-medencei magyarságot érintő munkákat tanulmányoztuk, azokban felismerhető trendeket és a kutatások munkamódszereit
 - a releváns pszichológiai, szociálpszichológiai modellek, elméletek tanulmányozása során egyrészt arra figyeltünk, ami a hipotézisünket valóban összeköti a projekt céljával – mi az, ami összeköti a munkavilágát a feltételezéseink mentén a fiatalsággal
- az operacionalizálás
 - a kérdőíveinkkel törekedtünk a változások figyelemmel kísérésére, felmérésére
 - az internetes kutatások, melyekkel megfigyelhettük azt, hogy miként működnek és jelennek meg az ifjúsággal foglalkozó szervezetek az interneten
- a megfigyelés
 - tanulmányutak, műhelymunkák, interjúk során kerestük a jógyakorlatokat, mértük fel azon tényezőket, hozzáadott értékeket, amelyek hatásossá teszik az adott szervezet, csoport munkáját a vizsgált területen.

A hipotéziseinkre ható ismereteket az általunk felhasznált ismeretekkel, kutatási módszerekkel úgy akartuk megérteni, hogy közben folyamatosan tanulmányoztuk azt is, mit csinálnak azok, akik a terepen vannak a projekt célcsoportjával.

Kvalitatív módszereinkkel belülről a folyamatban dolgozók, szervezetek, perspektívájából akartuk megérteni, értelmezni, azok mozgatórugóit, sémáit. E módszerrel igyekeztünk mélyebbre ásni az adott társadalmi, szociális viszonyok között egy-egy régióban, megérteni a folyamatokat befolyásoló mélyebb összefüggéseket az élet egyéb dimenzióival. Olyan területeket, befolyásoló tényezőket vizsgáltunk, ahol a számszerűsítés önmagában nem sokat mond – az identitás, az attitűd, a viselkedés, a kötődések, stb. A módszereink különfélék voltak a forráselemzéstől az interjúkon át a valós terepmunkáig. Gyakran használtuk ezeket nem eleve rögzített módon, hiszen ez valóban sokváltozós munka volt a jelenlévők személye, adottságai, az összekötő személyes kapcsolódások, egyéb speciális körülmények.

A kvantitatív munkánk során a számok világából, kívülről szemlélve, a szükséges távolságot megtartva kerestük a szereplőktől független megbízható adatokat.

E kutatás során az elsődleges a kvalitatív jellegű volt, amit kiegészített a kvantitatív munka. Gyakorlatban tehát a kérdőíves munkát megelőzte a „puha” kutatás, a tanulmányutak, a műhelymunkák, interjúk, forráselemzések. Az ezt követő szakaszban végeztük el a kérdőíves lekérdezést, de annak értékelésében már segítség volt számunkra mindaz, amit a megelőző folyamatokban megismertünk. E végső szakaszában a kutatásban olykor az elemzőként párhuzamosan dolgoztunk a módszerekkel.

A kutatásra releváns pszichológiai háttérinformációk

A kérdőívek esetén felmerülhet a kérdés, hogy vajon miért nem szóltak azok konkrétan a munkavállalásról, a munkaerőpiac problémáiról? Azt gondoljuk, mint olyan szervezet, mely a pszichoszociális problémák megelőzésében, kezelésében, a rehabilitációban is hosszú évek tapasztalatát tudja maga mögött, hogy a valóban releváns kérdés a munkaerőpiaci alkalmasság vizsgálatánál, az, hogy az egyén személyiségének egyéb feltételei alkalmasak-e valóban arra, hogy sikeresen képes legyen megmaradni a munkavilágában. Azt véljük a szakmai kompetenciáink birtokában, hogy e téren fel kell tárnunk azokat a beavatkozási pontokat, melyeknél reagálhatunk megfelelően az adott problémára. Azt nem vállalhatja fel egy kutató sem, hogy a pszichológiai aspektusok teljes tárházát felmutatja, de a kiemelt, nagy jelentőségű szegmensekre mégis fontos rávilágítani. Különösen e kutatásban azért tartjuk ezt fontosnak, mert talán elsőre nem tűnik egyértelműnek a kapcsolat a kutatott terület és a projekt választott kutatási területe között. Ami összeköttetést ad ez esetben arra a pszichológiai, szociálpszichológiai ismereteken keresztül kaphatunk választ. Teljesség igénye nélkül a legfontosabb tényezőket, elméleteket, meglátásokat szeretnénk bemutatni. Tesszük ezt

azért így, e területről megközelítve a kutatási témát, mert egy olyan egyesület áll a kutatás mögött, amelynek másfélévtizedes empirikus ismerete van arról, hogy az egyén számára kiemelten fontos, a munkaalkalmasságát is befolyásoló faktorok mozgató rugói mögött mindig ott vannak a belső tényezők, a személyiség, sémák, az attitűdök, a szociál-kognitív folyamatok, az identitás biztonsága.

Mindenekelőtt a motivációval kapcsolatos legfontosabb szempontjainkat szeretnénk bemutatni, amelyek relevánsak voltak hipotéziseink felállításában. Számos motivációs elmélet ismert és tudjuk tapasztalatból is, hogy a motiváció az valójában az az erőforrás, ami képes lendületben, mozgásban tartani és alapvetően meghatározza azt az irányt, amely felé az egyén érez belső késztetést, erőt. Mind ezek jelentősége a szükségletkielégítésben is fontos, ahol három fontos alapszükségletet különböztetünk meg, melyek irányába motivált az egyén:

- autonómia
- kapcsolat
- hatalom

A humánspecifikus motivációk, az önmeghatározás elméletek a számunkra az igazán relevánsak, hiszen ezek azok, amelyek egyrészt autonómia-teljesítmény és a hatalom motiváltság segítségével, a külső és belső motivációval az egyén helyét, viselkedési sémáit befolyásolják. Az autonómia igény megszabja azt, hogy a külső vagy belső motívumok azok, amelyek befolyásolják az egyén viselkedését, miközben az autonómia motiváltsági szintje az, ami meghatározza azt, hogy valóban szabad-e az egyén a döntéseiben, valóban tud-e választani a környezetében lévő lehetőségek közül, valóban érez magában kellő erőt, lendületet az önmeghatározására, önmegvalósítására. A teljesítmény-motiváció ismerete során közelebb kerülünk azon felhajtóerőkhöz, amelyek a szeretetet, a teljesítmény és a hatalom között rendezik az egyén inspirációit, irányultságát. Az önmegvalósítás, az önmeghatározás, mint motiváció szintén meghatározó humánspecifikus motivációs tényező. Deci, E. L.–Ryan, R. M (1985) önmeghatározás elmélete szerint az embert meghatározza az egyrészt, hogy milyen külső és belső motivációs tényezők hatnak rá, másrészt az, hogy milyen egyéni és társas hatások befolyásolják. Az elmélet szerint három veleszületett motiváció létezik ezek a

- autonómia
- kompetencia
- kötődés.

A kutatásunk során relevánsak mind ezek, hiszen az önmeghatározás képessége segít át a megküzdésen is akár a kisebbségi létről, akár a hátrányos helyzetről, akár a képességek, készségek, a tehetség kibontakozásáról van szó. Az önmeghatározás elmélet tehát egy olyan elmélet, amely azt feltételezi, hogy az egyén igényli a fejlődést, tapasztalatokat gyűjtve törekszik az autonóm, kompetens, kapcsolataiban kötődésekkel rendelkező énkép kialakítására. E motivációk kihatnak az egyén viszonyulására a munkához, a tanuláshoz, a családjához és a humán öko-rendszer e valamennyi szintjéhez.

A pályalélektani kutatások tanulmányozása során, Ritoók Magda, a pszichológiai tanácsadás perspektíváit kutatva az életpályatanácsadás fontosságát emelnénk ki, mint kutatásunk szempontjából releváns területet. Ritoók a pályaidentifikációt tanulmányozva azt hangsúlyozta, hogy mindez ez igen összetett fogalom, melyben megjelenik a hatékonyság mutató, mint annak jelzője, hogy az egyén miként viszonyul a végzett munkához, és miként látja ebben saját önmegvalósításának lehetőségeit. S ebből a szempontból lényegi kérdés, hogy miként látja, értékeli saját magát a saját belső világából szemlélve, illetve mennyire látja saját útját elfogadhatónak külső aspektusból mások irányából szemlélve, mennyire felel ez meg önmaga és mások irányából való megfelelési elvárásának. Éppen ezért az egy olyan fejlődési folyamat, amelyben dominálnak az egyén személyiségjegyei között azok, amelyek a megfelelésre ösztönzik. Ennek fényében az életpálya során való megfelelést értelmezhetjük egy fejlődési folyamatnak melynek része az egyén identitásfejlődésének és a társadalmi beilleszkedésének. Kérdőívünk összeállítása, a kérdések irányának oka többek között tehát az, hogy meggyőződésünk szerint sokkal összetettebben kell e területet, a munka világát vizsgálni, amelyben tanulmányozni kell a környezeti, társadalmi, szociokulturális, mentális hatások szerepét az egyén életében. A Big Five elmélete szerint, mely jól illeszthető kutatásunkhoz, vannak olyan alapszemélyiségjegyek, melyek kihatnak a munkateljesítményre, ilyenek a következők:

- extravertió
- érzelmi stabilitás,
- barátságosság
- lelkiismeretesség
- nyitottság.

Az elmélet szerint a megfelelést elsősorban a lelkiismeret, érzelmi stabilitás befolyásolja, míg az extravertió, a barátságosság és a nyitottság a pályaaorientációt. Ha ezt az elméletet elfogadjuk, akkor úgy véljük igaz ez inverz módon is és ebben az esetben, mindaz, ami kihat

az érzelmi stabilitásra, a nyitottságra, a barátságosára, a lelkiismeretességre mindenféleképpen befolyásolja a pályaalakalmasságot, a bejárható karrierválasztás lehetőségeit is.

Összegezve tehát, a feltételezéseink mögött meghúzódó elméleti, és az ezt megerősítő tapasztalati ismeretünk alapján úgy gondoltuk - és erre utaltak a hipotéziseink - , hogy a motivációs elméletek általunk relevánsnak talált aspektusai, a Ritoók Magda által ismertett kutatási eredmények, tanulmányok és a Big Five elmélet összevetéséből kiindulva keresni kell a lehetőségeket, a beavatkozási pontokat arra, hogy milyen közbelépési, befolyásolási lehetőségek vannak a szervezetek kezében, amelyek hatással vannak a

- szociokulturális
- pszicho szociális
- környezeti
- társadalmi viszonyokra

és ezzel egyidőben hat az alapvető személyiségjegyek fejlődésére,

- extraverzió
- érzelmi stabilitás
- barátságosság
- lelkiismeretesség
- nyitottság

tehát az egyén személyiség, identitás fejlődésével erősödik

- az én ereje
- önismeretre
- konfliktustűrő és kezelő képességre
- énhatékonyasága
- mentális erőnléte
- a motivációs szintjei

Így összeségében az egyén, a korosztály tagjainak szociál-kognitív megerősödésének folyamatában keressük a kérdőívek segítségével, az empirikus eredmények értékelésével a választ arra, hogy a folyamatokban a szervezeteknek mi a szerepe, feladata és annak milyen hatása van az egyénre, a környezetére, az identitásának, nemzeti – szociális – érzelmi kapcsolataira, mentális egészségének megőrzésére. Nem gondoljuk, hogy olyan eredmények birtokába kerülünk, amelyek következtében alapvető változások történének, de azt igen, hogy

bővülnek a lehetőségek a különböző szervezetek kezében, és az általunk felmutatott eredmények segítenek rávilágítani más, új szempontokra összeségében és régiós szintekre lebontva is.

Szervezeti szinten jelentős szempont a szociál-kognitív modell valamint mindaz, amit a szervezetfejlesztés pszichológiáján keresztül tudhatunk meg e témáról és a kutatásunk szempontjából releváns ismeret. E két területről említene két elméletet:

A szociál-kognitív modell értelmezi számunkra azt, ahogy az emberi természetre ható tényezőket és azok viszonyulását látjuk egymáshoz. Itt három fontos elemet sorol fel az elmélet, melynek színtereinek folyamatát, kölcsönhatásait látnunk, értelmeznünk kell

- az ember
- a szituáció
- a viselkedés.

Kutatásunk szempontjából ez egy különösen összetett terület, hiszen megcéloltuk vizsgálatainkkal egy korcsoportot és azon belül olyan rétegeket, akik más-más problémával küzdenek. Az formálisan működő szervezetek számára lényegi kérdés annak ismerete, vizsgálata, megértése, hogy az általuk elért csoportok e téren milyen szituációs helyben, milyen alapvető pszichológiai szükségletek birtoklásával hogyan viselkednek, mik az ok-okozati körülmények.

A szervezetek mindezekén túl olyan területen vannak napi működésük során, ahol olyan problémákkal találkoznak, amire reagálniuk kell és amelynek megoldása során képviselnek egy szervezeti kultúrát, értékrendet. Ezzel kialakítják azt a rájuk jellemző „brand”-et, amely célja bár sokféle lehet, miként irányultsága is - nemzeti, érdekképviselői, kulturális, hagyományörző, szociális, stb. – de abban közös, hogy az objektív jóléten kívül a szubjektív jól-lét is jelentős tényező számukra, legalábbis hosszútávon való fennmaradásban fontos szempont az utóbbi is. Nyilvánvalóan az adott szervezetre jellemző viselkedéskultúra, érték és értékrend közvetítés, a kihívásokra való reagálások válnak ez esetben a szervezet legfőbb vagyonává és teszi fejlődését fenttarthatóvá. Ezért ezt, amit általánosságban szervezetikultúrának nevezünk, e kutatásban részletesen is vizsgáltunk, elemeztünk a fókuszcsoporthoz interjúk, tanulmányutak során. A szervezeti kultúra etikusságának megtartása meghatározó az adott szervezet sorsára nézve. A nonprofit világ formális szervezetei a hitelességüket és kompetenciáikat használhatják fel leginkább, melyben az ad valós tartást, keretrendszer, hogy jól megfogalmazott célok és értékrendek mentén dominánssá válik az etikus viselkedés és megvan ezek szervezeti színtereken megvalósuló integritása, vagyis az elvek, az értékek a gyakorlatok, a módszerek, összhangban vannak, olyan személyekkel

együttműködve, akik hitelesen vannak jelen a jelenlétükkel. Ezek mellett e szervezetek képesek külső és belső motivációjukban összehangot teremteni, az együttműködéseik során e hitelességet is tovább vinni és továbbadni.

1. Kérdőívek statisztikája

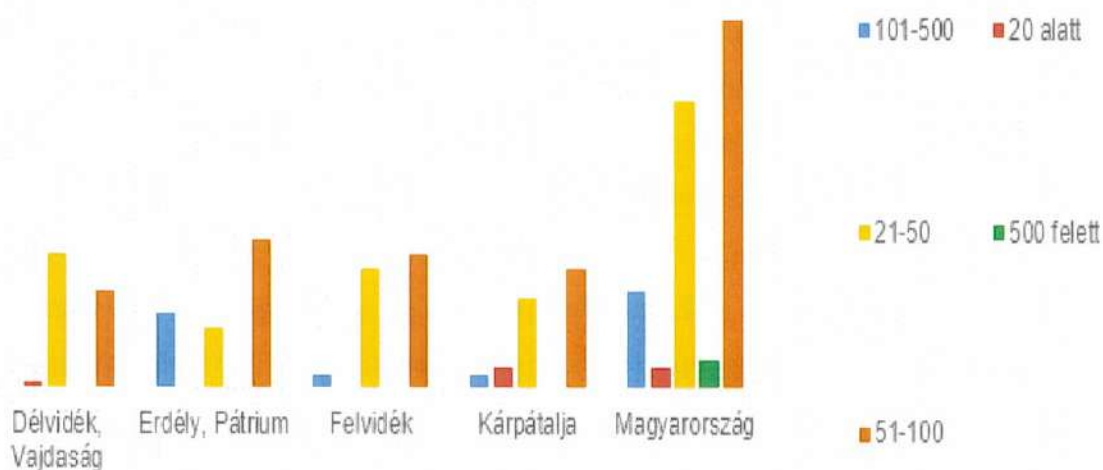
A válaszolókról és az általuk képviselt fiatalokról ismert adatok

Összesen 247 válasz érkezett, amelyből a következő adatokat tudhattuk meg a választ adókról:

A 247 válaszból a következő megosztásban érkeztek válaszok:

Magyarország:	107
Felvidék:	36
Kárpátalja:	33
Erdély, Pátrium:	39
Délvidék, Vajdaság:	32

Tehát megközelítően azonos arányban kaptunk válaszokat a külhoni régiókból, míg Békés megyéből érkezett az összes válasz közel 43%-a. Ez teljesen megfelelt az elképzeléseinknek. Ezt összevetve azzal az adattal, hogy a válaszok mögött mekkora az a populáció, amit megközelítően elérnek, hiszen ez is egy lényeges kérdés a következőket mérhettük:

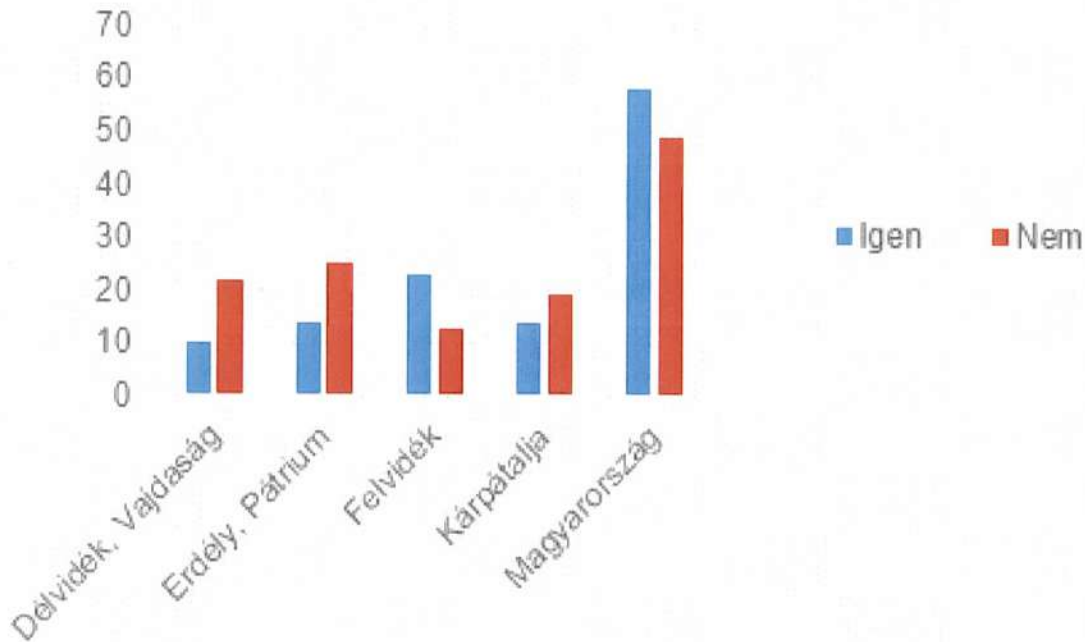

1.sz ábra: Mekkora az a populáció, akiket Önök elérnek munkájuk során?

N:247

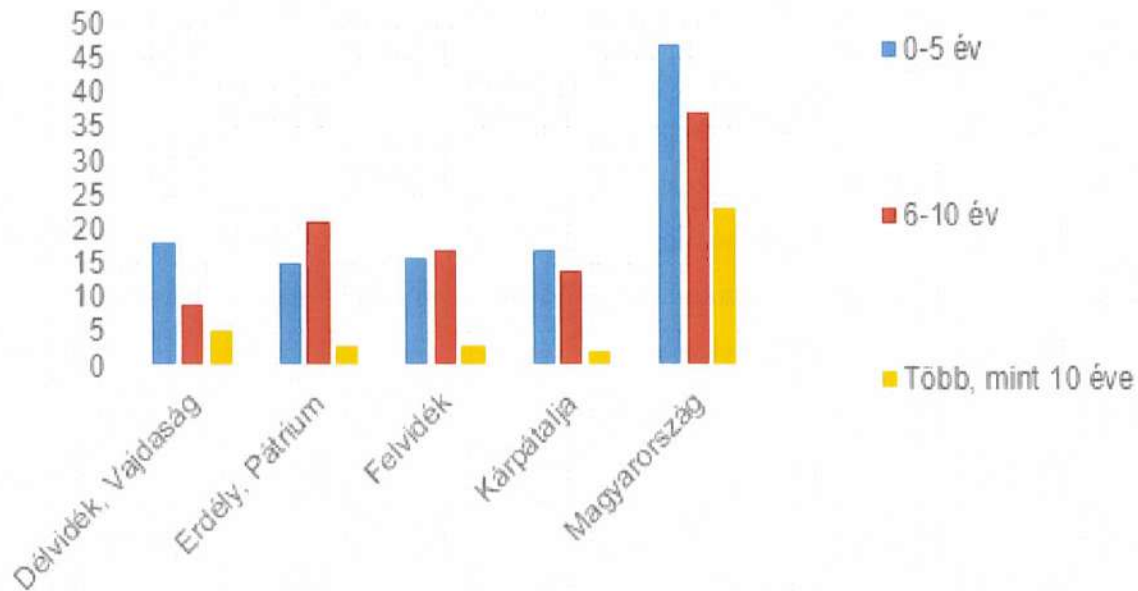
Látható, hogy a két legjellemzőbb adat a 20-50, 51-100, ami még abban az esetben is a vállalatoknak megfelelő adat, ha feltételezzük, hogy egy szervezetből akár 2-3 fő is válaszolhatott, tehát a határon túlról érkező válaszok minden bizonnyal lefedték az általunk vállalt 500-500 főt régióként, és ugyanez igaz Békés megyére is.

Azt láthattuk, hogy szinte valamennyi térségben jelentős azok száma, akik a fiatalokkal főállásban dolgoznak, de nem elhanyagolható, sőt egyes régiókban-többségben vannak azok, akik önkéntesként vesznek részt a munkákban.

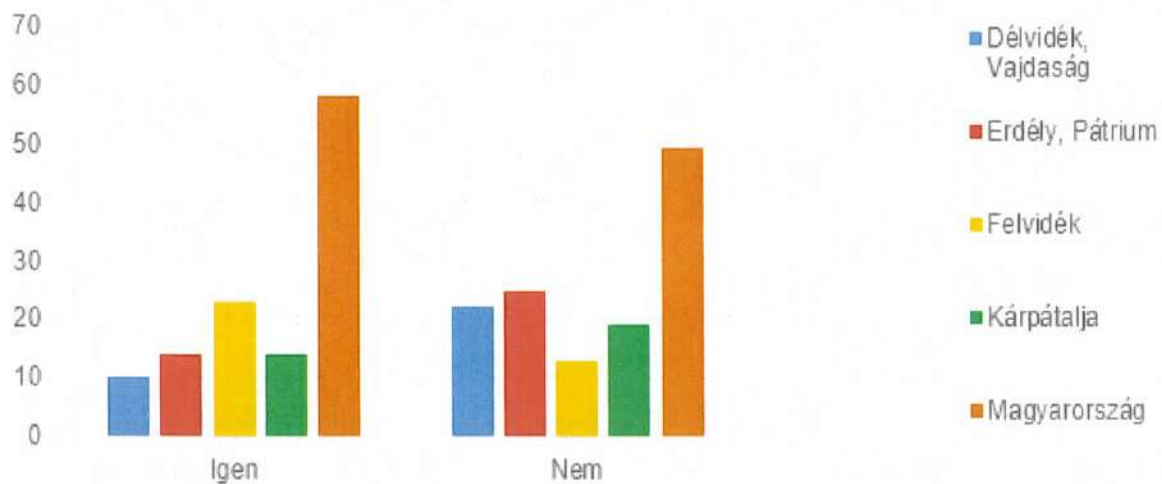
2.sz ábra Hol tevékenykedik és főállásban vagy sem a fiatalokért? N:247

Megtudhatjuk a statisztikai adatokból, hogy az ifjúságsegítés területén eltöltött időt tekintve, ami igazán feltűnő, hogy hazánkat kivéve csak elvétve találunk olyan munkatársat e téren, aki több, mint 10 éve van az adott területen. Ugyanakkor azt vizsgálva, hogy főtevékenységben dolgozik-e ezen a területen vagy sem látható, hogy szép számmal vannak mindenhol önkéntesek.

3.sz. ábra: Mióta tevékenykedik a fiatalság érdekében?

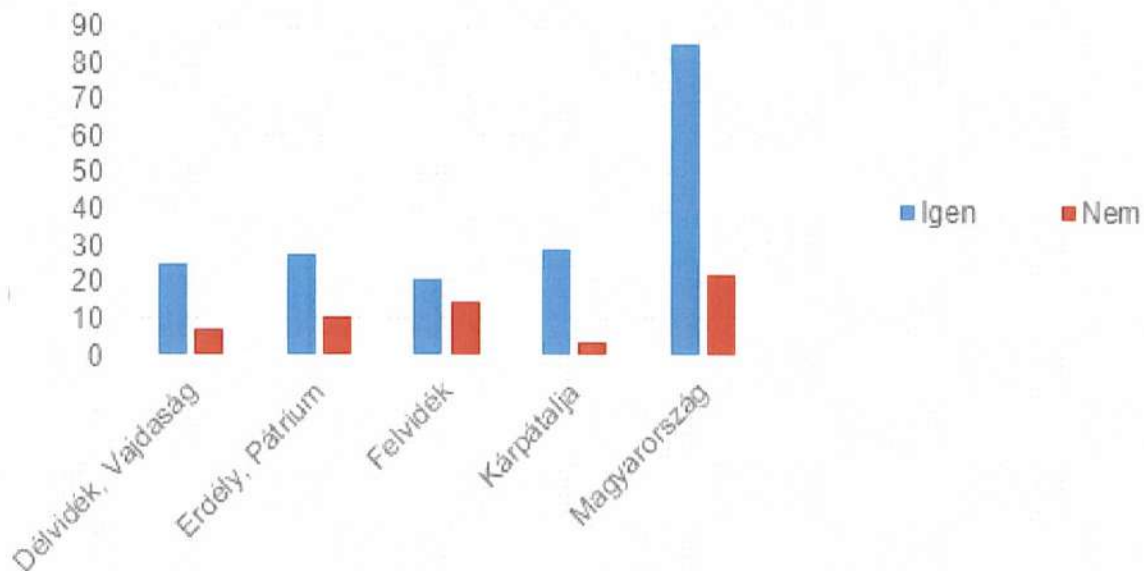
N:247

4.sz. ábra: Főállásban dolgozik a fiatalokkal?

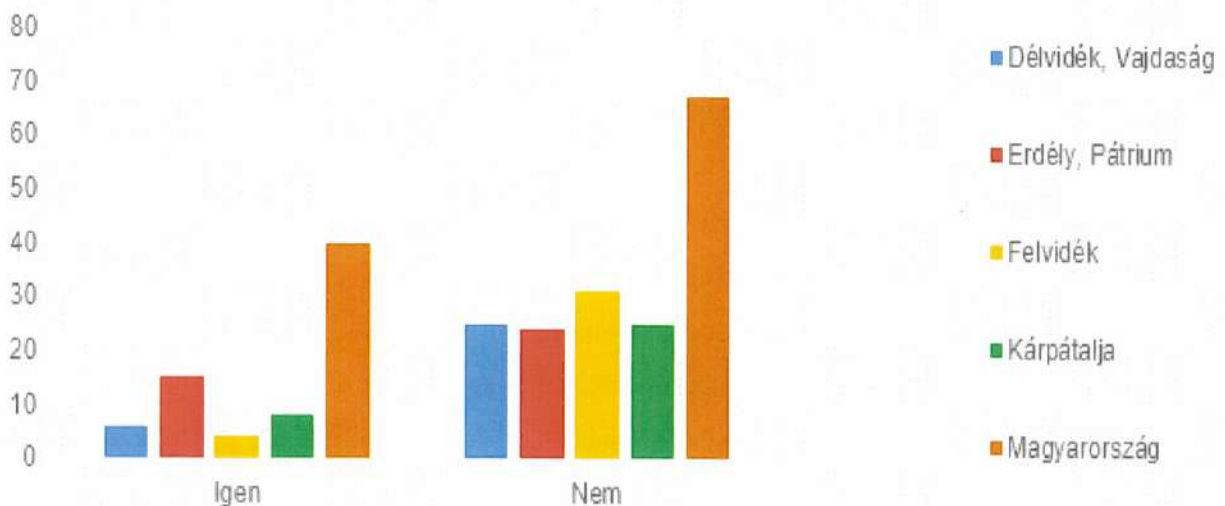
N:247

A segítők, szakemberek folyamatos képzése fontos része annak, hogy az őket érő negatív hatásoktól, a kiégéstől minél inkább védetté váljanak, illetve hogy készségeikben, kompetenciáikban fejlődjenek, ezért erről sokat elárul az az adat, ami a képzéseken, az esetleges vezetőképzéseken való részvételüket mutatja. Ezekben azt látjuk, hogy jelentős többség valamilyen tréningen részt vett már.

5.sz ábra Vett-e részt kommunikációs vagy egyéb készséget fejlesztő tréningen? N:247

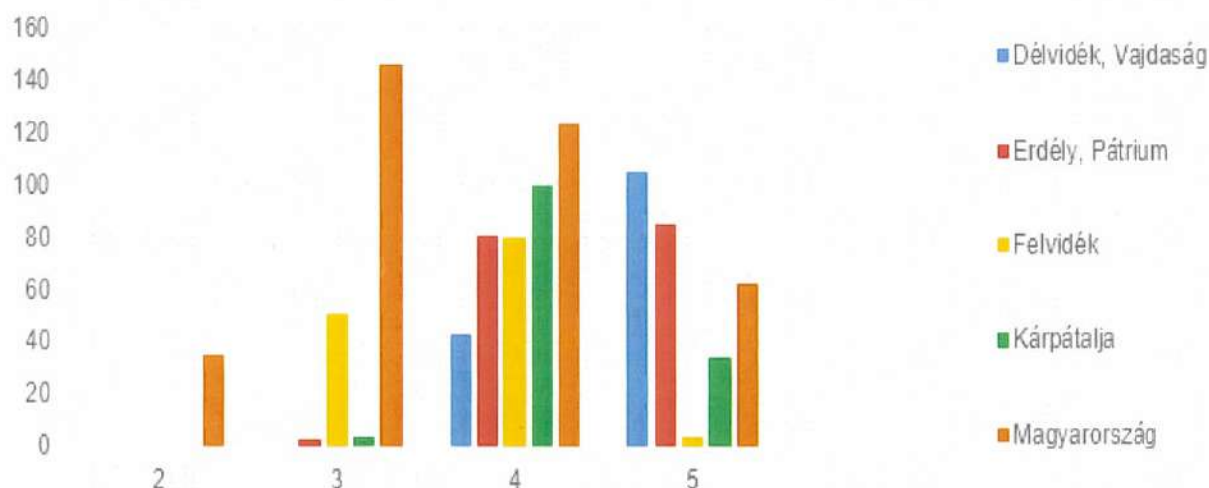
Ugyanez a vezető képzésekkel kapcsolatosan már nem teljesül, bár minden régióból érkezett erre igenlő válasz, de a többség ilyen képzésen még nem volt. Ehhez hasonlóképpen alakul az az adat is, amely a civil vagy hallgatói szervezetekben való vezetői funkcióról árulkodik. Azt örömmel láttuk, hogy szinte senki egyik régióban sem számolt be komolyabb ellenállásról a kutatással kapcsolatban és a fiatalok részéről is pozitív volt ezen kutatások fogadtatása.

6.sz ábra: Tölt-e be Ön hallgatói vagy civilszervezetben vezető szerepet? N:247

A szakemberek attitűdjét is vizsgáltuk az ifjúságkutatásokkal kapcsolatosan, amelyekről szóló adatok elemzése után a következőket tudtuk meg. A kutatások megítélésével kapcsolatosan többnyire pozitív véleményeket láthattunk, melyet igen sok területen tudnak hasznosítani a szakemberek. Mindez különösen igaz a határon túli régiók esetén, ha csak azt

vizsgálom, hogy általánosságban miként látják ezen kutatások szerepét azt láthatjuk, hogy az 5 fokozatú skálán való osztályzás során csak határon belül voltak érdektelenségekre utaló válaszok.

7.sz. ábra: Milyen tapasztalatuk van az ifjúságkutatásokról általánosságban? N:247

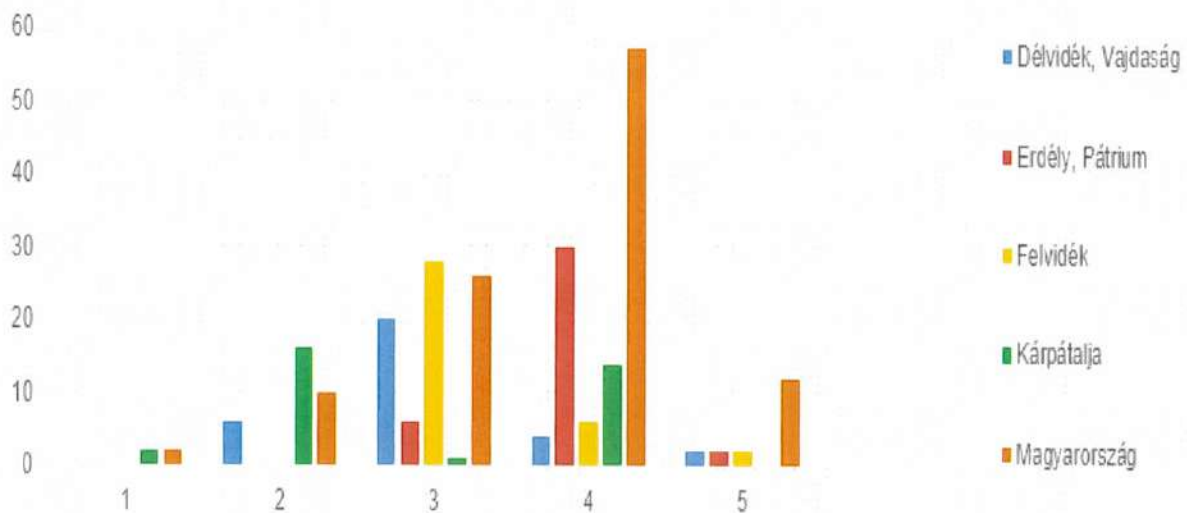
Ha ezeken túlmenően azt is nézzük, hogy mely területeken tudják hasznosítani a kutatások eredményeit, akkor láthatjuk, hogy sok területe van a munkának, amely során erre figyelni érdemes. A teljességigénye nélkül a következők voltak e kutatás eredményeinek felhasználhatóságában a legfontosabb területek:

1. Az ifjúságsegítés fókuszpontjainak kialakítása (176 igen)
2. Ifjúságpolitika, ifjúságstratégia alakítása (164 igen)
3. Az adott régió ifjúságának megismerése (153 igen)
4. Oktatásfejlesztés (142 igen)
5. Bio-pszicho-szocio egészségvédelem (136 igen)
6. Nemzeti identitástudat erősítése (134 igen)
7. Határokon átívelő együttműködés erősítése (131 igen)
8. Rövidtávú célok, feladatok feltérképezése (104 igen)
9. Nemzeti összetartozás erősítése (103 igen)

Mindezekből összegezve megtudható, hogy a fiatalság érdekében tevékenykedő szervezetek felelős munkatársai közt a jelentős többség kevesebb, mint 10 éve van a területen, sokan ezt főállásban teszik, bár itt nem tudjuk pontosan azonosítani azt, hogy az adott szervezetnél dolgozik vagy egyébként is ezzel a korosztállyal dolgozik esetleg pedagógusként. Látható az is ezen adatokból, hogy a többség figyel a képzésének, kompetenciáinak

fejlesztésére és az ifjúságkutatásokra is, melynek eredményeit széleskörűen hasznosítani is tudják.

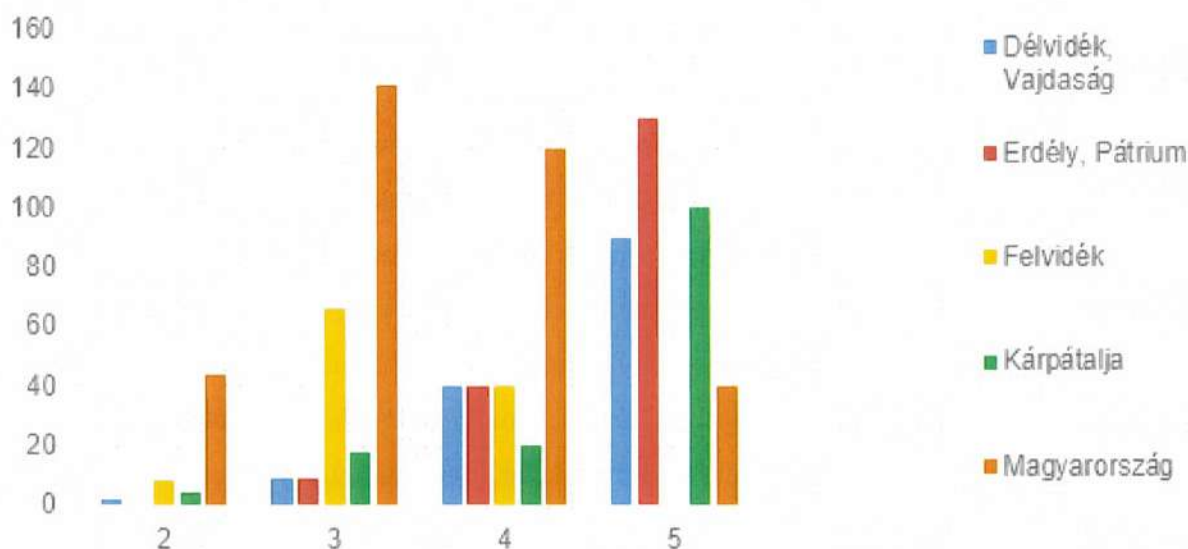
A képviselt fiatalokról is kérdeztük az ifjúságsegítés releváns szakembereit. Az ő meglátásuk szerint az általuk elért fiatalokra többnyire igazak a következőkben felsorolt meglátások. Egyrészt említettük, hogy a fiatalok értékelik, ha róluk szóló kutatási munkában vehetnek részt, ezért részükről nem tapasztalható ellenállás az effajta munka irányában. Az eredményekből kitűnik, hogy a szakemberek szemével nézve a fiatalok helyzete egyre jobb, javuló tendenciát mutat, ha az ötfokozatú skálán a komoly problémák megléte minden téren vagy az egyre könnyebb között kell választani, bár kitűnik az adatokból Kárpátalja terheltsége hazánkban élők kritikus szemlélete.

8.sz ábra: Miként látják az ifjúság helyzetét az adott környezetben?

N:247

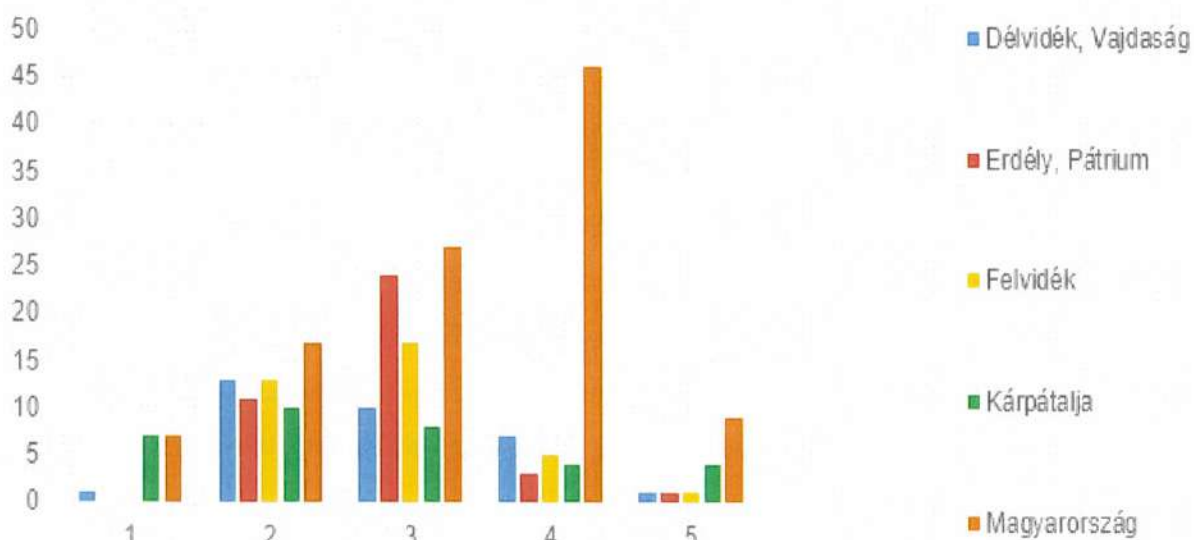
A nemzeti identitástudattal, az asszimilációval kapcsolatosan azt láthattuk, ami persze érthető is sok szempontból, hogy a határon túliak számára ez fontosabb kérdés, mint az anyaország biztonságában élve gondolni a magyarságra. Több kérdés mellett kértük a választ adókat, hogy egy ötfokú skálán értékeljék a következőkhöz való viszonyulásuk erősségét: Az asszimiláció vonzó számukra, az európaiság fontosabb, mint a nemzet – Fontos a többség számára a nemzettudat.

9.sz ábra: Mennyire fontos a fiatalok számára nemzeti identitástudat?

N:247

Ezzel összefüggésben az elvándorlással kapcsolatos helyzetre, a fiatalok ehhez való viszonyulására is rákérdeztünk. Az eredményekből látható az, hogy valós jelenség ez minden régióban, amit érzékelnek a velük foglalkozó szakemberek és tudjuk ez nem új keletű jelenség a fiatalok között. Ha régiók tendenciáit nézzük, akkor azért az látható, hogy hazánkban mintha a helyzet javulna, míg ez nem igaz így minden régióra.

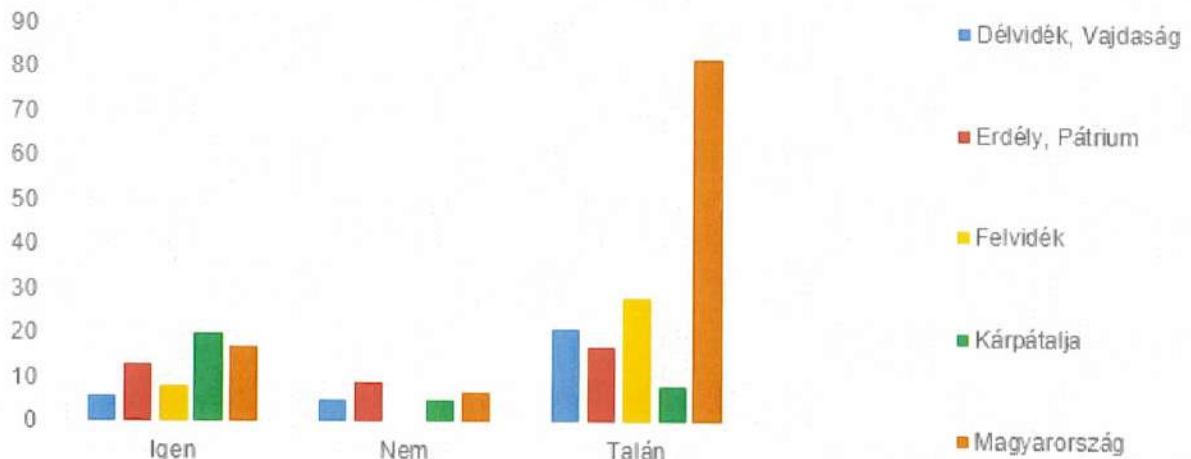

10.sz ábra: Miként látják az elvándorlás problémáját az adott környezetben?

N:247

Ha ezzel összefüggésben elemezzük azt, hogy vajon a fiatalok egyrészt terveikben mit gondolnak erről, illetve ha el is költöznek, akkor tervezik-e azt, hogy visszatérnek, akkor már árnyaltabb képet kapunk. Egyrészt azért, mert azt láthatjuk, hogy kevesen vannak azok, akik

nem gondolnak a visszatérésre. Ezzel egyidőben viszont nagyon figyelni kell arra, hogy igen sokan nem tudják még eldönteni, hogy a külföldre távozásuk átmeneti jellegű vagy végleges. A bizonytalanok elérése összetett, de lényeges feladat.

11.sz ábra: Ha elmennék, akkor tervezik-e, hogy idővel végleg hazaköltöznek? N: 247

A hazai fiatalok esetében viszont fontos megjegyeznünk azt, hogy a fiatalok többsége nem gondolkodik a megyében való maradásra hosszútávon és ez figyelmeztető jelnek kell, hogy legyen a megye ifjúságpolitikájával foglalkozó szakemberek számára. Az eredmények e téren Békés megyére nézve riasztónak tűnnek, hiszen nagyon kevesen vannak azok, akik e szerint a megyénkben kívánnak maradni. Az is igaz viszont, hogy a fiatalok jelentős része ma már legalább határokon belül képzei el az életét és kevesen vannak a segítők meglátása szerint olyan fiatalok, akik végérvényesen elakarják hagyni a hazájukat.

Az országban maradnak, de máshol keresnek munkát	35
Külföldre költöznek, máshol keresnek munkát	13
Nem tudják még...	41
Otthon maradnak és munkát keresnek	17
Végösszeg	106

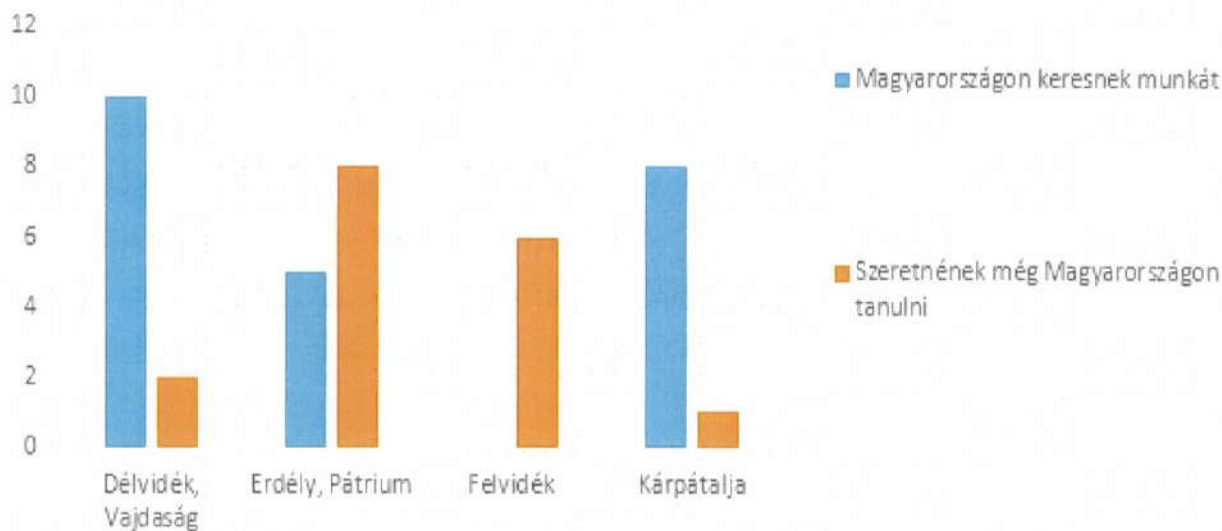
12.sz táblázat: Mit terveznek a fiatalok iskoláik befejezése után? (Magyarországon élő fiatalok)

N:106

Tervek, elképzelések	Délvidék, Vajdaság	Erdély, Pátrium	Felvidé k	Kárpátal ja	Végössz eg
Az országban maradnak, de máshol keresnek munkát	9	3	14	2	28
Magyarországon keresnek munkát	10	5		8	23
Nem tudják	7	9	13	16	45
Otthon maradnak és munkát keresnek		2		5	7
Szeretnének külföldön (nem Magyarország) munkát vállalni	4	9	2		15
Szeretnének még külföldön tanulni		3	1	1	5
Szeretnének még Magyarországon tanulni	2	8	6	1	17
Végösszeg	32	39	36	33	140

2.sz. táblázat: Mit terveznek a fiatalok iskoláik befejezése után? (határon túli régiók) N:140

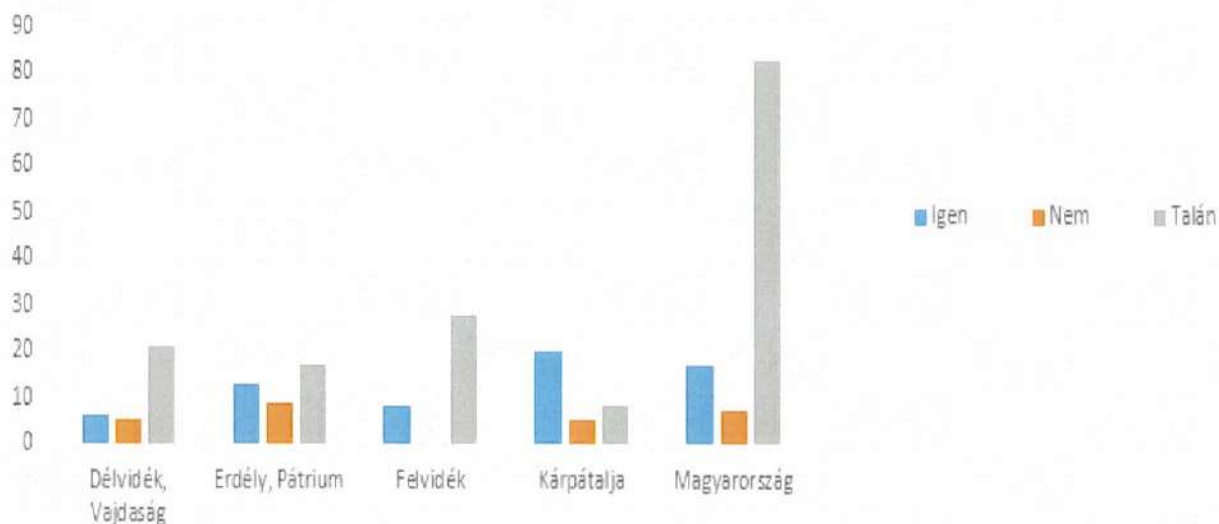
Ugyanakkor látható e táblázatból az is, hogy a célok között meglehetősen sokan választanák Magyarországot, mely adat részletesebb elemzéséből látható, hogy munkavégzés okán ezt elsősorban a kárpátaljai és a délvidéki fiatalok tennék a vizsgált térségekből, míg tanulmányokért erdélyi és felvidéki fiatalok jönnének Magyarországra.

12.sz ábra: Magyarországot választok indítékai

N: 40

Az viszont öröndetes és sok lehetőséget is sejtető, hogy a fiatalok többnyire nem végleges elszakadást terveznek a szülőföldjükéről, a többség a visszatérés lehetőségét szemelöt tartja vagy éppen feltett szándéka, hogy a hazatérés.

13.sz ábra: Ha elmegy, akkor tervezik-e, hogy idővel visszaköltöznek?

N:247

A fiatal korosztály családi helyzetét, szabadidős tevékenységét is pár kérdéssel vizsgáltuk. A családi helyzettel kapcsolatos kérdésekbén azt láthattuk, hogy nagyon kevés az olyan család, ahol 3 vagy annál több gyerek van, a legjellemzőbb a két gyermekes családmódel és ez igaz minden régióra, miként az is, hogy a leggyakoribb vagy a nukleáris esetleg binukleáris család. Majd ezt követi az egyszülős család, de a választ adó szakemberek gyakorta

találkoznak több generációs együttéléssel, illetve azzal, hogy a fiatal egyedül vagy társal, esetleg barátokkal lakik együtt.

A szabadidő eltöltése a fiatalok számára sajnos továbbra is az elmúlt évek trendjéhez illeszkedően a virtuális világban történik vagy a közösségi oldalakon, vagy valamilyen számítógépes tevékenységgel. A szűkebb baráti közösségek, a kortárs csoportok ennek ellenére nagy jelentőséggel bírnak az életükben, erről árulkodik az egyrészt, hogy a számítógépes tevékenységeken túl az a szabadidős tevékenység terén ezen a preferáltak, illetve arra a kérdésre, hogy mennyire fontos számukra az barátok, szerelmek, család mindenhol igen magas pontszámot kapott a mérőskálán.

Érdeklődtünk a nyelvismeretről, a továbbtanulási tervekről, a preferált szakmákról a fiatalokkal kapcsolatban, illetve az általános jólétükről, jóllétükről, a támogatások hatásának jelentőségéről az életükben.

A nyelvismeret egy lényegi kérdés a felgyorsult és globalizálódó világunkban a fiatalok számára. A mai kor gyermeke úgy tűnik, ezzel tisztában van és valamilyen szinten megbirkózott ezzel, de a nyelvvizsga megléte azért általánosságban nem jellemző.

Régió	Egyáltalán nem	Igen, beszélnek egy nyelvet és nyelvvizsgájuk is van	Igen, beszélnek egy nyelvet, de nincs nyelvvizsgájuk	Igen, több nyelvet is elsajátítottak	Nem tudom	összesen
Délvidék, Vajdaság	0	12	17		3	32
Erdély, Pátrium	3	13	9	9	5	39
Felvidék		21	5	4	6	36
Kárpátalja	6	5	19	3		33
Magyarország	17	29	41	4	16	107
Végösszeg	26	80	91	20	30	247

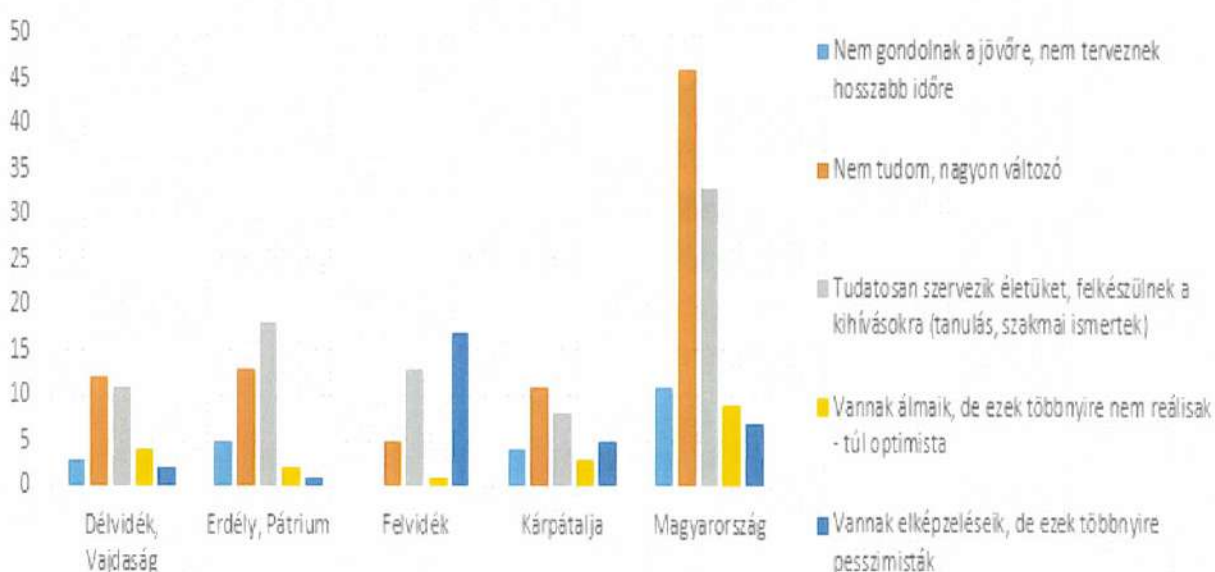
3.sz táblázat: Nyelvismeret

N:247

A szakmaválasztással kapcsolatos terveikben preferált területek, vagy leginkább megfelel a karrierterveiknek a következők az informatika, és műszaki területek felé koncentrálnak. Az ifjúsággal foglalkozó munkatársak, szakemberek véleménye is egyezik ezzel, de ők azért úgy látják, hogy egyéb sikeres életpályával kecsegtető lehetőségek is más területeken, mint a kereskedelem, egészségügy, oktatásügy, vagy kézműves ipar.

Az általuk e kutatási projekttel elért fiatalokra jellemzően az oktatással kapcsolatos terveikben cél a magasabb végzettség megszerzése, de a minimális cél szakmát tanulni. Ez egyébként beszél arról is, hogy a NEET fiatalok e kérdőívvel sem elérhetőek, aminek minden bizonnyal az egyik oka az, hogy nem csupán a munkavállalás terén céltalanok, hanem a közösségi terekben sem jelennek meg ott, ahol az ifjúságsegítők tevékenykednek. A hátrányos esetű fiatalok esetében ez csak részben igaz, hiszen közülük sokan nem kerülnek a fiatalokkal foglalkozó szervezetek látókörébe. E területen nagy kihívások várnak még a célcsoport irányába a szakemberekre. Az ő elérésük másfajta megközelítést, szemléletet és szakértelmet igényel. Az interjúinkban e kérdéssort sokkal inkább körbe tudtuk járni, mint a kérdőíves technikákkal.

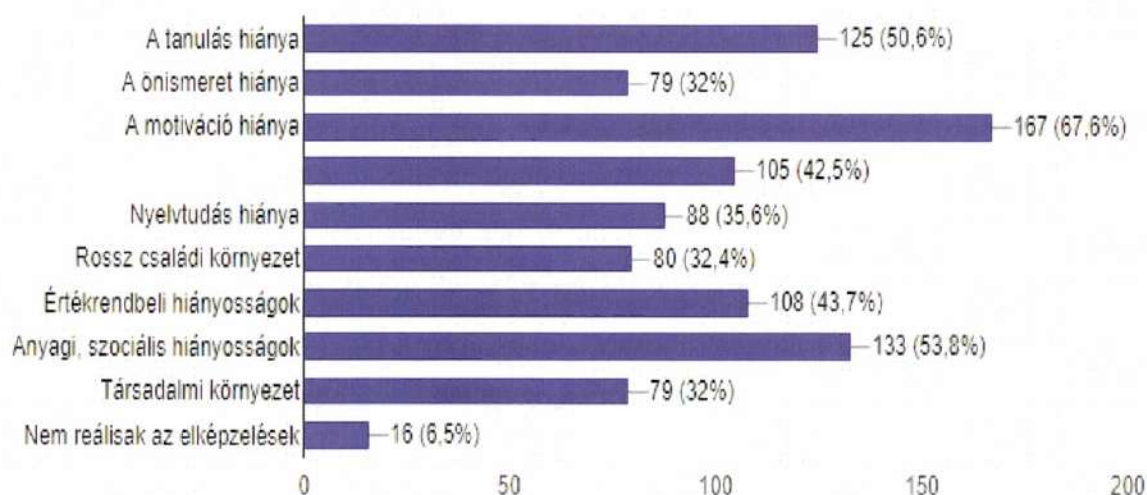
A karriertervezésben, az egyéni igényekhez és készségekhez illeszkedő életpálya megtalálása sosem volt könnyű feladat, bár a megkérdezettek tagadhatatlanul rendelkeznek valamilyen többnyire elképzeléssel a jövőről (a túlzott optimizmus talán ebben az életkorban természetes jelenség).

14.sz. Az életpályával kapcsolatos elképzelések

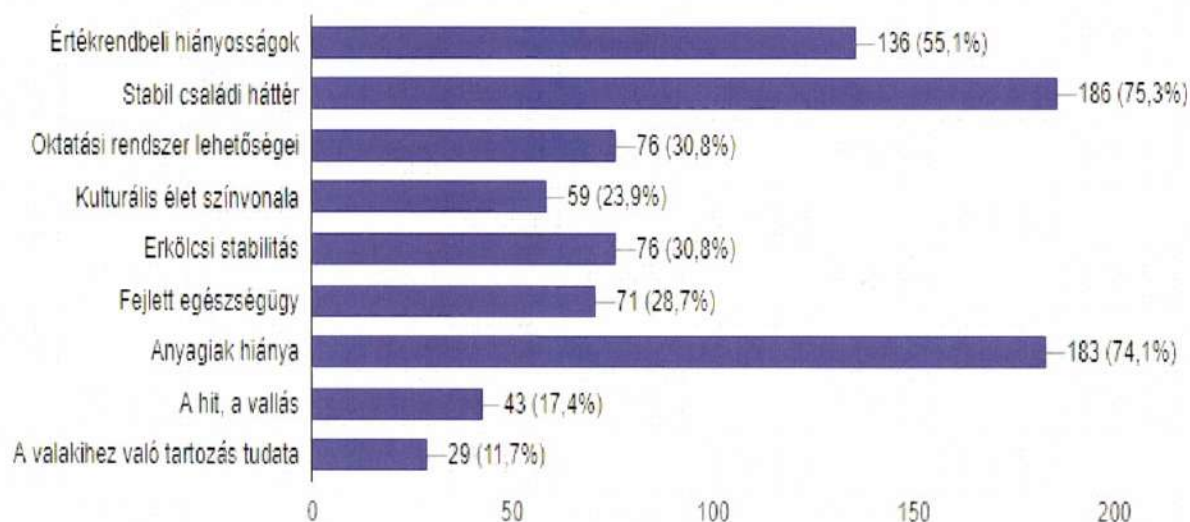
N: 240

Kutattuk azt is, hogy melyek lehetnek azok a tényezők, amelyek megakaszthatják a karrierterveket. Ezzel egyben közelebb kerülünk a válaszhoz, hogy vajon mely területek azok, amelyeken keresztül hatásosan beavatkozhatunk a negatív folyamatokba. Illetve kerestük a választ arra, hogy vajon melyek azok a szükségletek, amelyek leginkább hiányként jelennek meg a fiatalok életében.

15.sz. ábra: A karriertervet akadályozó problémák (3 választható/kitöltő)

N:247

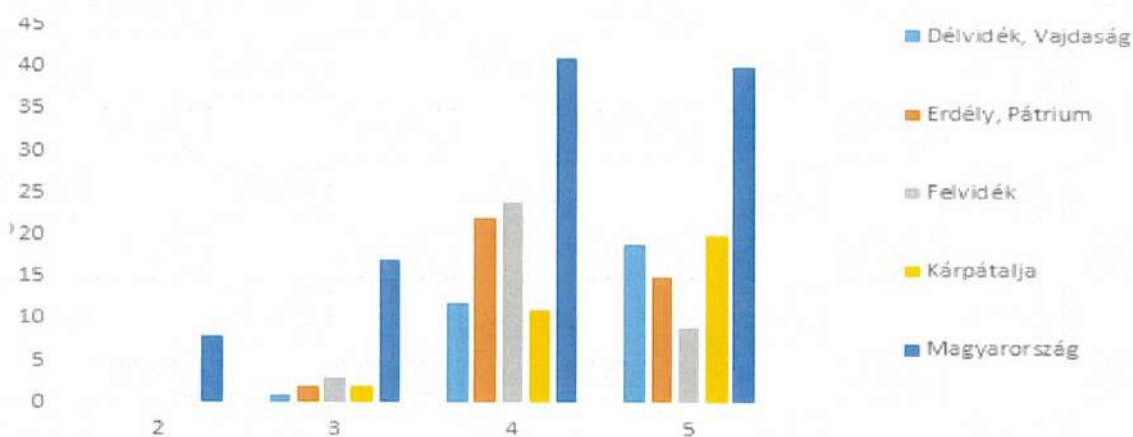
16.sz. ábra: Hiányosságok... (3 választható/kitöltő)

N:247

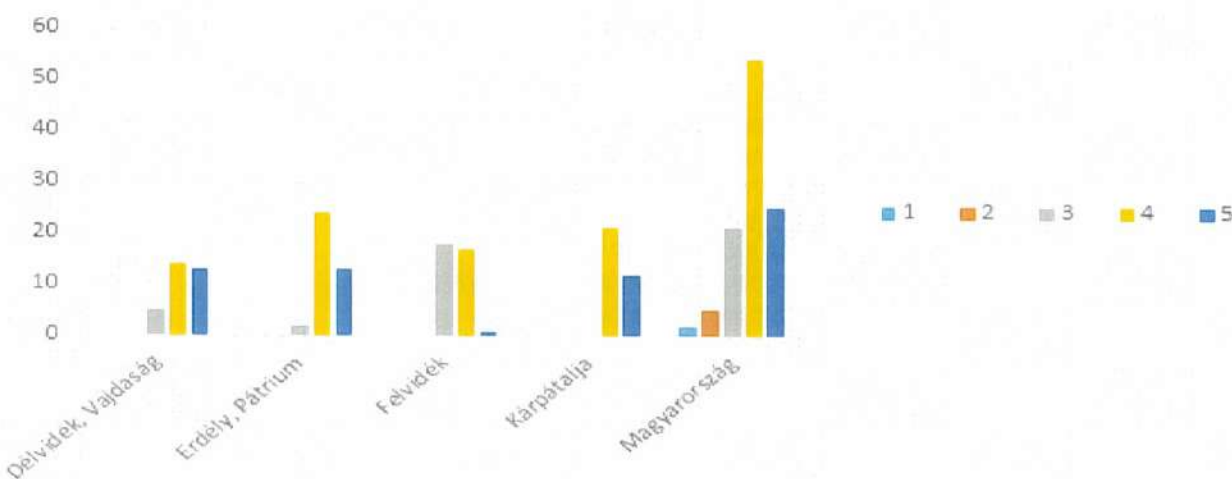
Mindezekből látható, hogy az anyagiak hiánya, a szociális deprimáltság jelentős akadály a fiatal életében, de mind a két kérdés esetén előkerül fontos tényezőként az értékrend, a család, a motiváltság, a stabil pszichoszociális háttér. Fontos kérdés, hogy miként lehetne segíteni,

miként látják a szakemberek a beavatkozás lehetőségeit azokon a területeken, melyeket megjelöltek problémásnak. A beavatkozásról interjúk során, a tanulmányutakon gyakran volt lehetőség beszélgetni, és erre az ott elhangzottak pontosabb választ adtak, mint, ahogy erre a kérdőíveken keresztül kaphattunk volna, ezért nem került ez be alaposabban e kérdőívbe.

A támogatások hatásosságát vizsgálva megkérdeztük a szervezetek részéről válaszolókat, hogy miként ítélik meg azokat. Itt külön kérdésként vizsgáltuk az állami közbeavatkozás, az egyházi és civilszervezetk beavatkozásáról alakított véleményt. Ezekből azt látni, hogy a célcsoport igenis érzékeli és értékeli a támogatást és az hatásos is a mindennapjaikra e megítélés szerint és ez igaz minden régióra, bár e hatásosságát a határon túliak jobban értékelik.

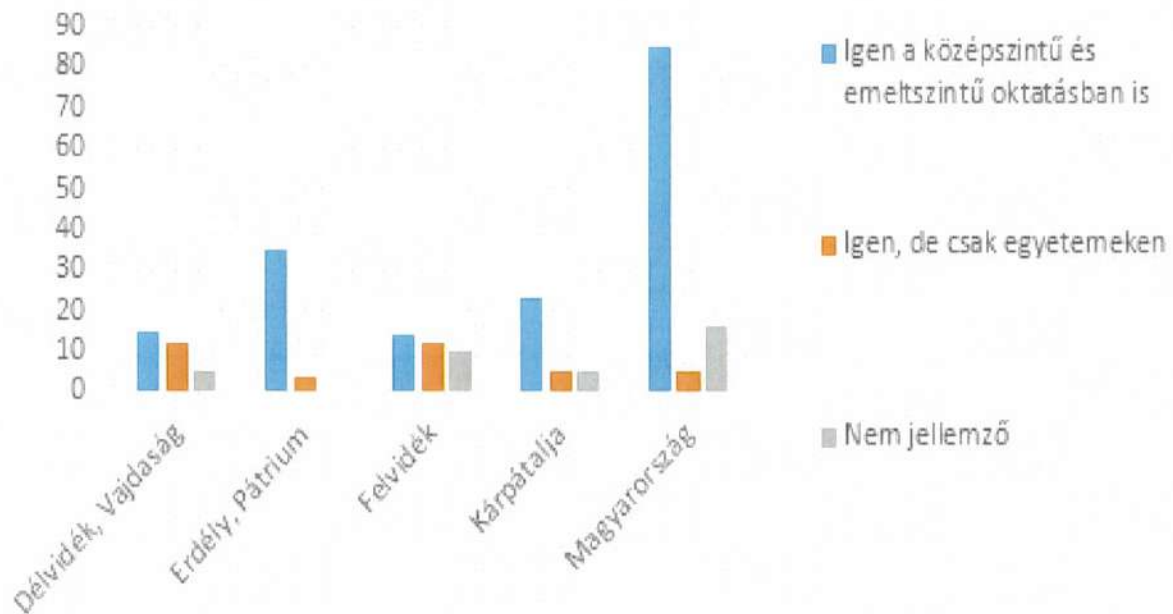
17.sz ábra: Mennyire érzik, tapasztalják meg a fiatalok a magyar kormány támogatását a mindennapokban, az oktatásban, a családalapításban? N: 247

18. ábra: A hallgatók életére, körülményeire, lehetőségeire milyen hatással van a civil, egyházi szervezetek támogatása? N:246

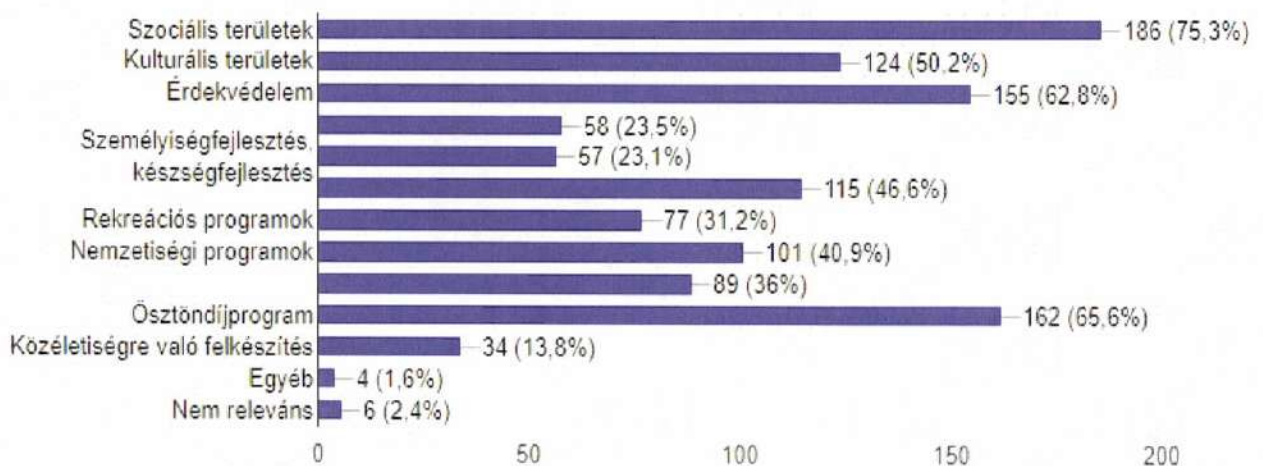
Végezetül a tanulmány ezen szakaszában az ifjúsággal foglalkozó egyesületek helyzetét és az önkéntes munkát az ehhez való viszonyulást elemezzük a kérdőívek értékelésével az ifjúságsegítők körében, illetve azt, hogy miként és hogyan léphetnek fel a különféle formális háttérrel rendelkező szervezetek a célcsoportunkért.

Az általunk vizsgált régiók többségében a diák és hallgatói szervezetek működnek és tevékenységük során igyekeznek minél szélesebb tevékenységi körrel megjelenni a fiatalok életében.

19.sz ábra: Diák, és hallgató önkormányzat működik-e?

Ezen önkormányzatok a következő területek éreztetik legfőképpen a hatásukat:

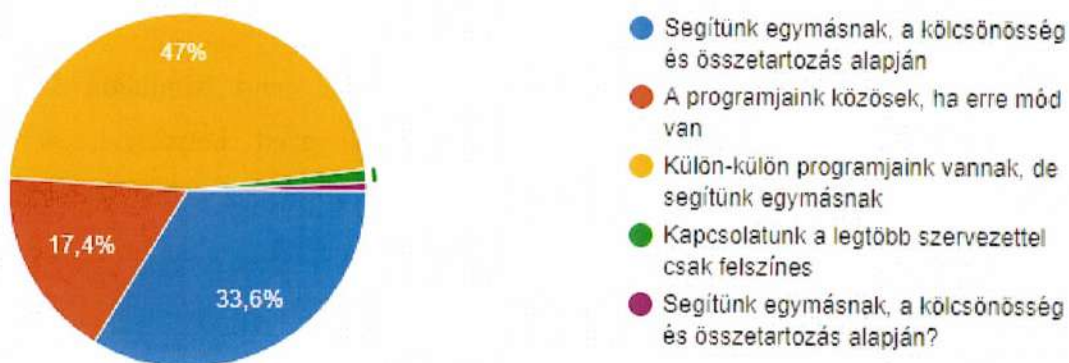
20.sz ábra A diák, hallgatói önkormányzat beavatkozási lehetőségei

N:247

A válaszokat adók tehát a legfontosabbnak tartják azt, hogy hatásosan megjelenjenek a

- szociális támogatás
- ösztöndíjak
- karriertanácsadás
- képzések, tréningek

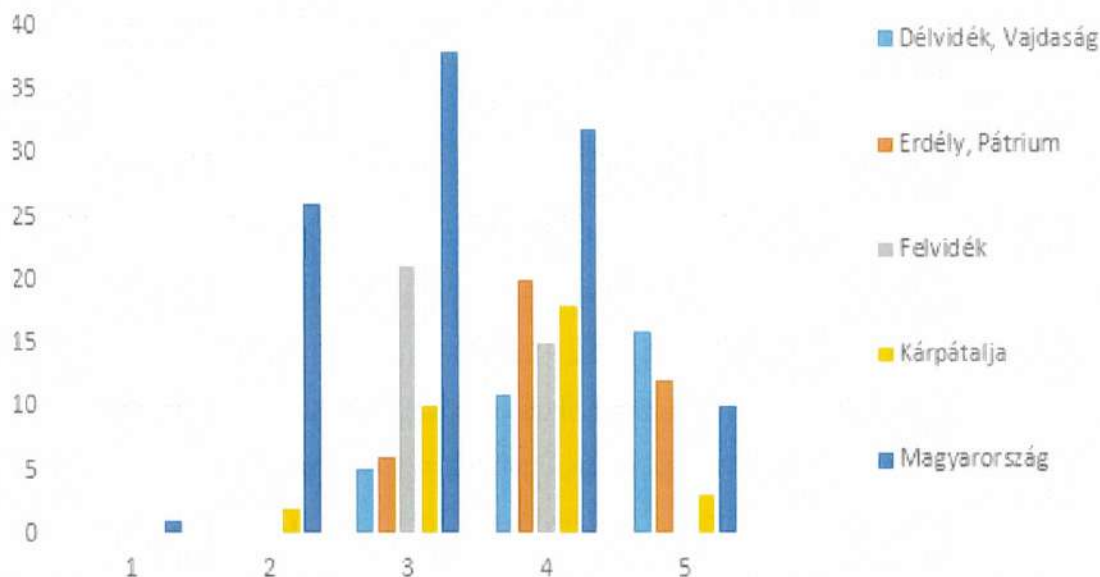
területén, és úgy látják e téren e réteg tekintetben valóban hatásosan lehet fellépni. A kitöltéseket elemezve azt is láthatjuk a hallgatók életére a munkafolyamatokban megjelenő egyéb szervezeteknek (egyházi, civil) is van szerepük és helyük, az együttműködés terén vannak eltérések. Azt látni, hogy a civilek, egyházak nem ismeretlenek a diák, a hallgatói önkormányzatok számára, de leginkább a közös tevékenységek csak alkalmoszerűek és egy-egy program erejéig valósulnak meg. Azt látjuk, hogy maguk a szervezetek, legyenek diák, hallgatói, civil vagy egyházi, a régiókban igyekeznek kapcsolatban lenni egymással. Ha ezt összevetem a tanulmányutak, interjúk során tapasztaltakkal, akkor annyival egészíteném ki, hogy ez szinte csak az adott településeken, települési szinten jellemző leginkább, mely mögött a személyes, jól megalapozott bizalmi, olykor hosszú évekre, évtizedekre visszanyúló kapcsolat a megalapozó tényező és ritka a nagyobb ívű, térségen, régióon túlmutató közös munka.

21.sz. ábra: Miként valósul meg a közös munka?

N:247

A fiatalok bevonhatósága a programokba nem könnyű folyamat, bár a diák és a hallgató élet része ez és e szervezetek esetében nem csupán célcsoportjai a különféle projekteknek, hanem véghezvivői is. Nagy általánosságban azért a különféle, e kérdőívben válaszokat adó szervezetek úgy látják, hogy nem könnyű, bár nem lehetetlen a fiatalokat megmozgatni az önkéntes munkával. Látható némi eltérés e téren a régiók között is, ami pont a hazai fiatalság esetén tűnik gyengébb eredményűnek.

22.sz ábra. A fiatalok hajlandósága az önkéntes munkára

N: 246

A fiatalság általunk elért csoportjának jelentős szegmense diákként, hallgatókként töltik mindennapjaikat ezért róluk szóló tanulmányban relevánsnak számítanak a diák és hallgatói szövetséggel kapcsolatos statisztikai adatok, kutatási eredmények. Sajnos azonban a kallódó, a NEET, a mélyszegénységgel, deprivatizáltsággal küzdő fiatalokra a kérdőíveink nem adtak kellő rálátást. Őket, a velük folytatott munkát sokkal inkább megismertük a tanulmányutak, interjúk segítségével.

A kérdőív feldolgozás e szakaszában tehát ez az, amit bemutatni kívánok e tanulmányban a megkérdezettekről, az általuk véleményezett helyzetről. A projekt szempontjából relevánsak ezek az adatok, de mindezekon túlmenően a továbbiakban ezt a hipotézisek mentén kívánom elemezni. Bár a projekt szempontjából vállalt feladat nem terjed ki a teljes kutatás valamennyi hipotézis mentén való teljes ismertetésére, de úgy vélem az összkép és a végső kiértékelés szempontjából ezt ildomos megtenni.

A statisztikai adatok értékelése után szükségesnek látjuk megfogalmazni valamennyi vizsgált szegmens mentén az erősségeket, gyengeségeket valamint azokat a területeket, melyekben reális tervet lehet létrehozni fejlesztésért és tenni lehet egy cselekvési terv mentén. Ez a SWOT analízis módszereit alkalmazva beilleszthetővé válik abba a fejlesztési tervbe, ami alkalmazhatóvá válik számunkra és, amit a projektmunkatársak is tudnak alkalmazni saját területükön.

Fiatalok:

- erősségek
 - fiatalos lendület, optimizmus

- közösségi élményekre való nyitottság
- elérhetőség az oktatási intézményekben
- rugalmasság, nyitottság, érdeklődés, tudásvágy
- a személyes kapcsolatok, kötődésekre való nyitottság
- a Big Five (Extraverzió, nyitott, érzelmi stabilitás, barátságosság, lelkiismeretesség)
- érzékenység a társadalmi, szociális, egyéni problémákra
- kreativitás
- gyengeségek
 - mélyszegénység, deprivációval való küzdelem, szegregálódás
 - speciális vészhelyzetek (drog, alkohol, egyéb függőségek)
 - NEET fiatalok (tudnék, de nem akarok)
 - érdektelenségre, felületességre való hajlam
 - érzelmi labilitás veszélye
 - konfliktuskezelő és kommunikációs készségek hiányosságai
 - munkaerőpiaci feszültségek, hiányok
- fejlesztendő területek, lehetőségek
 - társadalmi, szociális érzékenység fejlesztése
 - érzelmi intelligencia fejlesztés
 - konfliktuskezelő és kommunikációs készségfejlesztési módszerek
 - önkéntes munkába való toborzás hatékonysága
 - a munkaalkalmasság fejlesztése
- veszélyek
 - társadalmi, szociális érzéketlenség
 - leszakadó, kallódó NEET fiatallá válás
 - devianciák, depriváció
 - munkaerőpiacról való kiszorulás

Szakemberek

- erősségek
 - hivatástudat, elszántság, lendületesség
 - érzékenység, nyitottság az egyéni, a társadalmi, szociális problémákra

- Big Five magas szintje (barátságosság, Extraverzió, lelkiismeretesség, nyitottság, érzelmi stabilitás)
- kreativitás
- kompetencia
- személyes és szakmai kapcsolatok,
- közösségi élményekre való nyitottság
- gyengeségek
 - magas a kiégés veszélye
 - túlzott feladatvállalás, leterheltség
 - idő, kapacitás, kompetencia hiány
 - érzelmi leterhelődés
- fejlesztendő területek
 - egyéni kompetenciák, kommunikációs készségek fejlesztése
 - önismeret, énéő fejlesztése
 - kiégés megelőző tréningek
 - csapatépítő tréningek
 - jutalmazás, megerősítés
- Veszélyek
 - kompetencia határok átlépése
 - kiégés

Szervezetek:

- erősségek
 - nyitottság
 - az együttműködésre
 - a fejlődésre
 - a képzésekre, tréningekre
 - önkéntességre
 - meglévő kompetenciák erőssége
 - szervezettség, jogbiztonság, érdekvédelem
 - jógyakorlatok tapasztalatai
 - kreatív megoldások
 - irányítási, vezetési, szervezési képességek
- gyengeségek

- információ áramlás akadályozottsága
- kompetencia hiányok
- együttműködési lehetőségek akadályai
- forrás és kapacitás , munkaerőhiány
- önkéntesek hiánya
- nehézkes programszervezés
- fejlesztendő területek, lehetőségek
 - közösségi kohézió
 - kompetencia fejlesztés
 - kommunikációs készségfejlesztés
 - pályázati tanácsadás, gazdálkodási, menedzseri ismeretek fejlesztése
 - önkéntesmenedzseri képességek, ismeretek fejlesztése
 - önkéntességre való felkészítés
 - munkatársak
 - önkéntesek
 - kompetenciák fejlesztése
 - munkatársak
 - önkéntesek
- veszélyek
 - látszat működés
 - érdektelenség
 - kiégés

A hipotézisek kiértékelése

Hipotéziseink kiértékelésekor fontos látnunk, hogy a több lábon álló kutatásunk minden eleme fontos az eredményeink összevetésekor és minden részegységet felhasználva igyekeznünk kell összeszedett és jól értelmezhető eredményre jutni, melyben szerepe van az egymástól különböző módszerek mindegyikének. Fontos a hipotézisek mentén látnunk az erősségeket, hiányosságokat és ezek mentén a feladatokat, melyek alapján a kutatásunk lezárásakor megfogalmazhatunk egy reális, fejlődés irányába mutató akciótervet. Akciótervünkben meg kell fogalmazni a rövid és hosszú távú célokat.

1. hipotézis

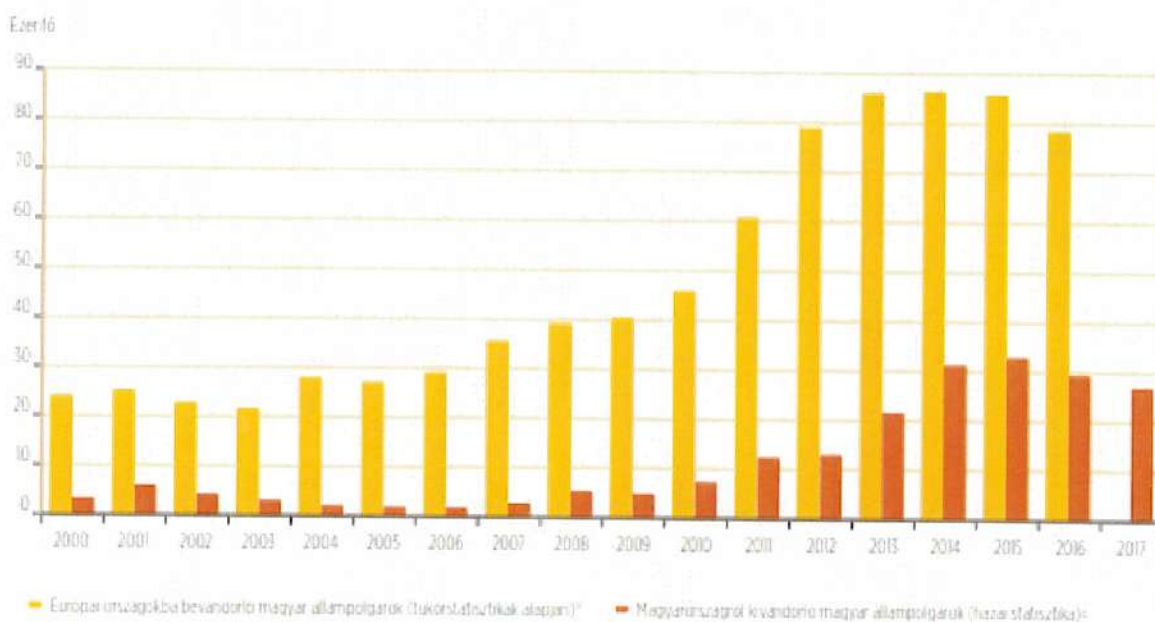
- Elvándorlás – Feltételeztük, hogy az elvándorlás problémája minden régióban megjelenik, de annak erőssége összefüggésben van azzal, hogy a fiatalok mennyire érzik fontosnak a nemzethez való kötődésüket, valamint azzal, hogy mennyire fontosak számukra a személyes kapcsolatok, emberi kötődések.

Mint ezt korábban is említettem az elvándorlás, mint probléma valós minden általunk vizsgált térségre egyaránt. Ha csak a magyar állampolgárok nemzetközi vándorlásának (2010–2018) adatait szemléljük meg a KSH adatbázisán, akkor látható, hogy az elvándorlás az elmúlt években jelentősen csökkent, de tervek szintjén még tagadhatatlanul ott él az ifjú fejekben, bár a hazai mérlegben javít az, hogy vannak olyan régiók, ahol a magyar nemzetiségűek számára célországá válik az anyaország is.

Év	Bevándorló			Kivándorló
	külföldön születettek	Magyarországon születettek	összesen	
2010	60	1 575	1 635	7 318
2011	3 061	2 443	5 504	12 413
2012	9 168	4 194	13 362	12 964
2013	8 364	9 354	17 718	21 580
2014	17 221	11 356	28 577	31 385
2015	17 747	14 810	32 557	32 852
2016	13 600	16 215	29 815	29 425
2017	10 711	20 906	31 617	26 957
2018	10 224	23 401	33 625	23 808

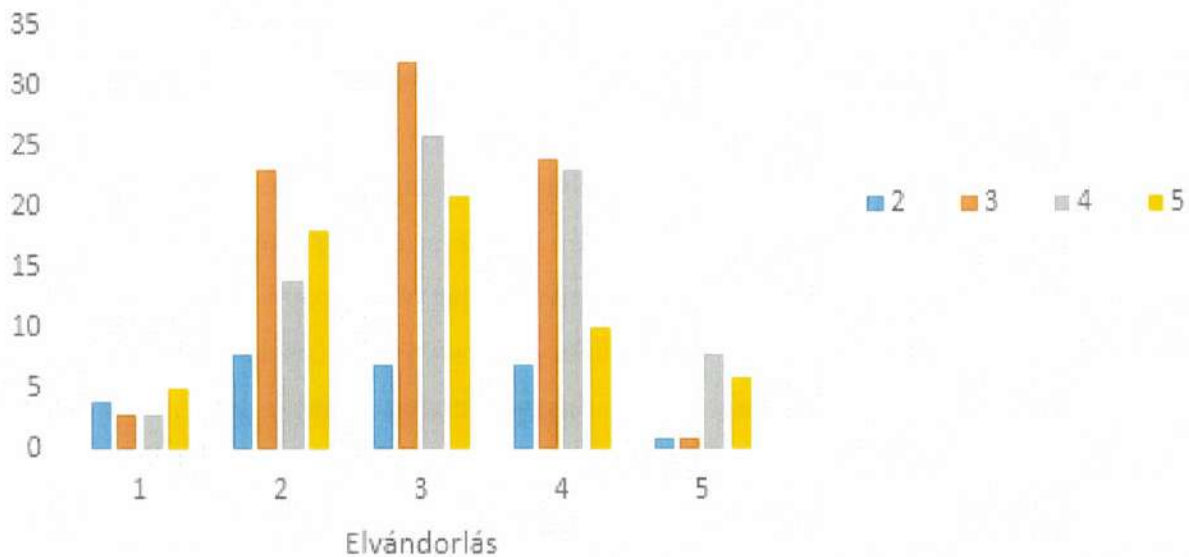
forrás:KSH

Ez persze nem ad felhőtlen örömet, hiszen ők ezzel a saját régiójukban csökkentik a nemzetiségi arányát, bár az is igaz, hogy a külhoni térségekben, ahol erősek az elvándorlási szándékok, ott a többségiek körében is igaz ez. Ha a hipotézisünk mentén vizsgálom az adatokat, akkor sem egyszerű elemezni, mert egyrészt az elvándorlási szándék, mint kiderült inkább szól átmeneti időre, és az esetek egy jelentős részében a cél a tanulás és ezt még tovább árnyalja az, hogy több külhoni régióból pont hazánk, mint anyaország a célterület, különösen a kárpátaljai, vagy a délvidéki fiatalok esetében. Éppen ezért a kérdés kiértékelésénél nem veszem figyelembe a Magyarországra irányuló migrációt, hiszen ez egyrészt nem fenyegeti az nemzeti identitást, másrészt számunkra ez valahol a migrációs mérlegünkben pozitívan jelenik meg még akkor is, ha ez bizonyos értelemben a tagadhatatlan régiós szintű veszteséget okoz és nem egyértelműen csak nyereség. A hazai minta esetében viszont elvándorlási szándéknál meghagytam a térség elhagyásának tervét, hiszen megyei szinten ezt is érzékeljük veszteségként, bár az ő esetükben legalább csak a megyei vándorlási egyenleg változik. Látható a probléma adott, de ha az adatokat összevetjük a KSH-n fellelhető adatokkal, azt látjuk, hogy a trend az elmúlt évek alatt némileg változik, ezt igazolja a KSH által 2018-ban kiadott MikroCenzus 2016 kiadványa is. Illetve egyéb statisztikai adatok is e trend változásáról szólnak

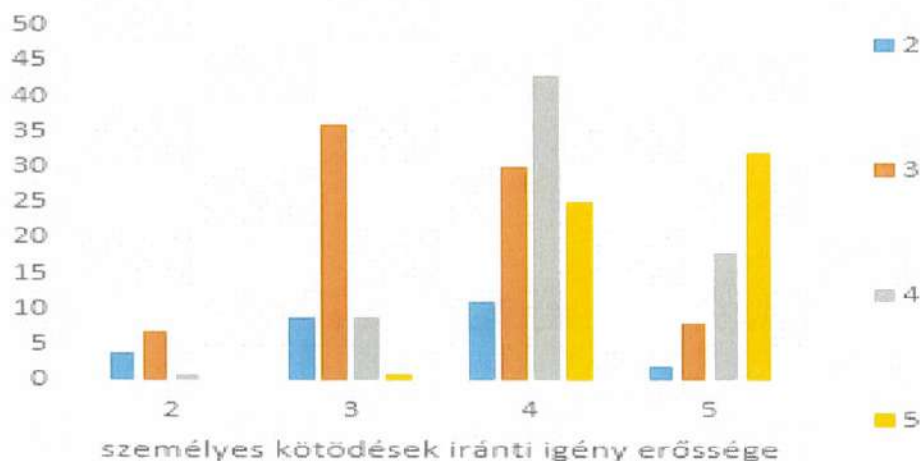
forrás: Demográfiai portré 2018 (KSH)

A hipotézis mentén keresve a választ a kérdőíveken keresztül a különféle adatok összehasonlításakor láthatóvá válik, hogy a nemzeti identitással kapcsolatos érzelmek és az elvándorlás súlyának megítélése terén az összevetett diagramon láthatóak együtt mozgások, melyek igazolják azt a következtetést, hogy a nemzethez való kötődés erősíti az igényt arra, hogy otthon is maradva próbáljon az egyén karriert építeni.

23.sz. ábra: Elvándorlási tervek/ nemzeti identitás erőssége

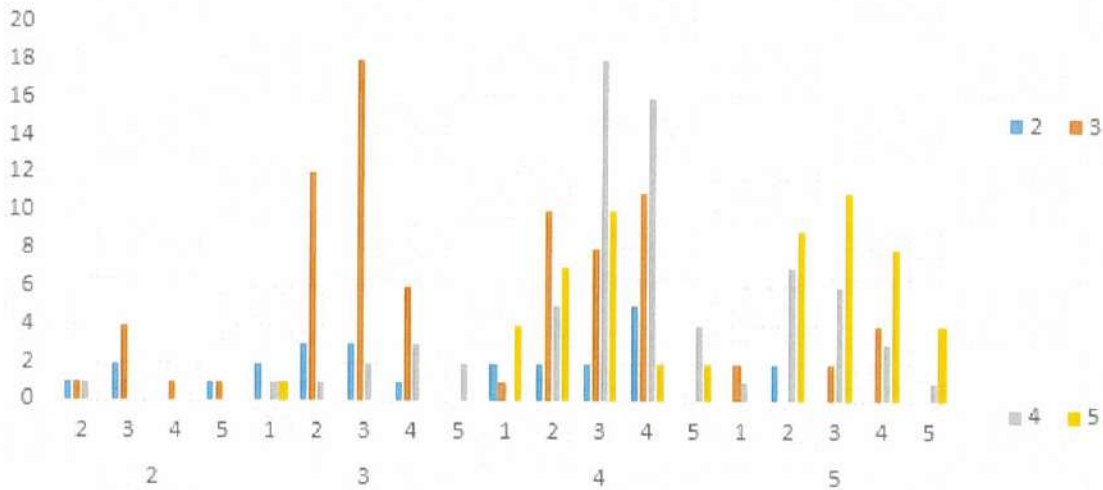
A személyes kötődések, kapcsolatok fontossága terén összevetett diagramot vizsgálva is láthatjuk, hogy az azonos osztályzatok, melyet egy ötfokú skálán adtak gyakran fordulnak elő együtt az identitáshoz való ragaszkodás, illetve a személyes kapcsolatok iránti igény összevetésében.

24.sz. ábra: Kapcsolati kötődések erőssége/ nemzeti identitás fontossága

N:247

Összegezve, ha az elvándorlás és a nemzeti identitás értékét vizsgáljuk a kapcsolatok, személyes kötődésekkel összefüggésben, akkor látható az értékek együtt járása és ez úgy gondolom hipotézisünket igazolja még akkor is, ha vannak hibahatáron belüli eltérések.

25.sz.ábra: Nemzeti identitás erőssége- elvándorlási szándék/kapcsolatok erőssége iránti igény
N:247

A hipotéziseket a kérdőíveken kívül igazolják azok a tapasztalatok, ismeretek, amelyeket a projektpartnerekkel közösen szereztünk a munkatartam során. Minden általunk értékelt eredményt figyelembe véve úgy véljük, hogy a hipotézis mentés a következők figyelembevételével kell a cselekvési tervet megfogalmazni.

- erősségek
 - a fiatalok nem szeretnék véglegesen elköltözni, ha elmennek sem véglegesre tervezik
 - a személyes kapcsolatok, kötődések szerepe kiemelt fontosságú
 - nemzethez való kötődés
- gyengeségek
 - asszimiláció veszélye nagy, gyengülő kötődés a nemzeti tudathoz bizonyos régiókban (Felvidék, Magyarország)
 - unión kívüliség (Kárpátalja, Szerbia)
 - nemzetiségi létből fakadó nehézségek (Kárpátalja)
- fejlesztendő területek, lehetőségek
 - A nemzeti kötődésben való megerősítés
 - a szülőföldre való visszatérésben való támogatás
 - pályaválasztási, karriertervezési tanácsadás
- veszélyek

- identitásvesztés
- elvándorlás
- kallódás, gyökérvesztés, deviancia. NEET

2. Hipotézis.

- Attitűd – Úgy véltük az asszimilációs veszély térségként nagy eltérést mutat, melyben a politikai, kisebbségi létükből adódó okok miatt veszélyben élők azok, akik számára a nemzeti identitás fontosabb megőrzendő erőforrás, mindazok ellenére, hogy számukra a jóllét sokkal kevésbé biztosított. Úgy véltük az unió kivül élők számára nagyobb jelentőséggel bír a nemzeti összetartozás érzése, mint azok számára, akik már uniós tagországban élnek. Ők azok, akik elvándorlás esetén elsődlegesen Magyarországot választják akár tanulás, akár munkavállalás céljából.

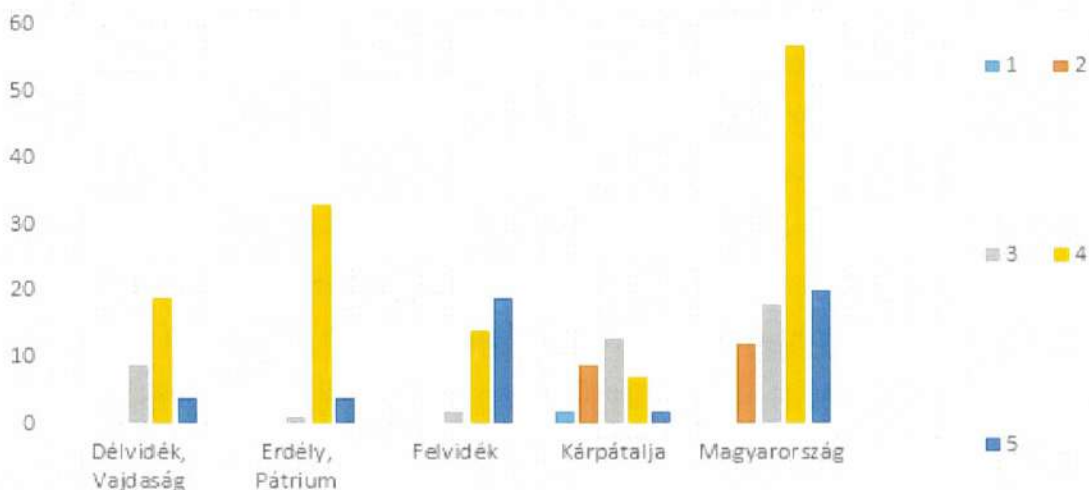
Az adott kérdésre választ ez esetben elsősorban a kérdőívek feldolgozásával kaphatunk, de nem hagyhatjuk figyelmen kívül azon ismereteinket, amelyeket az elmúlt hónapok során szereztünk a tanulmányutak, műhelymunkák és interjúk során. Természetesen e felvetés is túlmutat szimplán azon, hogy mennyiben valós veszély az asszimiláció, vagy a jóllét elkényelmesíti-e az egyént, mert ezekről nem tudunk ezek alapján semmi érdemlegeset mondani. Azt feltételezzük, a stressz által kiváltott reakciók e téren is igazsá válnak, a készenléti állapot kihat az egyén énvédő mechanizmusaira akár olyan területen is, mint a nemzeti identitáshoz való kötődés.

Az empirikus módszerrel megszerzett kutatásaink során alapvető cél, hogy a megszerzett tudásunk által közelebb kerülünk a gyakorlati problémák kezeléséhez, megoldásához. Az így megszerzett ismeretek, melyeket egyrészt a széleskörűen megismert jógyakorlatok által, másrészt a régiós helyzet részletes megismerésével, problémahalmazának feltérképezésével került birtokunkba kívánjuk felhasználni a problémakezelésre, a cselekvéstervezet megalkotására. Ezekből a hipotézisekkel összefüggésben leginkább a fókuszcsoporthoz interjúk során jutottunk érdemleges adatokhoz. Ezen alkalmak során sok szó esett a nemzeti identitás kérdéséről, az asszimilációs veszélyről a határon túli régiók esetén. Felvidék és Magyarország esetén felmerült egy másfajta asszimilációs igény kérdése és ez az európaiság kontra nemzettudat. Sajnálatos módon sok fiatal ezt vaglyagos kérdésnek látja, ami egyrészt erősíti benne az elvándorlásra való hajlandóságot, másrészt feszültséget, kognitív diszsonanciát teremt, olykor meggyengítve a nemzeti öntudatot, vagy éppen indulatokat kelt az európaiság érzete irányába. Ennek értelmezése inkonklúzív, és így nem is lehet érdemleges megoldani. Szükséges segíteni a fogalmak helyes értelmezését. A hipotézisben megfogalmazott

felvetésünkről, mely szerint a kisebbségben lévő nemzetiséghez való tartozással kapcsolatos negatív megtapasztalások egyben az identitáshoz való ragaszkodásra ráerősít a projektpartnerekkel való munkatapasztalatok, megbeszélések során nyert visszaigazolást a kárpátaljai partnerek által. Ezt erősítették meg a kisebbségi létet megtapasztalt partnerek, akik úgy látják, hogy az ő esetükben az elmúlt években számos pozitív változás történt és a jelenlegi helyzet Erdély, Felvidék, Délvidék esetén biztató. Az Unióval kapcsolatos attitűdökkel kapcsolatosan minden partner szólt arról, hogy a fiatalok számára fontos érték az európaiság, és hiányként élik meg a kívül maradási a kívül élők. A magyar állampolgárság megszerzése minden külföldi partner szerint hatalmas jelentőséggel bír és kiemelt jelentőségű szerepe van az életükben. Különösen fontos ez a kárpátaljai fiatalok számára, akik készek kockázatokat is vállalni az állampolgárság megszerzése érdekében. Az anyaországból érkező támogatásokkal kapcsolatban kiemelten a délvidéki és a kárpátaljai partnereket szintén sok pozitív szó esett. Az óvodák felújítása Kárpátalján túl a valós változásokon szimbolikus jelentéssel bír, hiszen üzenetértékű számukra az, ahogy a legkisebbek irányában tanúsít figyelmet az anyanemzet.

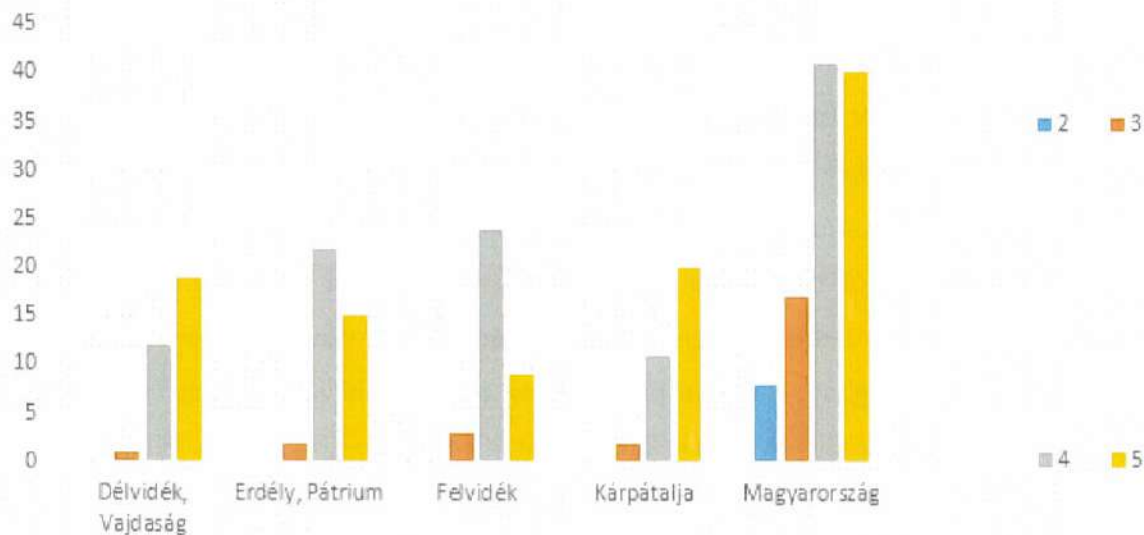
Tanulmányunkban az eddigiekből, a közölt diagramokból is látható, hogy a nemzeti összetartozás iránti igény, annak fontossága ott nagyobb, ahol a kisebbségi létben kell megtartani az identitást. Láthattuk azt is és egyéb tanulmányokból és valójában a történelmi múlt megtapasztalásaiból is tudjuk, hogy a politikai társadalmi veszélyek közt a nemzethez tartozás szerepe megerősödik, ez felismerhető a jelen történések mentén a kárpátaljai magyarság esetében is. A fiatalság optimizmusa, jövőképe és az asszimilációs igényének vizsgálata összetett feladat. Az akár természetes is lehetne, hogy a nemzeti identitás megmaradása mellett fontos értékévé válhat a kettős kötődés, ezzel a projektben tevékenykedők, feladatot vállalók régióktól függetlenül azonosulni is tudnak már csak azért is, mert napi tapasztalásaik vannak e területről. A régiók közt négy határon túli van, akik a többségiék között igyekeznek teljes békességben, elfogadásba élni és az élet különböző területein, valós módon együttműködni. Az európaiság is vonzó sokak számára és ez is egy természetes jelenség. Mégis úgy gondoljuk a nemzetben való gondolkodás nem zárja ki egyiket sem, sem a többségi kötődést, sem az európai gondolkodást. Az egyén jólléte szempontjából fontos, hogy optimistán, kiegyensúlyozatlan tekintsen a jövőbe. Viszont a politikai bizonytalanság, az elválasztó tényezők, mint pl. az uniós határ minden bizonnyal kihat arra, hogy pont az unión kívüli és több okból veszélyeztetett kárpátaljai fiatalok azok, akik bár nemzeti identitásukhoz kötődnek, de vágnak arra a védelemre, amit az anyaország adhat, és amit egyébként a támogatásokkal, a fejlesztésekkel, képzésekkel és az állampolgársággal igyekszik megadni. Ha a kárpát-medencei

fiatalok optimizmusát vizsgáljuk, hogy e korosztály is életkorukhoz illően többnyire pozitívan tekint az előtte állókra. Ez az optimizmus szükséges a proaktív felnőtté válás során.

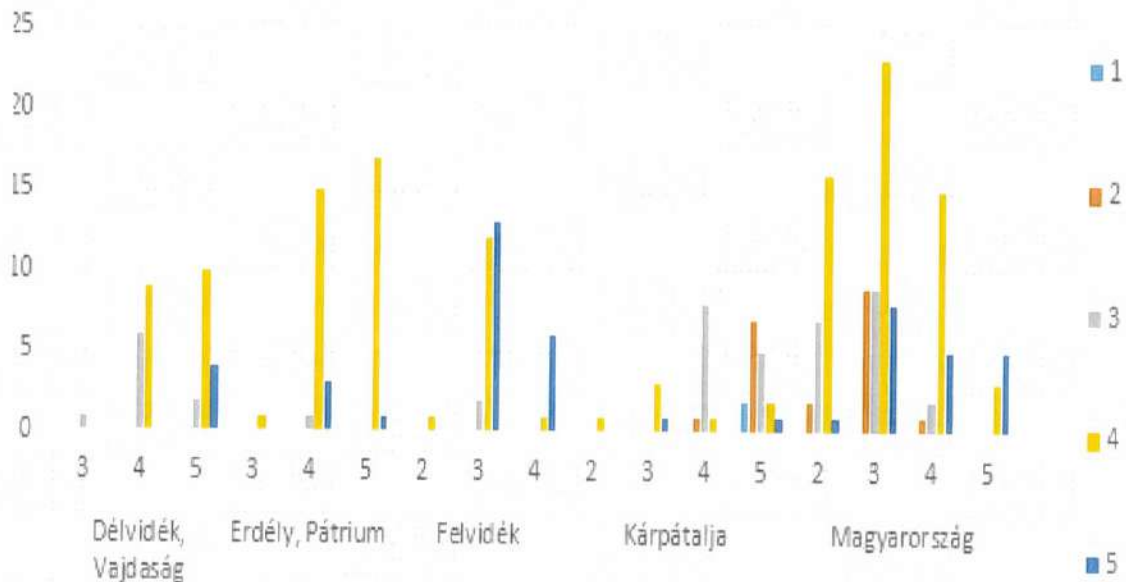

26.sz.ábra Milyen jövőképpel rendelkeznek a fiatalok (optimizmus mértéke)? N:245

Mindezek fényében nem meglepő az, hogy a kormány által kapott támogatással kapcsolatosan pont az unión kívül lévők, Ukrajna és Szerbia területén élők a legelégedettebbek a válaszok arányait tekintve.

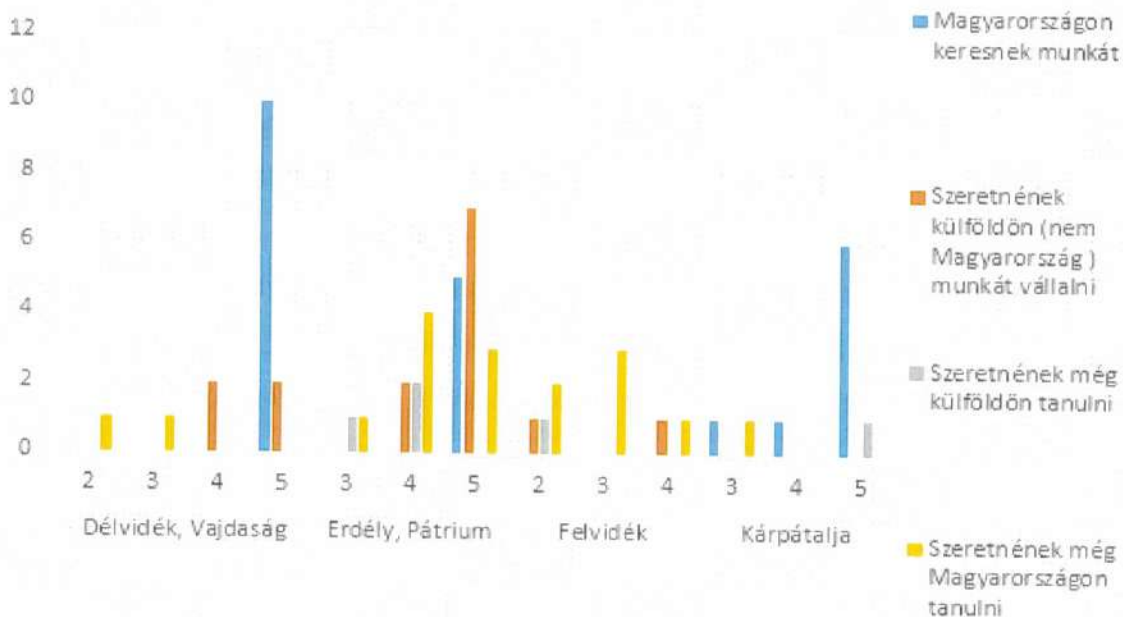
27.sz. ábra: Mennyire érzik, tapasztalják meg a fiatalok a magyar kormány támogatását a mindennapokban, az oktatásban, a családalapításban? N:246

28.sz.ábra Nemzeti identitás és általános optimizmus közötti összefüggés

N:246

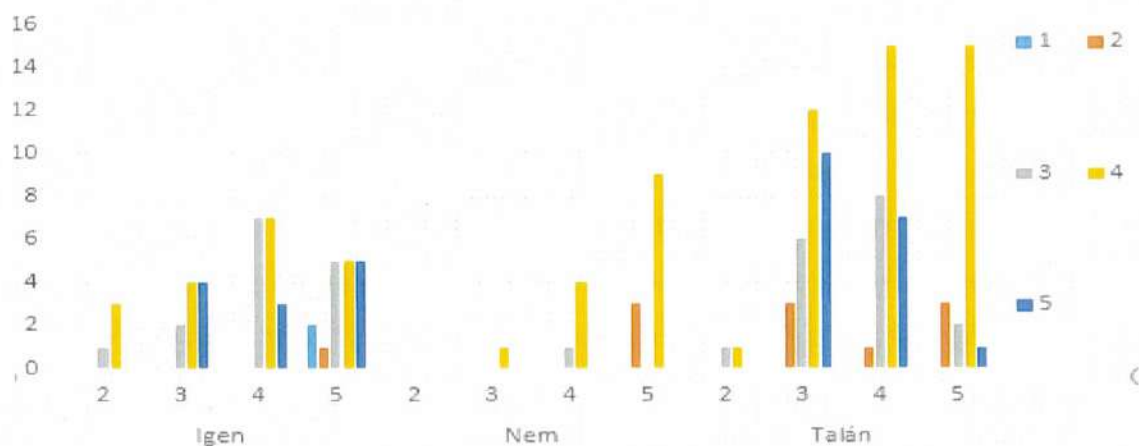
Mint látható (a vízszintes tengelyen a régiók, és nemzeti identitás pontszámai, a színek az optimizmust mérői) a folyamatosan javuló körülmények (munkaerőpiaci jelenlét, jövedelmi viszonyok) ellenére a két leginkább emelkedő pályán lévő országban jellemző a mindkét tétel (identitás-optimizmus) esetén a visszafogottság, ami igazolni látszik hipotézisünket. Azt pedig láthatjuk, hogy az unión kívüliség és Kárpátalja esetén a politikai problémák miatt nehezebb helyzetben élő ország fiataljai azok, akik mindezek ellenére erősebb nemzettudattal és ehhez képest még optimizmussal élnek, és terveik közt távozás esetén elsődlegesen Magyarország szerepel.

29.sz.ábra Tervek és a távozás iránya, ha elhagyják az országot

N:140

A hipotézisünkben megjelent az a feltételezés is, hogy az általános optimizmus kihat arra, hogy a fiatalok távozása esetén ezt ők átmenetinek vagy véglegesnek tekintik. Azt látni, hogy ma igen ritka az, hogy végleges távozásban gondolkozzanak a fiatalok. Ez önmagában szándék szintjén ritkán esik meg, de azt is láthatjuk, hogy az élet olykor véglegessé írja át az átmeneti terveket, vagy éppen fordítva. A már említett 2018-as vándorlással kapcsolatos KSH adatbázisa alapján azt látni, hogy a vándorlási egyenlegünk immár pozitívba csapott át az elmúlt pár évben, erről a folyamatról a KSH 2018-ban kiadott, Microcenzus 2016/10. Nemzetközi vándorlás kiadványában is foglalkozott. A visszavándorlás elmúlt években a tendenciák szerint erősödik. Természetesen ez a folyamat hat a kivándorlással most foglalkozó fiatalokra is. Az alábbi táblázat a kivándorlással kapcsolatos tervek mentén szemlélteti az optimizmus mértékét. Nem meglepő eredmény, hogy azok között, akik nem tervezik a visszaköltözést nem jellemző az optimizmus sem túlzott mértékben.

30. ábra. Ha kivándorol tervezi-e a visszaköltözést?- az optimizmus függvényében N:247

Úgy vélem a feltételezéseinket e vizsgálat is igazolni is tudta, ami egyben segít a projekt szempontjából releváns megoldási, stratégiai tervek megfogalmazásában, hiszen úgy véljük, hogy a jó közérzet is a helyben való boldogulás egyik fontos eleme, amely persze nem nélkülözheti az egyéb feltételeket, mint a munkahely megléte, a megfelelő jövedelmi viszonyok a létfenntartáshoz. Azt látjuk, hogy a fiatalok lehetőségek, és körülmények terén javuló helyzetben vannak, és ez kihat az általános, szubjektív jólléttel kapcsolatos érzéseikre.

A hipotézist megerősítik az interjúk és tanulmányutak során szerzett egyéb tapasztalatok is, amelyeket a projektpartnerekkel való közös munka során szereztem. A tapasztalataink, empirikus és kvantitatív munkák összevetése mentén a következőkre jutottunk a hipotézisünk elemzése és igazolása során:

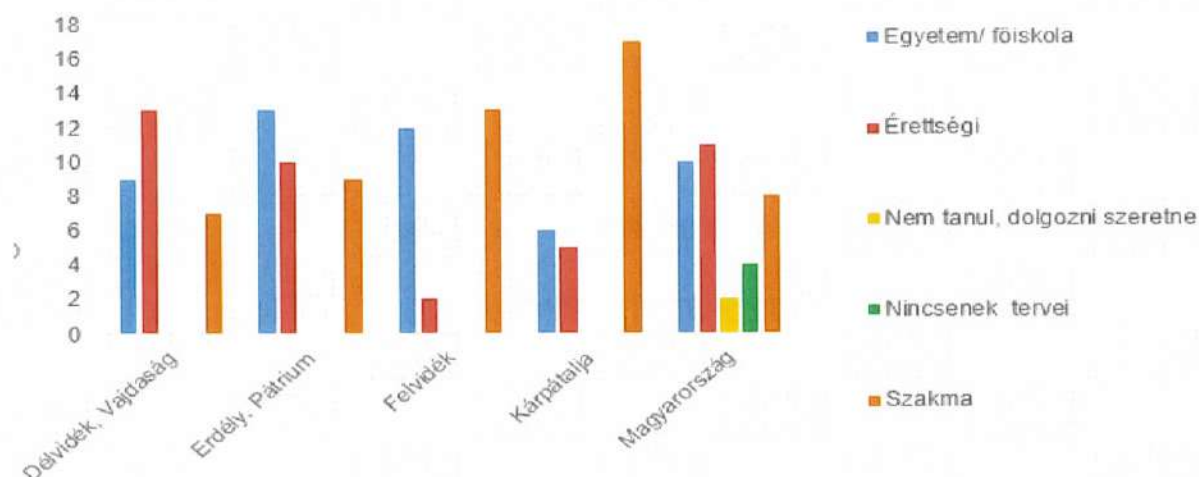
- erősségek
 - a fiatalok optimistán tekintenek a jövőfelé
 - a személyes kapcsolatok, kötődések szerepe kiemelt fontosságú
 - a kormány támogatását látják és értékelik
- gyengeségek
 - gyengülő kötődés a nemzét tudathoz bizonyos régiókban (Felvidék, Magyarország))
 - uniós kívüliség (Kárpátalja, Szerbia)
 - nemzetiségi létből fakadó nehézségek (Kárpátalja) és az ezzel összefüggő elvándorlási tervek (Magyarország irányába)
- fejlesztendő területek, lehetőségek
 - a nemzeti kötődésben való megerősítés
 - a szülőföldre való visszatérésben való támogatás
 - pályaválasztási, karriertervezési tanácsadás
 - pozitív életszemlélet, mentális egészség támogatása
- veszélyek
 - aki kimarad-lemarad
 - kisebbségi létben átélt sérelmek
 - identitás veszteség, asszimiláció

3. Hipotézis

- Karrierterv- karrier segítség – Meglátásunk szerint fontos területe az ifjúságsegítésnek a karrier tanácsadás és ez különösen fontos azon segítő szakemberek számára, akik e területen képzettebbek, valamilyen tréningen vagy vezetőképzésen már részt vettek. Ők azok, akik fontosnak és sokrétűen felhasználhatónak tartják az ifjúságkutatásokat. Feltételezzük azt, hogy ott, ahol fontosnak tartják a szakemberek, segítők azt, hogy legyen karrier tanácsadás, mentális segítség, ott nagyobb kedvvel keresnek otthon munkát a fiatalok, illetve, ha el is mennek, akkor sem végleg kívánnak elköltözni.

Az eddigiekben már olvasható volt, hogy az ifjúsági munkában járatos szakemberek figyelnek arra, hogy kompetenciáik terén fejlődjenek, ezért képzéseken, tréningeken vesznek részt és, akiknek az fontos közéleti vezetőképzésen pl. nép főiskolai programon. Ezen utóbbi programok meglehetősen sok lehetőséget adnak a határon túli népfőiskolai kollégium programoknak. Azt látni a képzések, tréningek összefüggésénél, hogy van együtt járás az értékek között egy kivételével és ez pont Magyarország, ahol a nemzeti identitás fontosabb, ott a képzéseken való részvétel is valószínűbb. Azt pedig az eddigiekből is kitűnt az otthonmaradásban fontos szempont a kötődés az otthonhoz, a nemzethez, és az otthon megtalálható emberi kapcsolatokhoz.

Az adatok elemzése során egyértelműen látszik, hogy a fiatalok számára fontos, hogy az oktatási rendszerben megtalálják a helyüket és megfelelően képzetté váljanak. A nagy többség számára alapvetés, hogy legalább szakmát szerezzenek maguknak.

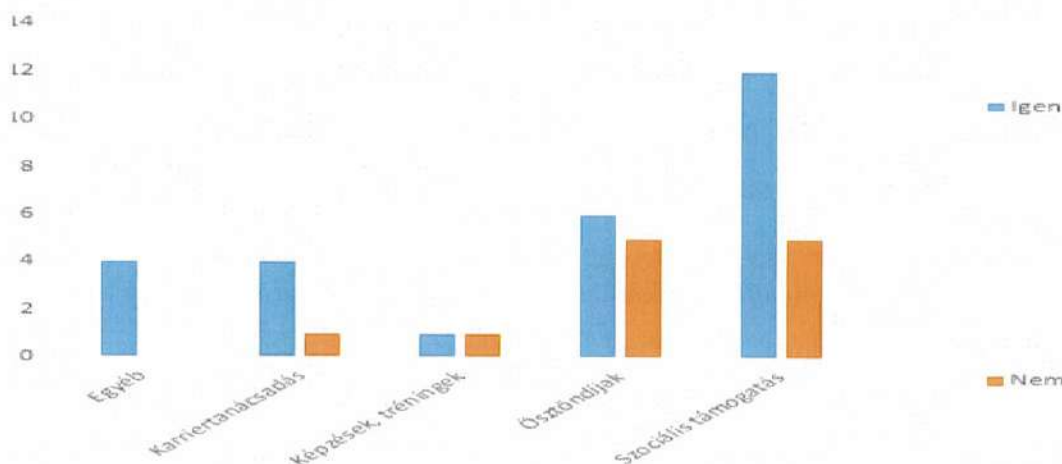

31. sz. ábra: Milyen terveik vannak a továbbtanulással kapcsolatban?

N:247

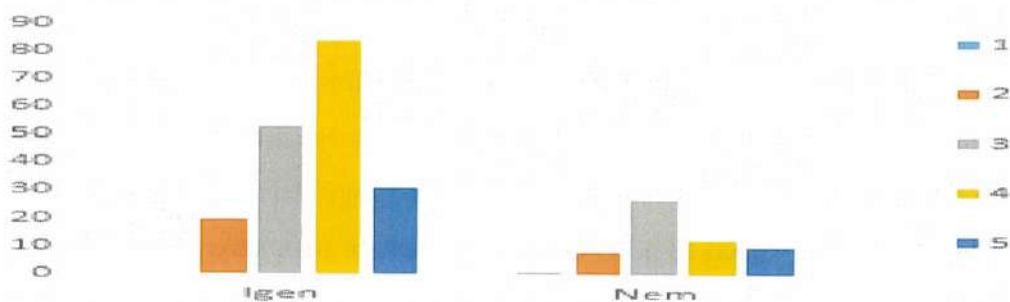
Az viszont tagadhatatlan és ezen adatokat árnyalja is, hogy a szervezetek csak azokról a fiatalokról tudnak beszámolni, akik láthatóak számukra. Csak kevés olyan szervezet van, mely valóban elér a mélyszegénységben élő, a halmozottan hátrányos helyzetben élő, kallódó fiatalokhoz és félő, hogy ők könnyen válnak a láthatatlan nemzedékké. E téren szükséges a megfelelő módszerekkel, tudással változást elérni, amiben a tanulmányutak során megismert szervezetek is adtak jó gyakorlatokat bemutatásával támpontot.

Az is látható volt az adatokból is, hogy a szakember, a segítő szakmai kompetenciáinak fejlesztése, a szakember képzettsége kihat arra, hogy miként viszonyul az ifjúsággal foglalkozó szakember attól függően, hogy képzett-e vagy sem a segítés különféle területeihez.

32.sz.ábra Mely területen látja fontosnak a munkáját a segítő a képzéseken való részvétel függvényében? N:247

Ugyanakkor ezeken túlmenően a kérdőívekből nyert adatokból kiderül az is, hogy a képzett segítők jelenléte hatással van a fiatalok életének több területére, arra, hogy miként állnak pl. az önkéntességhez, ahol látványos a különbség:

33.sz.ábra: Képzéseken való részvétel és a fiatalok önkéntes munkában való részvétele N:247

A kérdőívekből még némi különbözőséget lehetett felismerni a képzettség összefüggését vizsgálva egyéb adatokkal. Egyértelműen látszik, hogy ők azok, számtalan területet tudnak említeni, ahol fontos az ifjúságüggyel foglalkozó szakember tevékenysége. Kissé máshogy látják a fiatalság életének legfontosabb hiányzó szükségleteit, ők pl. kevésbé vélik úgy, hogy a fiatalok értékrendjében komolyabb hiányosságok volnának a képzetlen segítőkhez képest.

A hipotézisem ez esetben jól igazából csak az egyéb kiegészítő munkánkkal (interjúk, tanulmányutak) összhangban értékelhető, tehát fontos utalni a kérdőíveken túl az empirikus eredményekre, azon tapasztalatokra, amelyek a projektben megismert egyéb civilekkel folytatott diskurzusok során váltak igazán feltérképezhetővé. Azt látni a kérdőív adataiból és annak valamennyi e kérdés érintő aspektusából, valamint a tanulmányutak és interjúk tapasztalatiból, hogy azok, akik képzéseken vesznek részt sokkal sokrétűbben

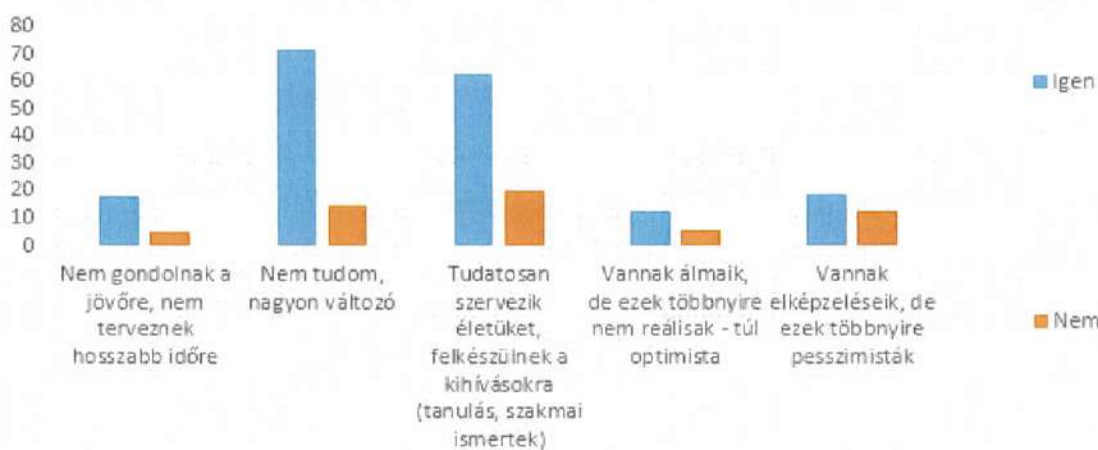
felhasználhatónak és lényeges segítségnek tartják az ifjúságkutatásokat és éppen ezért tevékenységükben sokkal inkább inspirálja őket a megoldáskeresések során problémák, feladatok, kihívások kezelésekor a holisztikus szemléletre, könnyebben fogadják el más diszciplínák bevonását egy-egy ügy mentén a tevékenységükbe, mint azok, akik maradnak laikus segítők.

Tehát összességében a feltételezésünk mentén megbizonyosodtunk arról, hogy a segítők segítése itt sem nélkülözhető, annak érdekében, hogy valóban olyan szakemberek legyenek az ifjúsággal kapcsolatos munkafolyamatok releváns szakemberei, akik készek a saját kompetencia határaikat fejleszteni.

Az is igazolódni látszott, hogy a képzett szakemberek több területén és többféle módon látják a beavatkozási pontokat és igénylik más területekről érkező szakismeret bevonását a folyamatokba így értelemszerűen hatásosságában is jelentősebbé válhat a sokrétű munka, tehát ebben az értelmezésben igazzá vált a hipotézis.

A hipotézis második része, mely szerint a képzett segítők jelenléte erősíti a fiatalok reális karriertervének megvalósíthatóságát helyben minden bizonnyal magyarázható azzal, hogy a megfelelő időben, megfelelő módszerrel és tudással nyújtott segítség magától érthetően sokkal inkább válik jól célozottná és sokkal inkább illeszkedik a szubszidiaritás elvéhez.

Az általam elkészített diagramok elemzése alapján azért gyakran láthatunk együtt mozgásokat a képzéseken résztvevő és távolmaradó ifjúságügy területén tevékenykedő szakemberek és laikus segítők esetén és az eltérések sok esetben nem szignifikánsak és így számos kérdésben nem mérhető az.

34.sz.ábra: A fiatalok jövővel kapcsolatos tervei- a segítők képzéseken való részvétele N:247

Tehát bár tagadhatatlan a hipotézis sok szempontból igazolható, de az eltérések ellenére és azok mellett azért fontos megjegyezni, hogy a megkérdezettek között voltak olyan ifjúsággal

foglalkozó szervezetek, melyek meglehetősen kis létszámmal működtek és nem is volt cél az, hogy nagy tömegeket érjenek el. Ezen szervezetek egyrészt az általuk felvállalt feladatok tekintetében sem, valamint a kapacitásaik hiányában sem gondolnak, gondolhatnak összetett tevékenységre. Az alig pár embert mozgató, olykor hátrányos helyzetű területen dolgozó, és csak néhány tucatnyi fiatalt elérő, nem főállásban tevékenykedő szakemberektől, segítőtől, szervezetektől nem elvárható, hogy komplex munkát vállaljanak fel. Az már önmagában nagy segítség és erre ráerősítettek az egyéb módon megszerzett ismeretek, ha e szervezeteknek segítenek utat mutatni a megfelelő információs lehetőségekhez, hogy az általuk megcélzott rétegnek valós segítséget tudjanak adni. Nem feledkezhetünk meg tehát arról, hogy adott esetben már az információk helyes irányba való terelése nagy segítség a cél elérése érdekében. Ennek értékelése mentén itt viszont újból felmerül az igény a civilek közötti információk áramlásának támogatására, az információs folyamatok erősítésére. A kis szervezeteknek sokszor arra sincs megfelelő kapacitása, lehetősége, hogy elérje az információkat, és gyakorta nem is áll rendelkezésre megfelelő információs adatbázis. Ez utóbbit erősítette meg több tanulmányút, melyeken láthattuk a jól működő Civil Információs Centrum hatását a civil szervezetek élére.

Mindezekkel összefüggésben úgy látom a következőkre kell fókuszálni a cselekvési terv kialakításánál:

- erősségek
 - a fiatalok szeretnék tudatosan szervezni a jövőjüket
 - A fiatalok többsége igényli az ismeretek, szakmai kompetenciák, tudás megszerzését
 - van igény a karrier, életpályamodell tanácsadásra
 - a szakemberek igénylik a szakmaiságukban való fejlődéshez szükséges képzéseket
 - a szakemberek többsége figyel az ifjúságkutatások eredményeire
 - a fiatalok szívesen vesznek részt az ifjúságkutatásokban
- gyengeségek

- az információ áramlás hiányosságai, különös tekintettel a régiók közötti információkra, a speciális területekre (prevenció, kallódó fiatalok, hátrányos helyzetűek)
- a nehezen elérhető fiatalokhoz való eljutás nehézkes- láthatatlanná válnak a szakembereknek
- sok, kislétszámú szervezet, akik nem tudnak összetett feladatokat felvállalni
- a szervezetek közötti összefogás nehézségei az információ hiány következtében
- fejlesztendő területek, lehetőségek
 - a szakemberek képzése, tréningek, különös tekintettel a speciális problémákra fókuszáló képzések (deviancia, NEET)
 - az egyesületek támogatása információs adatbázissal
 - pályaválasztási, karriertervezési tanácsadás és az erre való felkészítés
 - ifjúságkutatások alapján feltérképezni a fiatalok személyes véleményét, attitűdjét a terület pontos feltérképezése céljából
 - a hátrányos helyzetűek, a kallódó NEET fiatalok elérhetőségének módjainak feltérképezése
- veszélyek
 - Információ veszteség és következményei, elszigetelődés
 - Céltalan, kallódó fiatalok, NEET
 - hatékonyságvesztés a fiatalok megcélzásában

4. Hipotézis

• Az intézményrendszerben rejlő erőforrások-hiányosságok – E kérdéssel kapcsolatosan feltételeztük, hogy ha a segítők több területen is fontosnak vélik a fiatalok támogatását, akkor igyekeznek több más szervezettel is összefogni, menedzselni a kapcsolatokat és az igényeket a megfelelő irányba és ez kihat a fiatalok aktivitására az önkéntes munkában, a közéletiségben.

A vizsgált hipotéziseinket többirányból közelíthetjük meg, egyrészt a tanulmányutakon szerzett tapasztalatok, másrészt az interjúk során hallottak alapján, harmadrészt az internetes kutató munkánk során felmért eredmények értékelésével, s végül a kérdőívek erre vonatkozó adatai alapján. Maga a hipotézis látszólag nincs összefüggésben a munkaerőpiaci

hajlandósággal, de valójában nagyon is fontos kérdés, mert kutatások, és az általunk elért szervezetek tapasztalatai is igazolják azt, hogy az önkéntességbe bevont fiatalok számára ez a munka nagyon fontos adott esetben a pályaválasztásra is hatással bíró tevékenység. Az önkéntes munkavégzése összetársadalmi értéke felbecsülhetetlen, összességében jóval túlmutat magán a munka értékén, hiszen hat:

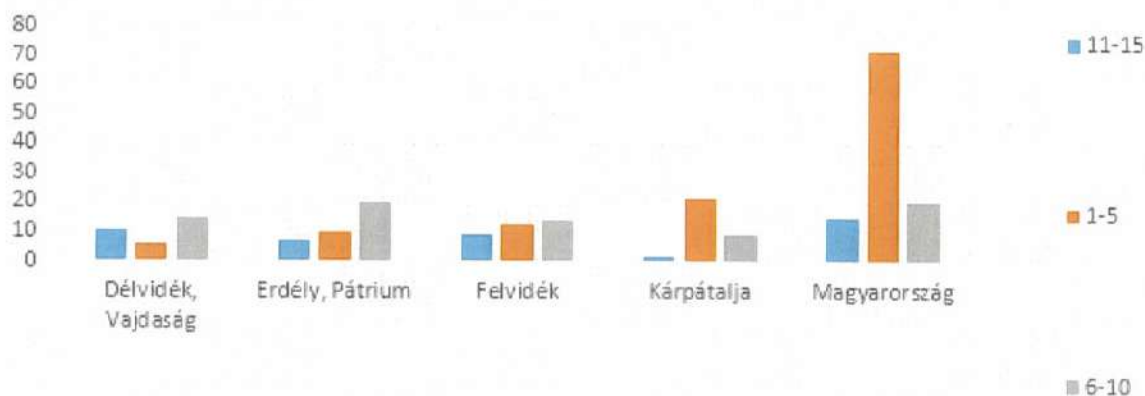
- a társadalmi beilleszkedésre, az integrációra
- az egyén attitűdjére, toleranciaszintjére
 - társadalmi csoportok,
 - társadalmi folyamatok
 - nemzedékek iránt
- az egyén attitűdjére önmaga
 - szociális, mentális egészsége
 - személyiség és készségfejlődése
 - kognitív készségfejlődés iránt
- kölcsönösen érzékenyítő hatással bír a tranzakciók szereplőire
- a társadalmi csoportok megosztottságának csökkentésében hathatós segítség
- megteremti a kapcsolódás lehetőségét
 - társadalmi csoportok,
 - nemzedékek,
 - rétegek között
- a pro aktivitásra, a felelősségvállalásra
- informális, non-formális tanulásra, készség fejlesztésre
- építően hat az egyén kapcsolatrendszerére
- választ ad társadalmi problémákkal kapcsolatos kérdésekre
- munkafolyamatokba való betekintés, a tevékenységek segíthetnek a pályaválasztásban
- védenek az elmagányosodástól
- kellemes és hasznos időtöltést biztosítanak
- aktivizálnak a társadalmi folyamatokban, való részvételben
- ösztönöznek a személyiségfejlődésben, kihat az értékrendre
- erősíti a társadalmi kohéziót
- elősegíti új ismeretek, személyközi kapcsolatok kialakulását
- az előítéletek kialakítását csökkenti
- fejleszti az együttműködési, konfliktuskezelői, kooperációs készségeket

- segíti a munkavilághoz való kapcsolódást
- képzési rendszerben betöltött szerepére is hatással van

Tehát összességében, minden olyan területet érint, amely hatással lehet az egyén munkavilágában való helyzetére, a sikerességre, az egyén képességeihez, készségeihez illeszkedő életpálya kialakítására.

A kapcsolati források jelentősége szinte minden alkalommal, mikor a területen dolgozó civil, egyházi, önkormányzati, szociális szervezetek tagjaival találkoztunk a projekt időtartalma alatt előkerült, mint kiemelt jelentőségű téma, amely a szféra valamennyi tagja részéről nem csupán az egymásközi kommunikáció szempontjából jelentős, hanem az egyes fiatal esetvitelének fontos része. Egyrészt az önkéntességbe való bevonás szempontjából, másrészt a hátrányos helyzetű, vagy a depriválódás felé sodródó fiatalok esélyeinek javítása céljából, hiszen nagyon nem mindegy, hogy hatásosságában mi a munkafolyamat végkimenetele. Az erőforrások okos használata, elérhetősége ez esetben tényleg életmentővé válhat, különös tekintettel a megelőzés terén elérhető eredményességre. Ezzel kapcsolatosan több esetben említettük azt a hiányosságot, amivel a civil világ néz szembe, hiszen gyakran nem a megfelelő az adott problémára érzékenyen reagáló és az adott problémát hatásosan kezelő szervezet hiányzik, hanem az a meder, amelyben összefolyhatnak az információk. Ezek hatásos kezelését igyekeznek felvállalni a Civil Információs Centrumok.

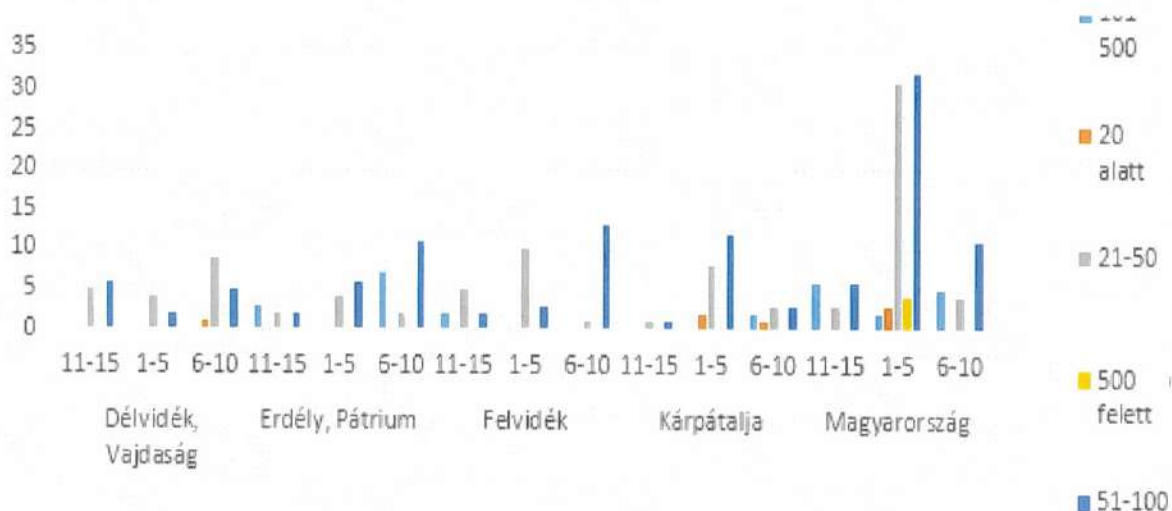
A tanulmányutak tapasztalatai szerint fontos a szervezetek számára, hogy elérhetővé váljanak számukra a megfelelő erőforrások, hiszen az ifjúsággal foglalkozó szervezetek jelentős része nem képes egyszerre sok szakembert és főleg nem képes interdiszciplinák megmozgatására még egy-egy fontos ügy mentén sem, de ettől még közelről látja, és jól felméri a szükségleteket. Amit a kérdőívek során a szervezettekről megtudhatunk legfőképpen az, hogy meglehetősen kevés olyan munkatárssal dolgoznak e területen, akik folyamatosan jelen vannak, részt vesznek a munkafolyamatokban. Mégis nagyszámú csoporthoz érnek el. Mint látható többségében csak páran (1-5 fő) dolgoznak egy-egy folyamatban és ez minden bizonnyal nagymértékben korlátozza a lehetőségeket. A folyamatokban mindezek mellett minden bizonnyal feladatokat felvállalók többségében nem is főállásban tevékenykednek, és így feltételezhető, hogy korlátozottak a bevethető erőforrásaik is.

35.sz.ábra Hányan dolgoznak az ifjúsággal kapcsolatos projekteken?

N:247

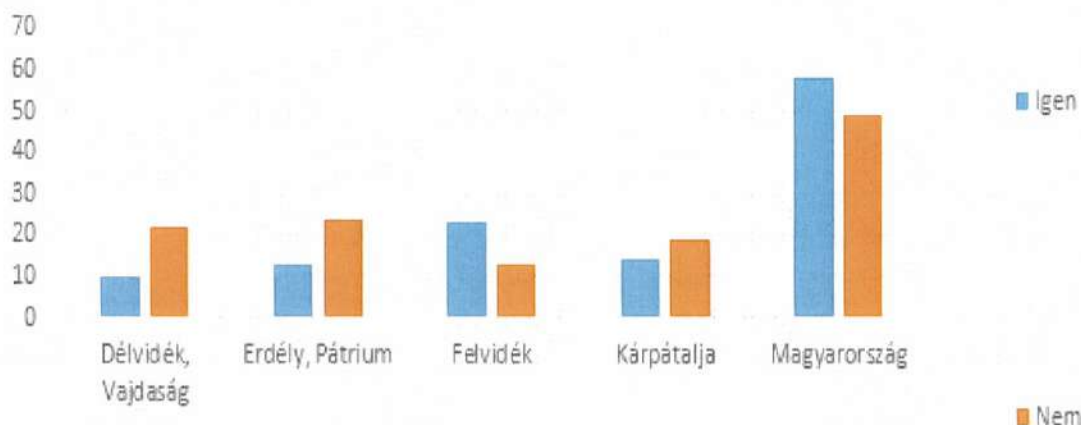
A szervezetek projektjeik során megmozgathatnak igen sok fiatalt, szervezettenként átlagosan (21-100 fő). Ennek fényében viszont szükséges látni, hogy az ilyen kis szervezetek kezében is sok lehetőség van arra, hogy formálják fiataljaink életét. Hatásuk a tapasztalataink szerint igen sokrétű a kulturális tevékenység, hagyományok őrzése, mentális egészségvédelem, ifjúságvédelem terén. A kellemes és hasznos időtöltés, amit biztosítanak már önmagában fontos a közösségépítés, a mentális védelem szempontjából.

36.sz.ábra Mekkora az elért populáció?

N:247

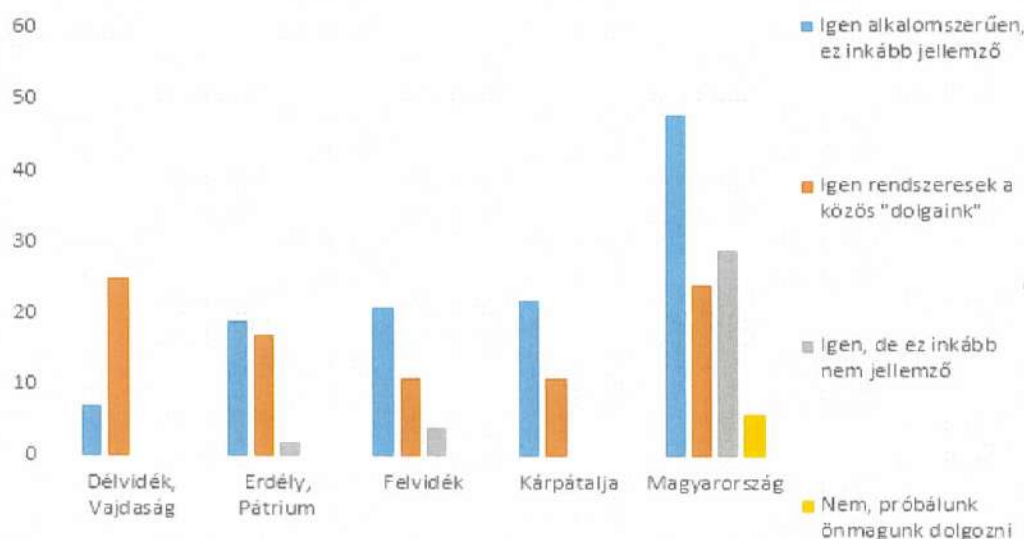
A válaszadók többsége nem főállásban dolgozik az adott szervezetnél. A teljes válaszadók több, mint 51%-a nem főtevékenységeként dolgozik az adott területen, ami régiós bontásban a következőképpen néz ki:

37.sz. ábra.: Főállásban dolgozik a fiatalokkal?

N:246

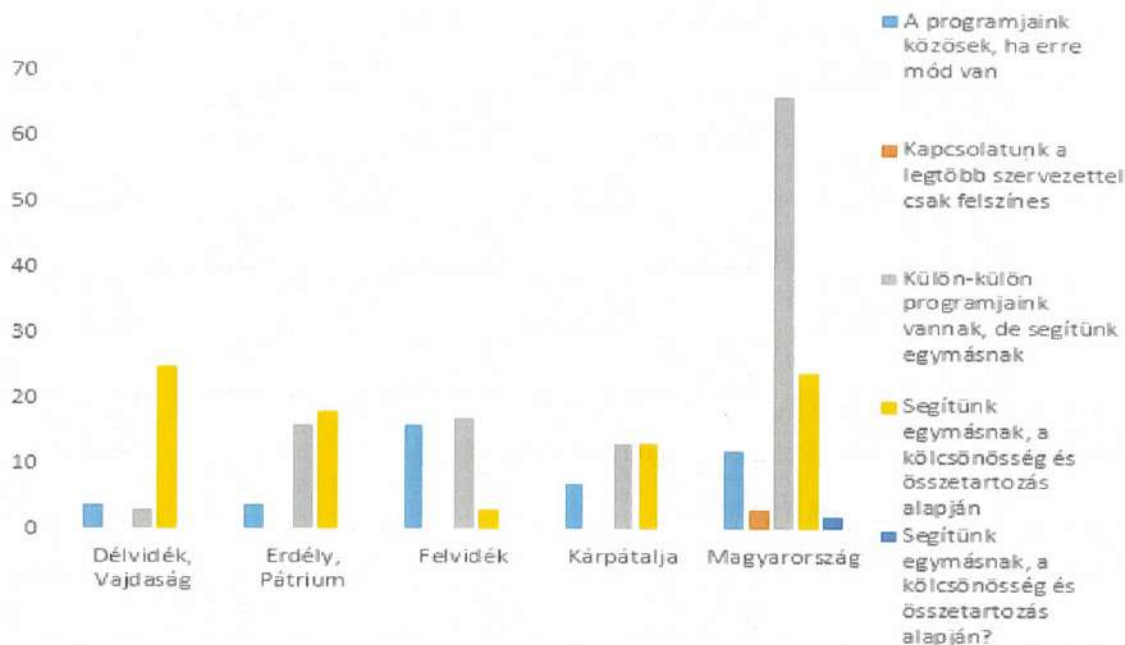
A szervezetek tapasztalataink szerint nyitottak az együttműködésre akár más civilekről vagy akár egyházakról legyen szó. Tanulmányutjaink, az interjúink és a kérdőíveink is ezt igazolják. Az általunk elért szervezetek számunkra ezzel kapcsolatosan meglehetősen sok és összetett információt adtak, amelyeket a régiókra lebontva külön-külön is vizsgálunk. Az eredményeink tükrében elmondható, hogy a közös munka jellemző.

38.sz. ábra: Van-e együttműködés az ifjúsági, civil szervezetek között:

N.247

Az már persze kicsit más kérdés, hogy a közös munkára mi jellemző és régiós lebontásban mennyiben mutat különbséget.

39.sz ábra: Ha van együttműködés, hogyan valósul meg az?

N:247

Tehát látható az egyesületek, szervezetek számára fontos és sokrétű ez az együttműködés. Igaz ez a hallgatói önkormányzatok egészére, akiről a kérdőíveken keresztül is megtudható volt az, amit egyébként minden egyéb kutatási módszer igazolt.

A kérdőívekben a következő adatokat mérhettük fel a diák, hallgatói szervezetekkel kapcsolatosan:

- Szinte minden régióban vannak működő diák, illetve hallgató szervezetek
- A szervezetek többnyire valamennyi tevékenységébe igyekeznek bevonni a fiatalokat
- A szervezetek tevékenysége kiterjed:
 - szociális területek
 - érdekvédelem
 - ösztöndíjprogramok
 - kulturális
 - oktatáspolitikai kérdések
 - rekreációs programok, lelki- mentális egészségvédelem,
 - nemzetiségi programok, anyaországgal való kapcsolattartás

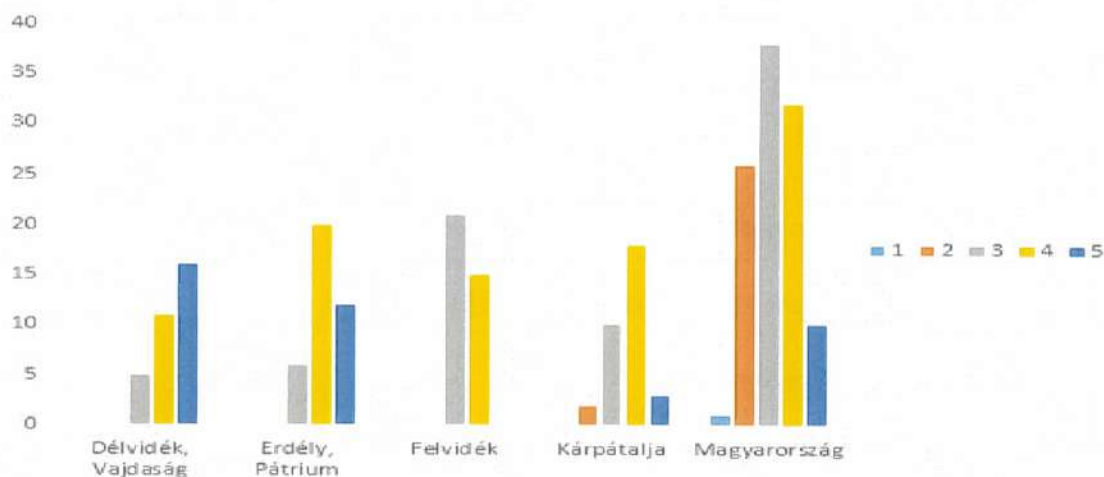
Mindezek összevetésében értelmezve az önkéntességbe való bevonhatóságot egyrészt a projekt időszakában történt találkozások tapasztalataira tudok hivatkozni, ahol általános vélekedés volt az, hogy nem egyszerű vonzóvá tenni az önkéntességet, melynek a feltételei igen sokrétűek a teljesség igénye nélkül a következők minél szélesebb körű megléte:

- csapatépítés, közös programok szervezése az önkéntesekkel
- világos cél megfogalmazás, közös célkitűzések
- folyamatos programfelügyelet
- megfelelő szervezettség, önkéntes koordináció hatékonysága
- jó társaság, jó program, csapatszellem
- elfogadó, önbizalom erősítő környezet
- hatékony kommunikáció,
- méltóságteljes bánásmód
- figyelem, tisztelet, méltóságteljes bánásmód,
- jó és folyamatos képzés
- a munka megfelelő elismerése- más fórumokon való köszönetnyilvánítás, jutalom,
- költségtérítés
- megfelelő és átlátható működés
- megfelelő ember a megfelelő helyre
- érdeklődéshez és személyiséghez illeszkedő feladat
- a célokkal, feladatokkal való azonosulás
- hasznosságérzetének biztosítása
- felelősséggel való felruházás
- ideális esetben a segítség „flow” érzetének megtapasztalása

Abban is teljes volt az egyetértés, hogy az önkénteseket fogadó szervezet részéről egyéb feltételei is vannak az efféle munkavégzés vonzóvá tételének, mint:

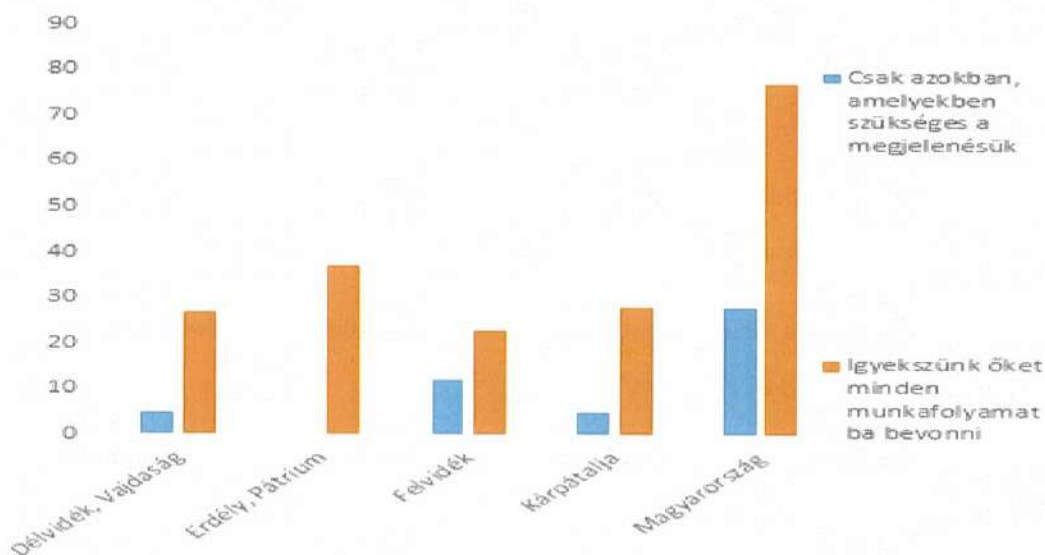
- inspiráló, jól szervező, hiteles vezetők, munkatársak
- a problémát jól meglátó, megértő, kezelő személyek
- megfelelő projekt menedzser
- hitelesség, rugalmasság, átláthatóság és nyilvánosság biztosítása
- érdekérvényesítő, jól kommunikáló, az önkéntesek igényeire figyelő szervezők
- a szervezett rendelkezzen megfelelő kapcsolatrendszerrel
- ideális esetben olyan karizmatikus referencia személy, aki hatással van a lelkeségre

Tehát összességében látható, hogy személyes és szervezeti szinten is sok összetevős az, hogy az önkéntesek bevonása zökkenőmentes legyen és ezért talán nem meglepő az, hogy a kérdőívek eredménye szerint olykor nehézkes megmozgatni a fiatalokat az önkéntességben.

40.sz ábra: Mennyire segítőkészek a fiatalok, ha önkéntes munkáról van szó, mennyire készek bevonódni a munkafolyamatokba? N:247

A diákok, a hallgatók speciális helyzetben vannak az önkéntesség területén, mivel ez esetben egyrészt kortárs csoportban tevékenykednek, másrészt a csoport elsődleges célcsoportjaiban ők maguk a leginkább érintettek és éppen ezért az ő esetükben természetes a mozgósításuk is, amit adataink is igazoltak.

41.sz ábra A hallgatók, diákok bevonhatósága a tevékenységekbe N:247

Az adatok és az egyéb empirikus módon megszerzett információk csak egymás fényében képesek igazolni a hipotézisben felvetett kérdéseket, de így egyrészt igazolható és ezzel egyidőben az is igazoltnak látható, hogy a jól szervezeten működő, információs, kapcsolati tőkéjét felhasználó, azt mozgó szervezetek összetársadalmi értéket jelentenek

régióktól függetlenül. Tehát érdemes és kifizetődő e téren is támogatni az egyes szervezetek működését.

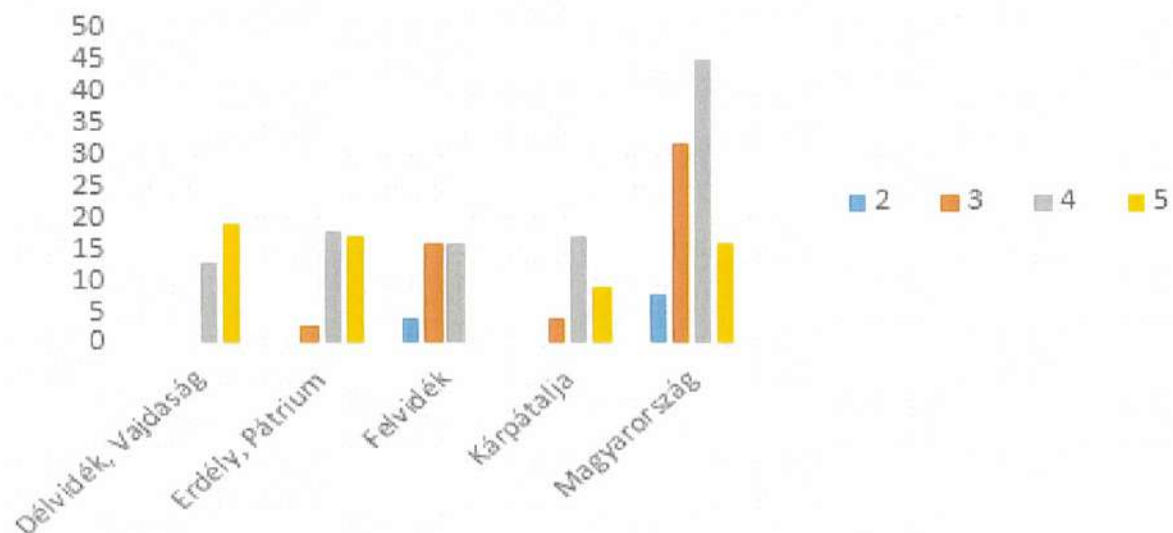
- erősségek
 - a szervezetek nyitottsága az együttműködésre
 - az önkéntességbe rejlő összetársadalmi hasznosság
 - a szervezetre
 - az önkéntességben résztvevőre
 - a munka során célzott rétegekre
 - az adott közösség kohéziójára
 - az önkéntesség során szerzett munkatapasztalatok szemponttá válhatnak a pályaválasztásban
 - az önkéntesség által erősödő kapcsolatrendszerek
- gyengeségek
 - az információáramlás hiányosságai, különös tekintettel a régiók közötti információkra, a speciális területekre (prevenció, kallódó fiatalok, hátrányos helyzetűek)
 - a nehezen elérhető hátrányos helyzetű fiatalokhoz való eljutás nehézkessé válna a szakemberek számára
 - sok, kislétszámú szervezet, akik nem tudnak összetett feladatokat felvállalni és nehezen mozgatják az önkénteseket
 - a szervezetek közötti összefogás nehézségei az információ hiány következtében
- fejlesztendő területek, lehetőségek
 - a szakemberek képzése, tréningek, különös tekintettel a speciális problémákra fókuszáló képzések (deviancia, NEET,)
 - az egyesületek támogatása információs adatbázissal
 - pályaválasztási, karriertervezési tanácsadás és az erre való felkészítés

- ifjúságkutatások alapján feltérképezni a fiatalok személyes véleményét, attitűdjét a terület pontos feltérképezése céljából
- a hátrányos helyzetűek, a kallódó NEET fiatalok elérhetőségének módjainak feltérképezése
- Veszélyek
 - láthatatlanná váló, veszélyben lévő rétegek, kallódó NEET fiatalok
 - elvesztegetett lehetőségek a célcsoportok elérésében
 - információs hiány miatti esély veszteség
 - a segítették irányába
 - a segítők irányába

5. Hipotézis

- Toborzás, aktivitás, bevonódás lehetőségei – Azt vélelmezzük, hogy a fiatalok bevonása sok nehézséggel bír, de ahol sikerül, ott a fiatalok inkább töltik társaságban az idejüket, mintsem egyedül a világhálón, vagy valamilyen számítógépes tevékenységgel. Ugyanakkor feltételezzük azt is, hogy azok, akik kevesebbet vannak csak a számítógépük társaságában elsősorban otthon illetve a hazájában kíván letelepedni, amennyiben elköltözik, azt csak átmeneti megoldásnak gondolja.

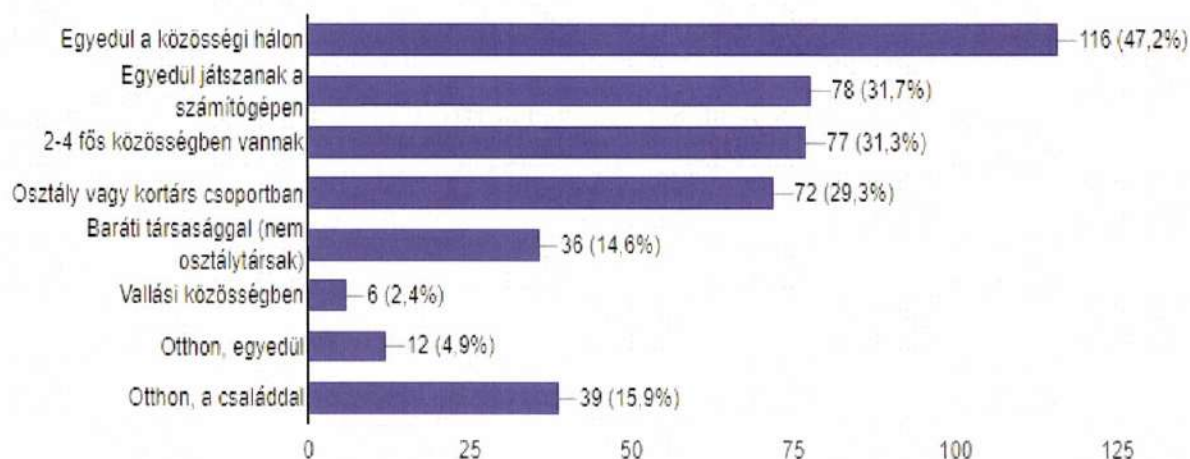
E kérdéskör vizsgálata is igényli azt, hogy a kérdőívek mellett kiemelten figyeljünk az empirikus módon értelmezett ismeretekre. Az a jelenség évek óta megfigyelhető, hogy a fiatalok számára a virtuális tér kiemelten fontossá vált. A számítógép előtt töltött idő az esetek többségében közösségi hálón illetve játékokkal telik. Erről kérdeztünk is a kérdőívben, melyre adott válaszok is a szabadidő eltöltésével kapcsolatosan a legfontosabb módként ezt említettek meg és csak ezt követték a barátokkal, kortárscsoporttal, vagy családdal töltött percek. A fiatalokkal napi kapcsolatban lévő szervezetek részéről gyakorta elhangzó panasz, hogy a baráti kapcsolatok megélésre is gyakorta a virtuális térben kerül sor és a valós kapcsolatok már sokkal kevésbé vannak jelen a személyes kötődések. Ezzel szemben viszont a kérdőívek elemzése során is azt láttuk, hogy a fiatalok igénye a személyes kapcsolatokra nagy.

42.sz.ábra A személyes kapcsolatok fontossága a fiatalok életében

N:245

A nagyfokú igény ellenére van valami akadályja annak, hogy valóságban is megéljék ezt az igényességet, hiszen a válaszaik alapján az általunk vizsgált régiókban mindenhol jellemzően a három legfontosabb időtöltésként a számítógépet jelölték meg (mindenki 3 választ jelölhetett be maximum). E téren egyébként a válaszok részletes elemzésekor nem lehetett szignifikáns eltérést felfedezni.

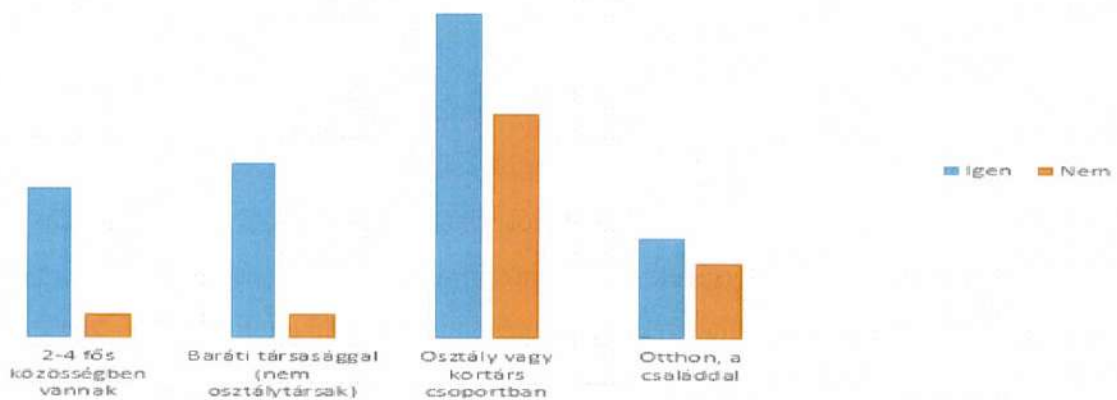

43.sz.ábra: A fiatalok mit csinálnak leginkább szabadidőjükben?

N:246

Azért azt is látni, hogy a kisebb baráti társaságban eltöltött idő illetve a kortárs csoportok jelentősége is kifejezetten nagy, amiben visszaköszön az, amit mértünk a személyes kapcsolódások iránti igényükről. Ha e kapcsolódási igényt vizsgálom a távlati tervekkel kapcsolatosan (az ország elhagyása, annak véglegessége vagy sem) azt látni, hogy az adatokban nem mindenhol fedezhető fel igazán szoros összefüggés. Azt látni, ha azokat nézem, akik

véglegesen akarnak távozni vagy éppen idővel visszaköltözni, az időtöltéssel összevetve úgy, hogy a szabadidő eltöltésében elsődlegesen a társas kapcsolatokat preferálják, akkor valóban azok szívesebben töltik idejüket társaságban a maradást választják inkább.

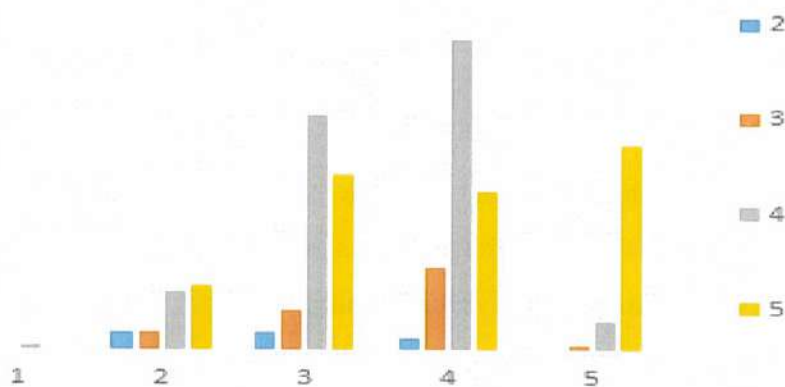

44. sz. ábra: Ha elmegy, akkor vissza akar-e térni?

N:44

Az adathalmaz részletes elemzése alapján nehéz pontos összefüggéseket találni, hiszen a legtöbb esetben az adatok alapján nem lehet egyértelmű összefüggéseket feltételezni. A fiatalok többsége a velük kapcsolatban lévő szervezetek meglátásai szerint előzetes feltételezéseink ellenére nem tartják az elvándorlást jó megoldásnak és alapvetően függetlenül attól, hogy miként töltik az idejüket a szabadidejükben csak ritkán terveznek véglegesen távozni a hazájukból.

Akkor látni összefüggést a vizsgált kérdésekben, ha az önkéntességben való részvételt vizsgáljuk kissé összetettebb módon és számításba vesszük azt, hogy mennyire érzik fontosnak az ország támogatását a korosztály irányába. Ez utóbbi esetén már tapasztalható az, hogy azok számára, akik fontosnak látják azt a hatást, amellyel a kormány a fiatalokat célozza meg vonzóbbá válik az önkéntes munka.

45.sz.ábra Önkéntes munka (vízszintes) és a kormánytámogatásának megítélése

N:247

Összeségében tehát a feltételezésünk, mely szerint a számítógéppel töltött idő kihat arra, hogy miként viszonyulnak a fiatalok az önkéntességhez, az elvándorlási szándékhoz, vagy bármely más nemzethez való kötődéshez egyértelműen nem igazolható. Ami igen az viszont, azok, akik szívesnek vesznek részt önkéntes munkában értékesebbnek látják a kormány erőfeszítéseit a fiatalok irányába.

Mindezeknél többet mondanak a műhelymunkák, egyéb megbeszélések tanulságai, mely arra enged következtetni, hogy a fiatalok sajnos tényleg nehezebben kötnek új ismeretségeket és a közösségi háló adta interakciók kiszorítják a személyes kapcsolódásokat és e téren pont a közösségi tevékenységek, az önkéntes munka az, amely ebből a virtuális világból kimozdítja a fiatalokat. Az eredmények összevetése után azt láthatjuk, hogy a számítógépes tevékenységek bár valóban kihatnak az egyén szociális kapcsolataira, de önmagában ez nem hat jelentősen arra, hogy miként viszonyul a nemzethez, az életút elképzeléseikhez.

- erősségek
 - a szervezetek nyitottsága az együttműködésre
 - az önkéntességbe rejlő összetársadalmi hasznosság
 - az önkéntességben résztvevőre
 - a munka során célzott rétegekre
 - az adott közösség kohéziójára
 - a szervezetek együttműködésére
 - a képzett szakemberek, diszciplínák együttműködésében rejlő lehetőségek:
 - a pszichoszociális egészségvédelem, szociális segítés
 - reális karrierterv, pályaválasztási tanácsadás
 - szabadidőszervezés
 - az önkéntesség által erősödő kapcsolatrendszerekben rejlő erőforrás hatása:
 - az ismeretszerzés, képzésekről való tájékozódásra való nyitottság
 - közösség összetartása. kohéziója
- gyengeségek
 - az információáramlás hiányosságai, különös tekintettel a régiók közötti információkra, a speciális területekre (prevenció, kallódó fiatalok, stb.)
 - a nehezen elérhető hátrányos helyzetű fiatalokhoz való eljutás nehézkessé, láthatatlanságuk – őket nem érik el a diák és hallgató önkormányzatok
 - sok, kislétszámú szervezet, akik gyakran kompetencia, kapacitás, forráshiánnyal küzdenek
 - a szervezetek közötti összefogás nehézségei az információ hiány következtében

- negatív attitűdök:
 - az önkéntesmunka irányába
 - az elérendő célcsoport irányába
 - szervezettel, a formális programokkal kapcsolatosan
- fejlesztendő területek, lehetőségek
 - a szakemberek képzése, (, kommunikációs, speciális problémák (depriváció)
 - az egyesületek támogatása információs adatbázissal
 - az önkéntesmenedzseri feladatokra való felkészültség
 - ifjúságkutatások továbbvitele
 - a hátrányos helyzetűek, a kallódó, NEET fiatalok elérése
 - érzékenyítés az elérendő célcsoportok irányába
- veszélyek
 - érzéketlenné válás rétegek, csoportok irányába
 - kallódó fiatalok, NEET
 - elvesztegetett lehetőségek

6. Hipotézis

- Szakemberek beavatkozási pontjai, lehetőségei – Azt véljük, hogy minél képzettebb a szakember, annál inkább szélesebb körben véli felfedezni azon lehetőségeket, azon területeket, amelyekben van lehetőség a fiatalok számára segítséget, támogatást biztosítani.

A szakemberekkel folytatott munka többlépcsős volt, de ezek szükségesek voltak ahhoz, hogy a hipotézisünkben megfogalmazott felvetésre valós választ kapjunk mely során, mint azt az eddigiekben is sokszor megfogalmazásra került, hogy ahhoz, hogy a hipotézisek során megfogalmazott problémákat körbejárjuk szükség volt a kvalitatív, kvantitatív módszerekkel megismert adatok együttes ismeretére. Különösen hangsúlyos hipotézisünk vizsgálatakor ez, és ennek részei a teljesség igénye nélkül a következők:

- A szubjektív látásmódokhoz való hozzáférés és az objektív tények megismerése
- A szereplők megismerése, az ifjúsággal kapcsolatos, hozzájuk köthető folyamatokban tevékenykedő szakemberek egyéni interpellációinak megismerésével
 - a tanulmányutak
 - interjúk (strukturált, fókuszcsoportos)
 - a megismert jógyakorlatok elemzése
 - mitől működik

- milyen feltételekkel
- hol
- hogyan
- kik a szereplői
- mire hat és miért
- milyen diszciplínák ismerete, bevonása válik szükségessé
- milyen módszerekkel
- milyen hatással
 - az egyén életére
 - a család helyzetére
 - a szociális térben elfoglalt szerepére, helyzetére
 - esélyteremtésre, hátránykompenzációra
 - devianciákra, deprimáltságra
 - a kisebb, nagyobb közösségekre, azok kohéziójára
 - helyi közéletre?
 - helyi gazdasági, társadalmi, nemzetiségi viszonyokra

- Adatelemzés

- szociológiai adatok, a célcsoport elemzése
- az egyes régiók specifikumainak (gazdasági, szociális, nemzetiségi, politikai körülményeinek) elemzése
- ifjúságkutatások tartalomelemzése
- internetes kutatómunka
- kérdőívek elemzése, összevetése

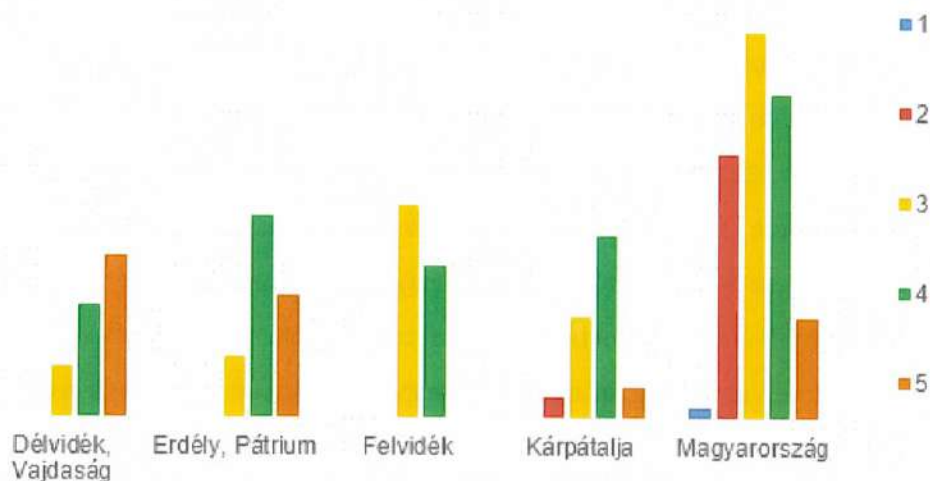
Szükséges volt feltérképeznünk a kutatási módszereinkkel (kvalitatív-kvantitatív) a társadalmi valóságot, melynek részesei, annak állandó célcsoportoktól független tényezői (politikai, gazdasági helyzet) és részesei a folyamatosan változó szereplők, akár a szervezetekre, akár a megkérdezett szakemberekre, akár a célcsoportra az ifjúságra vonatkozóan.

Mindezek fényében fontos a témát úgy körbejárni, értelmezni, hogy a hipotéziseink vizsgálata mentén közelebb kerüljünk a projektünk megvalósításához, a fiatalok munkaerőpiaci problémáinak, elakadásainak vizsgálatához különös tekintettel a hátrányos helyzetű, deprivációval küzdő, olykor a kallódás veszélyének kitett fiatalokra. E projekt célja az ifjúság

helyzetében való megfelelő minőségű, hatásosságú javítószándékú jelenlét, mely kihat az ifjúságsegítésre, a prevencióra, rehabilitációra, a munkaerőpici alkalmasságra, fejlesztésre, a motivációra, a társadalmi problémák iránti érzékenységre, a közéletiségben felvállalt szerepekre.

E területnek kiemelt jelentőségű problémaköre a szakemberek lehetőségeinek, beavatkozási pontjainak feltérképezése. Az eddigiekből láthattuk, hogy a szakemberek többsége vett már részt valamilyen kompetenciát, készséget fejlesztő képzésen, tréningen.

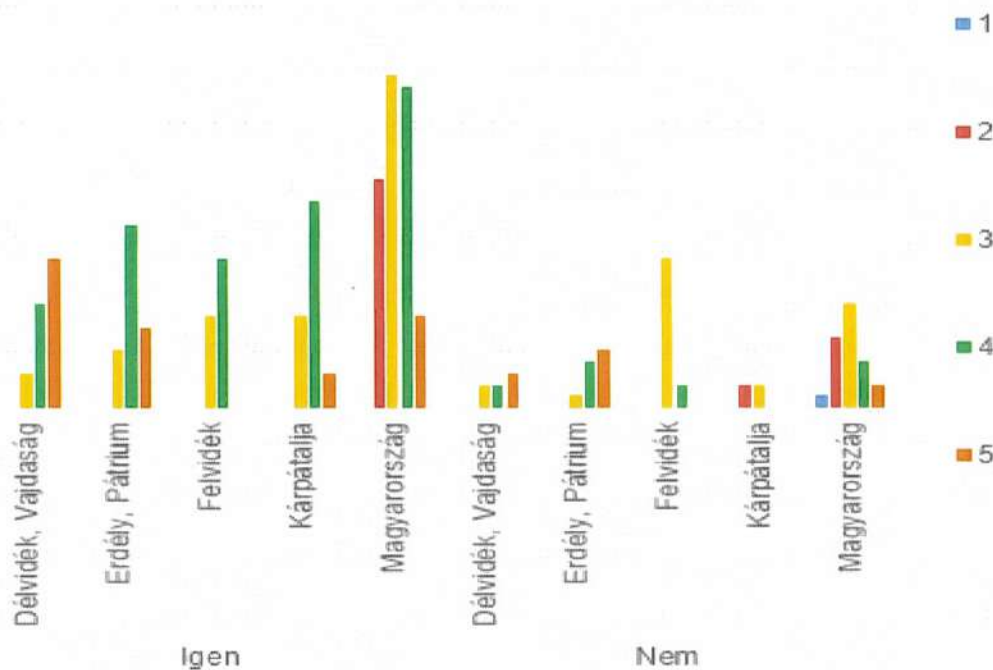
Az adatok elemzéséből azt láthattuk, hogy nem igazán szeretnek a fiatalok általánosságban az önkéntes munkában részt venni, amiben azért régióként vannak különbözőségeket (azt is érdemes vizsgálni, hogy mi lehet ennek a hátterében). Tény, a fiatalok bevonhatósága mögött feltételezhetők sajátos ok-okozati összefüggések, melyeket vizsgálva közelebb kerülhetünk a válaszhoz, vagyis a szakemberek miként hatnak a folyamatokra, illetve a kompetenciáik, készségeik fejlődésével miként változik látásmódjuk a beavatkozási pontok sokszínűségéről, módjairól.

46.sz.ábra: Mennyire segítőkészek a fiatalok ha önkéntes munkáról van szó?

N:247

Ha azt keressük válaszainkból, hogy mennyivel nagyobb azon fiatalok hajlandósága az önkéntességre, akik mögött képzett segítők vannak, akkor láthatóak a különbségek.

47.sz.ábra: A képzésen résztvevő segítők / önkéntességre való hajlandóság

N:247

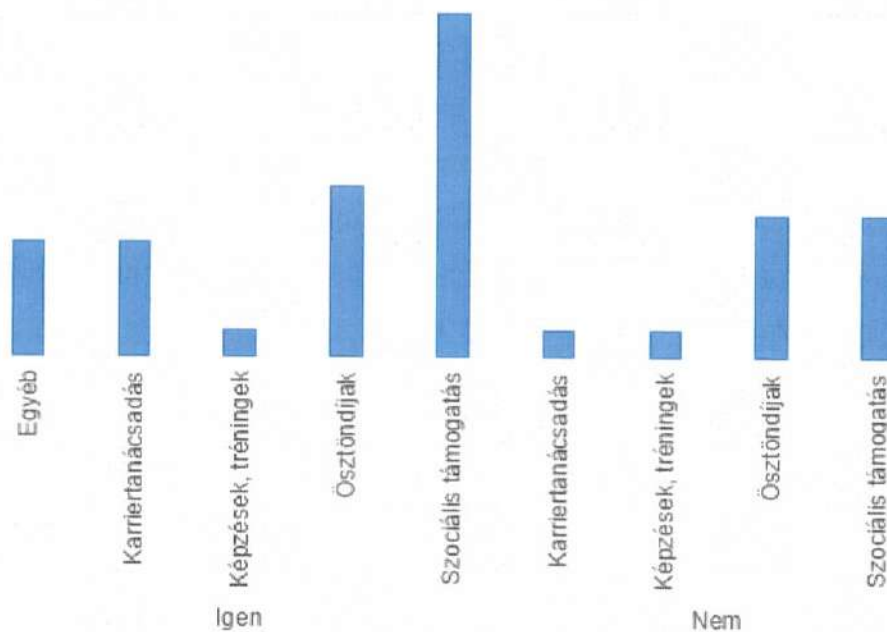
Látható tehát, hogy a képzett szakember jelenléte kihat arra, hogy a fiatal mennyire válik részeseivé a közösségi folyamatokban az adott cél melletti közös tevékenységnek és ezt tudjuk, kihat az egyén szociális készségeinek fejlődésére, a szociális érzékenységére, a hasznosságtudatára, az énképére, hiszen az önkéntesség számos kutatással bizonyítottan egy igen komplex személyiségfejlesztő módszer is egyben. Társadalmi hasznossága nem csupán az elvégzett feladat értékében nyilvánul meg, hanem olyan nyertes-nyertes folyamatokat gerjeszt, amelyben az önkéntességet felvállaló, az őt delegáló szervezett és a célcsoport is nyertessé válik, miközben kapcsolatot teremt az interakciókon keresztül és segíti az esélyteremtést, felzárkóztatást olyan rétegek között, akiknek egyébként nem volt egyéb találkozási pontja csökkentve az előítéletességet egymás iránt. .

Lényeges kérdés vizsgálni a lehetséges beavatkozási pontokat, amelyekkel élhetnek az ifjúságügy területén tevékenykedők. Az látható, hogy vannak olyan területek, amelyeken való beavatkozást fontosabbnak ítélik meg a képzéseken résztvevő szakemberek, mint azok, akik nem. Két ilyen fontos területet találtam akkor, amikor az ifjúságkutatások eredményeinek felhasználhatósága kérdeztem a kérdőíveket kitöltőket a részletes elemzésekor, illetve egyet, ahol releváns különbséggel tartották fontosnak az adott választ:

- bio-pszicho-szociális egészségvédelem
- az adott régió ifjúságának feltérképezése

- az ifjúságsegítés fókuszpontjainak kialakítása

Kerestem a választ arra is, hogy a területen tevékenykedők miként látják a legfontosabb beavatkozási pontokat az ifjúsággal kapcsolatos munkában.

47.sz. Ábra: Hol látja a szerepét a beavatkozásnak

N:247

Az persze más kérdés, hogy mit is jelent az „egyéb” kategória, itt talán némi támpontot jelenthet az, hogy miben látják a területen a legnagyobb hiányosságokat a fiataljaink életében, illetve mit gondolnak arról, ami megakasztja a fiatalokat a képességeikhez, készségeikhez illeszkedő életpályamodell, karrier megtalálásában.

Ha a hiányokat nézzük, érdekes, hogy e kérdésben a képzettséggel rendelkezők és nem rendelkezők között többféle különbség van, egyrészt az anyagiak hiányát és a stabil családi hátteret a képzett szakemberek gyakrabban jelölték be, míg az értékrend, erkölcsiség vagy az oktatásügyet a képzetlen szakemberek gyakran találták problémásnak.

Abban láttam jelentős eltérést a két csoport között, amikor azt elemeztem, hogy vajon meglátásaik szerint melyek azok a területek, amelyeken meglévő hiányosságok képesek ténylegesen megakasztani a fiatalot a képességeihez, készségeihez illeszkedő karrier, életpálya elérését. A képzett segítők közt felsorolt szükségletek közt gyakrabban jelentek meg a következők:

- motiváció hiánya
- társadalmi környezet hiányosságai
- a konfliktuskezelő, kommunikációs készségek hiánya

míg a képzésekre nem járó szakemberek esetén a családi környezet ártalmi jelentek meg gyakrabban. Meglátásom szerint ez utóbbi esetében az okok közt szerepel az is, hogy a kicsiny szervezetek közelebből látnak rá a családokra és így jobban látják azok működési zavarait.

Mindezekon túl a kérdőívek vizsgálatakor egy másik szignifikáns különbséget lehetett felfedezni a segítők képzettségével összefüggésben. Itt a fiatalok pályaválasztásával kapcsolatosan tettem fel a kérdést, hogy miként látják, mely irányban lehet sikeres életpályát bejárni a fiataloknak. Feltűnően szélesebb körben látják meg a siker lehetőségét a terület képzett szakemberei. A képzetlenebb szakemberek elsősorban az informatika és a műszaki területekben látnak esélyt a sikerre, addig a tréningeket, képzéseket megjárt munkatársai gyakorlatilag minden területen, melyre rákérdeztem esélyt látnak a sikeres pályaválasztásra, amelyek a következők voltak:

- informatika,
- műszaki, ipari,
- kereskedelem,
- egészségügy,
- oktatás, nevelés,
- kereskedelem,
- kézműves

A kérdőívek értékelése tehát igazolja azt, hogy azok a szakemberek, akik részt vesznek képzésekben, fejlesztik, kompetenciáikat szélesebb körben látják a beavatkozási pontokat, többféle hiányosságot vesznek észre (némi más szükségleteket) is vélnek felfedezni, amiben minden bizonnyal szerepe van a megszerzett tudásnak, illetve annak, hogy azok birtokában képesek holisztikus módon látni a problémát.

Az interjúk, a tanulmányutak is erre végeredményre engedtek következtetni azzal a kiegészítéssel, hogy fontos része a területnek a holisztikus szemlélet mellett a nyitottság a szervezetk közötti együttműködésre, összefogásra egy-egy ügy, egy-egy fiatal sorsát illetően. A jó gyakorlatok átadása rendkívül nagy segítség lehet, ezért szükséges a megfelelő együttműködés nem csupán régiós szinten, de a régiók között is. Illetve mindez nem működik kellő hatékonysággal, ha nem megfelelő az információk áramlása, amely információk menedzselése megkívánja az azt összefogni képes információs adatbázist és az azt megfelelő mederben tartó szervezeti hátteret. Túl azon, hogy e hipotézist alátámasztják a kvalitatív és kvantitatív módon elért eredményeink szükséges felmérni, hogy mik azok a tapasztalatok, amelyeket levonva e hipotézis hozzájárul a cselekvéstervezet létrehozásához.

- erősségek

- a szervezetek nyitottsága az együttműködésre
- a szervezetek nyitottsága a képzésekre
- a képzett szakemberek , diszciplínák együttműködésében rejlő lehetőségek:
 - a pszichoszociális egészségvédelem, szociális segítség
 - reális karrierterv, pályaválasztási tanácsadás
 - szabadidőszervezés
- a szervezetek számára elérhető lehetőségek
 - a közösségszervezésre
 - az egyéni készség, képesség fejlesztésre
- az önkéntesség által erősödő kapcsolatrendszerekben rejlő erőforrás:
 - az ismeretszerzés, képzésekről való tájékozódásra való nyitottság
 - közösség összetartása, kohéziója
- gyengeségek
 - az információ áramlás hiányosságai, különös tekintettel a régiók közötti információkra, a speciális területekre (prevenció, kallódó fiatalok, stb.)
 - a nehezen elérhető hátrányos helyzetű fiatalokhoz való eljutás nehézkessé, láthatatlanságuk – őket nem éri el a diák és hallgató önkormányzatok
 - sok, kislétszámú szervezet, akik gyakran kompetencia, kapacitás, forráshiánnyal küzdenek
 - a szervezetek közötti összefogás nehézségei az információ hiány következtében
 - negatív attitűdök, hiányosságok:
 - az önkéntesmunka irányába
 - az elérendő célcsoport irányába
 - szervezettel, a formális programokkal kapcsolatosan
 - a motiváció hiányosságai
- fejlesztendő területek, lehetőségek
 - a szakemberek képzése, (kommunikációs, speciális problémák (depriváció))
 - az egyesületek támogatása információs adatbázissal
 - az elért célcsoport fejlesztése
 - konfliktuskezelő, kommunikációs készségek
 - motiváció, önismeret, énhatékonyság
 - ifjúságkutatások továbbvitele
 - a hátrányos helyzetűek, a kallódó, NEET fiatalok elérése
 - érzékenyítés az elérendő célcsoportok irányába

- veszélyek
 - társadalmi, szociális problémák iránti érzéketlenség, előítéletesség
 - láthatatlanná váló leszakadó csoportok, kallódó NEET fiatalok
 - elvesztegetett lehetőségek

Összegzés

Hat hipotézissel dolgoztunk a projektünk során, melyekből az esetek jelentős részében jó hatékonysággal tudtuk igazolni azokat, hol kvantitatív, hol kvalitatív ismeretekkel, hol pedig ezek összekapcsolásával (Alan Bryman). A mindennapi életvilágok és intézmények vizsgálata cultural studies (kritikai kultúrakutatás) során ez többlábbon álló megfelelő módszer.

Volt olyan hipotézis, melyre még így sem tudtunk megbízható választ adni, a módszereink nem tudtak ekkora merítés mellett releváns választ adni, ilyen volt pl. a számítógépezéssel töltött idővel kapcsolatos feltételezéseink. Az igazolt hipotézisek mentén viszont a SWOT analízis módszereit alkalmazó technikával létre lehet hozni egy erősségekre, gyengeségekre és a feladatokra fókuszáló listát, amelynek felhasználása lehetőséget ad arra, hogy megfelelő cselekvéstervet hozzunk létre a vállalt feladatokhoz illeszkedően reagálva a hipotéziseink során felismert ok-okozati összefüggésekre, megteremtve a lehetőséget a probléma kezelésében segítséget, támogatást adható különböző diszciplínák feltérképezésére és a megfelelő konklúzió levonására

A kutatási eredmények értékelése a hipotéziseink mentén azzal a cézzal készültek el, hogy az eredmények függvényében egy olyan cselekvési tervet alkossunk, amely régiós szinten a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva képes a problémamentén az adott problémára, helyzetre reagálni.

Az eddigiek során szó esett már arról, hogy a projektünkkel megcélzott terület a fiatalok munkavállalási helyzetének feltérképezése volt, amelyet kicsit szokatlan módon a munkavállalás személyiségelméleti vonatkozásából közelítettünk meg. A hipotéziseink során SWOT analízis technikáját felhasználva értékeltük az adott hipotézis mentén az erősségeket, gyengeségeket és a felvállalandó feladatokat. A SWOT analízisünk mentén azok összevetése során voltak azonos, gyakran előforduló fogalmak, amelyek nyilvánvalóan kiemelt jelentőségűekké válnak a problémamegoldás során. Ezek ismerete szükséges a megfelelő hatékonyságú cselekvési tervhez és az ezt segítő folyamatok megszervezéséhez, illetve a szervezetek és a célcsoport elemzésében is kell találni olyan elemeket, amelyek segítik összekötni a folyamatokat. Tehát elsőként minden területen kerestem a legfontosabb azonosságokat.

Azt látni, hogy nagyon sok olyan fogalom van, amely gyakran előfordul akár az erősségekről, akár a gyengeségekről, akár a feladatokról legyen szó. E fogalmak minden régiókban megjelenhetnek, hiszen egy-két eltérés volt, amelynek vizsgálatakor nagymértékű eltérést tapasztalhattunk a régiók között.

Ha a SWOT analízis mentén keresem a hasonlóságokat a fiatalok, mint célcsoport, a megkérdezett szakemberek és a szervezetek között, akkor látható, hogy sok olyan erősség, gyengeség van, amely minden esetben előkerül.

A fiatalok, a szakemberekre, akik végsősoron a szervezetük mozgató rugói egyaránt jellemző erősség:

- kreativitás, lendület, optimizmus
- erős személyiség jegyek – a Big Five (barátságosság, érzelmi stabilitás, Extraverzió, lelkiismeretesség, nyitottság)
- érzékenység a társadalmi, szociális, egyéni problémákra
- igény a fejlődésre (készségek, képességek, tudás)

Ezen erősségekre lehet építeni a cselekvést, hiszen ha ezt koncentráltan, összefogottan a fiatalok és a szakemberek együttes erővel megtudják jeleníteni saját szervezetükben, akkor képesekké válnak reagálni a veszélyekre és így élni tudnak a lehetőségekkel. Mindezekhez hozzáadódnak a szervezett erősségei, amelyben megjelenik erősségként

- szervezettség, jogbiztonság, érdekvédelem
- a jógyakorlatok alkalmazhatóságának szükségletei
 - kompetencia
 - keretek,
 - források
 - megfelelő emberek, megfelelő időben, megfelelő helyen

Ha a veszélyekre, melyek e területen előfordulhatnak, keresem az összekötő fogalmat, akkor azt gondolom leginkább a fiatalok elvesztegetett esélyeit, lehetőségeit sorolnám fel, hiszen az célcsoport veszteségei a legfontosabbak kutatásunk szempontjából. A Big Five mint fejlesztendő terület a legfontosabb feladata, amely személyiségjegyek azok, amelyek optimális esetben a fiatalok alkalmassá teszik az életpályán való stabilitásra. E személyiségjegyek hiányosságai viszont szociokulturális hiányokkal együttesen végzetes hatással lehetnek egy-egy életpályára.

Szociális szakemberként, a projektmunkatársak kompetens megállapításai a kutatás során, az empirikusan, és kvantitatív módon megismert adatok hasonló módon jelzik, hogy az

ifjúsággal foglalkozó szakembereknek szükséges fókuszálnia a tanulmányban gyakran emlegetett értékre a legfőbb értékért a fiatalért.

Az elvándorlás: problémakörénél a legfontosabb visszatartó erők közt találtuk a nemzeti identitáshoz való attitűdöt, illetve azokat az érzéseket, kötődéseket, amelyeket az ember az érzelmi életében tapasztal meg a szeretetben, figyelemben, a családban. Mindezek szükségesek az érzelmi stabilitáshoz, amiről, mit azt láthatjuk alapeleme annak, hogy milyen szinten tud valaki megfelelni a munkavilágában, mennyire képes a képességeihez illeszkedő elvárással teljesíteni. Az érzelmi stabilitásban fontos kötődések, a barátság, szeretet, vagyis az intimitásszükséglet az alapvető jelentőségű egyrészt. Másrészt ez egy másik fontos, lényegi elemre mutat, mint a barátságosságra, és ezzel egyidőben feltételezi a lelkiismeretességet. Következésképpen a logika mentén ez fejlett együttműködési képességet is jelent, amely magával hozza következményként a kellő nyitottságot. A nyitottság következménye pedig az új befogadására, a tanulásra való igény és az elfogadására való érzékenység. Mindezt görgethetnénk tovább és tovább megemlítve a szocio-kognitív modelleket, a motivációs tényezőkről ismert pszichológiai kutatások igazolhatóságát, az önazonosság, a pszichológiai szükségletek kielégülésének ősidőktől emberbe oltott vágyát. Mindezeket igazolja hipotézisünk is, még ha csak közvetve is. Miként igazolja Tamási Áron egyszerű szavait: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.”- s nekünk e korosztályért az a dolgunk, hogy ezt az otthont megteremtésük, mert akkor esély van az otthonmaradásra. Látható, hogy mindazok a vizsgált és kérdőíveken is tanulmányozott látszólag a munka világától független fogalmak, mint a nemzet, a szeretet, miként kötnek össze a projektben felvállalt céllal, a munka világával kapcsolatos kutatással. Az elvándorlással kapcsolatosan vizsgálódva megtalálunk olyan feladatokat, amelynek sokkal inkább van köze pszichológiai kérdésekhez - szociál-kognitív folyamatok felismerése, a személyiségjegyek erősítésének szükséglete az egyén pszichoszociális egészségének fejlesztése, az énhatékonyság erősítése, a társastámogató közeg jelentőségének tudatosítása, a szeretet jelentőségének hangsúlyozása - mintsem az elvándorlással elérhető karrierterv eléréséhez. Azaz a felvetésével olyan pszichológiai szükségletekre fókuszáltunk elsődlegesen, amelyek jelentősége kiemelt a fiatal munkavállalással kapcsolatos kérdéskörében, és cselekvési tervünkben is e célok mentén kell keresnünk olyan lehetőséget, melyeket valóban megvalósíthatónak látunk az általunk elérhető régiókban.

Attitűd: E kérdéskört vizsgálva az előbbiekhöz hasonló gondolatmenetet alkalmazhatunk, hiszen látjuk ugyanezen logika mentén azokat az összefüggéseket, amelyek lépésről lépésre közelebb visznek a hipotézisünk alapkoncepciójától a pszichológiai „részegységek” szerepéig.

Ahogy az elvándorlás kérdés körénél is megtalálhatóak azok az összefüggések, amelyek során a személyiségjegyek formálódásától eljutunk a végső következtetéseinkig, melyeket hipotézisünk igazolására is szolgálnak egyben. Úgy e kérdéskörnél megjelennek ezen személyiségjegyek, melyek ez esetben attitűdünk szempontjából is érdeklegessé válik. Az attitűd fogalmával kapcsolatosan ismerünk jó néhány definíciót (Allport 1935, Eagly & Chaiken, 2007), amelyek más oldalról közelítik meg magát a kifejezést, de abban mindegyik megegyezik, hogy maga az attitűd egy belső értékelési folyamat eredményeként létrejövő mentális hajlam, értékelő ítélet, érzelmi reakció, amelyet az egyént körülvevő hatások, körülmények határoznak meg és amolyan érzelmi emléklenyomatként kíséri az embert, a viszonyulásait és határozza meg a reakcióit. A hipotézisünk vizsgálata során az attitűd formálódásától eljutunk a személyiségjegyek kapcsolatán át a munka világába, és mint ezek az eredményeinkből is láthatóan igen fontossá váló építő kövei annak, hogy az adott fiatal miként tud illeszkedni a munka világába, a saját nemzeti identitásába és e téren mennyiben független ez attól, hogy kisebbségben van-e vagy sem, miként tudja az attitűdje mentén a belső és külső motivációit harmóniában megélni, rendezni. E kérdésnél talán leginkább a kisebbségi létben élők identitás tudata szempontjából, illetve az itthon élők nemzeti öntudatának szempontjából fontos kibővíteni az eddigieket az extravertió, az affilizáció szükségleteire. Az extravertió az asszertív, pozitív gondolkodású, energikus, merész és vakmerő faktorokat jelenti e felfogásban és ebből már könnyen megérthető, hogy miért is fontos újfent az elméletünk szerint a nemzeti identitás megőrzéséhez, a jogok érvényesítéséhez ez a tulajdonság, amely a már említett elméletünk szerint alapvető jelentőséggel bír abban, hogy az egyén rálépjen arra a karrierpályára, amelyen képes, akar és tud is stabilnak maradni. Ez az extravertió különösen erős érték, mikor az egyén kisebbségi létéből fakadóan hátrányos helyzetbe kerülhet, ez esetben a megamaradás egyik záloga és egyben esélye ez a személyiségjegy. Illetve külön figyelmet kell olyan kérdéskörre helyezni - ami bár jelenségként hasonló tendenciás mintát követ nemzetiségtől és régiótól függetlenül minden vizsgált területen - , mint a deprimáltság, devianciák, NEET fiatalság problémaköre.

Míndezek mentén a hipotézisünk ez esetben szintén a személyiséggel kapcsolatos pszichikai faktorok megerősítésére irányuló választ kapott, amelyet a cselekvési tervünkben is preferálni szükséges.

Karrierterv- karrier segítség: Az egyén sikeressége, megélhetése, létbiztonsága szempontjából alapvető jelentősége van annak, mennyire képes az egyén megfelelni a saját képesség, készség struktúrájához illeszkedő életpályamodellnek. Segítőként, a fiatalokkal való munka területén tevékenykedve pedig célnak kell lennie, hogy a sikeres életpálya kívülről

kiegészíthető, támogatással fejleszthető területein sikeresen mérje fel a beavatkozási pontokat, használható módszereket. Teóriánk szerint a segítő, a beavatkozni szándékozó szakember számára fontos, hogy szakmai identitása, a felhasználható módszerek sokszínűségében, jógyakorlatok ismerete terén fejlődjön, bővüljön a tudása. Míg a fiatal számára, aki a munkaerőpiacon még kezdőként jelenik meg a Big Five modell mentén kerestük a lényegivé váló személyiségjegyeket, addig a segítő számára, akik elkötelezett módon állnak a pályán szükségük van arra, hogy minél inkább megtapasztalják azt, hogy miként lehet jól működni e területen. Ahhoz, hogy ez utóbbi sikerüljön, fontos az, hogy ismerje, megismerje magát a célcsoportot, a hozott problémahalmazt, az ok-okozati összefüggéseket. A szakember számára elsődleges kérdés, hogy miként tudják feltérképezni, átlátni, értékelni

- az ember
- a szituációs (körülmények, helyzet)
- a viselkedés viszonyát,

miként tudják motiválni a fiatalokat azon értékekért való küzdelemre, amelyek szükségesek ahhoz a fejlődéshez, amely a célcsoport alkalmasságát optimalizálja. Hiszen ezek ismerete viszi őket közelebb a probléma kezeléséhez, amely reagál az adott helyzetre, emberre, viszonyokra, deprivációra, vagyis az erősségekre, a gyengeségekre, a veszélyekre és a lehetőségekre és ez összeségében közelebb visz a cselekvési tervhez (SWOT).

Meglátásunk szerint ebben a kapcsolatrendszerben az ifjúságügyi szakemberek számára alapkérdés, hogy miként tudják motiválni a fiatalokat a proaktív vá válásuk irányába, miként fedeztetik fel velük azon belső motivációjukat, a mely erősíti önbecsülésüket, autonómiájukat, kompetenciájukat, amely el és befogadottá teszi őket. Azt láttuk a szakemberekkel együttesen, a kérdőívek alapján, hogy az ifjúságsegítésnek a közvetett és közvetlen módján fontos része a karriertervezés, életviteli készségek fejlesztése, az életpályamodell felmutatása. Ebben egyrészt fontos

- a szakemberek részéről való felkészültség erősítése
 - információk birtoklása
 - személyes kompetenciák erősítésre
 - személyiségfejlesztés
- a fiatalok részéről is lényeges kérdés a felkészültség
 - információk
 - személyes kompetenciák erősítése
 - személyiségfejlesztés
 - motivációk erősítése

- személyiségjegyek fejlesztése

Tehát összességében a karriertervek során az egyén személyiség struktúrájának egészére hatunk olykor közvetlenül az információk átadásával, olykor közvetve a személyiség fejlődésében való segítséssel és ez különösen igaz a speciális élethelyzetben élő fiatalokra, mert meg kell küzdeniük az esélyegyenlőségért- a hátrányaikkal, fogyatékoságaikkal, a kisebbségi létben tapasztalt negatívumokkal, a deviancia vonzásával, a kirekesztettséggel, stb. -, melyben a szakember lehet a valós támasza. Így végső soron a szakmaiságában kompetens szakember erőforrásként van jelen az általa elért ifjúság életében, így természetesen hatással van arra, hogy a fiatal miként küzd meg az életpályájáért és képességei fejlődésével, erősségei támogatásával a veszélyek kikerülésével, vagy az azzal való megküzdéssel saját identitásában jól érezve magát sokkal inkább tud sikeressé válni és eközben meglátni ott az értéket, ahol értéknek kezelték őt.

Az intézményrendszerben rejlő erőforrások-hiányosságok – E kérdéssel kapcsolatosan a hipotézisünk sokkal inkább célozta meg a szervezetfejlesztés problematikáját. A kérdésünk vizsgálata során egyrészt a szervezetek működését vizsgáltuk, illetve azt, ahogy tudnak, akarnak együttműködni egymással. Azt láttuk, hogy az információ valóban hatalom. Záloga a kellően hatékony, sokrétű és lendületes működésnek, az eredményre. Itt is megfigyelhető egy öngerjesztő folyamat, amikor egyik cselekvés motiválja a másikat, és a motiváció nem az ok lesz a cselekvésre, hanem annak következménye. Azt láttuk, hogy a valóban sokrétűen és felkészülten tevékenykedő szervezetek esetében ez a belső szervezeti létben megvalósuló motiváltság (lendületesség) kihat az általuk elértekre és ők azok, akik az önkéntességbe bevonják az egyént, és ezzel együtt hatnak a saját önbecsülésükre, befogadottá válásukra, kompetenciájukra, és az autonómiájukra. Vagyis olyan alap humán motivációs tényezőkre, amelyek lényegileg erősítik a Big Five modell elemeit is. Azt láttuk a vizsgálataink, kutatásaink során, hogy ha az ifjúságügy szakemberei képesek elfogadni az együttműködés szükségességét, képesek valóban összefogni és olyan példát felmutatni, amely mentén bevonják a fiatalokat is ebbe az együttműködésbe, mint önkéntesek, mint olyan támogatókat, akik nem csupán valós támogatói is a munkafolyamatoknak, hanem egyfajta flow élményt megtapasztalva formálódnak és formálnak. Ehhez viszont szükség van arra, hogy a velük dolgozó szakmai háttér képessé váljon nyitottságra, barátságosságra, extraverzióra és tegye a dolgát lelkiismeretesen. Mindez kihat az eredményre, az önkéntesek levonhatóságára, azok személyiségére gyakorolt hatására, vagyis a szervezettel együtt a szervezettel tevékenykedő is fejlődik. Mindez önmagában nagy lehetőség, de mint kutatásainkból is látható volt a szervezetek nem készségeikben szenvednek leginkább hiányt. A szervezetek többnyire tudják,

tapasztalják, hogy milyen fejlődési potenciál van abban, ha az együttműködések során a diszciplínák, a kapacitások összekapaszkodnak. Azt látni, hogy a legnagyobb hiány a szervezetek esetében is az információáramlás terén való akadályokban rejlik. Gyakorta egy-egy régió belül sem tudnak egymásról a szervezetek. Régiók közötti szinten hatványozottan igaz ez. Nem arról van szó, hogy magányos szigetként dolgoznak, mert többségüknek van élő kapcsolata más szervezetekkel, hanem arról, hogy ezek a kapcsolódások meglehetősen szűkösek és gyakorta csak egy-egy területre koncentrálódottan működik. Gond akkor van, ha más-más diszciplínák összekapcsolódására volna szükség egy-egy ügyvitel, akció során. Ennek megoldását vállalta fel a tanulmányutak során is több helyen megismert, meglátogatott Civil Információs Centrum. Ideális esetben ezek a centrumok egyfajta információs bankként is viselkednek, miközben az ott tevékenykedő szakemberek infrastrukturális lehetőségeik, kompetenciáik mentén valójában kapcsolati menedzseri funkciókat látnak el.

Toborzás, aktivitás, bevonódás lehetőségei – A hipotézisünket során ebben az esetben a tapasztalatainkra támaszkodva feltételeztük azt, hogy a fiatalok számítógéppel töltött időjükben oly mértékben elszakadnak az emberi kapcsolatokban rejlő erőforrásaiktól, hogy az az intra- és interperszonális kapcsolataikra, az azokban megélt tranzakcióikra is bénítóan hat. Úgy látjuk, hogy e téren nem volt teljes jó a meglátásunk, mert egyrészt az igaz, hogy a fiatalok valóban sok időt töltenek egyedül, és ha egyedül vannak, akkor azt a virtuális világban élik meg. Mégis ettől függetlenül számukra is fontos érték az a kapcsolat, amit a számára fontos személyekkel élhet meg. E kapcsolatokban a kötődés, a szeretet ereje van a középpontban és ez kihat a személyiség szerkezetük egészére, és nem gátolja meg alapvetően annak fejlődését. A hipotézisünk ezen része tehát nem igazolódott, de a többi, mely szerint a társasági létben otthonra talált ember aktívvá válik az bizonyítottan látszik. Úgy látjuk nem a számítógép az, ami elrabolja a fiatalok közösségi létben megélhető energiáit, hanem sokkal inkább az, hogy a hasznosság érzése az, ami energiát generál a közösségi létben megélhető pozitívumokra. Ezt a hasznosság érzést erősíti az, ahogy megtapasztalják az igényt a környezetükben értük tevékenykedők részéről az

- érzékenységet problémáik irányába,
- az igényre, hogy befogadottnak szeretnék őket látni
- hogy hasznosnak látják őket
- hogy autonómnak látják őket
- kompetensnek, felelősnek látják őket
- méltóságteljesnek tartják őket
- szükség van rájuk, és hiányt szenvedünk nélkülük.

Ezek üzenet értékkel bírnak, melyre válasz az, hogy vonzó lesz számukra a jelenlét. S ezzel válnak toborozhatóvá, az önkéntes munkában mozgósíthatóvá. Ez értelemszerűen kihat arra, hogy otthonuknak érezzék azt a helyet is, ahol voltak küzdelmeik

- az esélyegyenlőségért
- az identitásukért
- az alkalmassá, felelőssé válásukért.

Összeségében persze egy fiatal számára nem feltétlenül a számítógép előtt eltöltött idő a legideálisabb módon eltöltött idő, de lássuk be, sokkal kevesebbet árt az, mint amennyit segít, emel a jól megélt fontos kötődések megtapasztalása, az önbecsülésük, kompetenciájuk, befogadottságuk, autonómiájuk megélése.

Szakemberek beavatkozási pontjai, lehetőségei – a hipotézisünkben feltételeztük, hogy az adott területen tevékenykedő szakember úgy tudja optimalizálni az eredményességét, ha szükség esetén nyitott a kompetencia határain túlmutató esetek kezelésébe bevonnai más diszciplínákat. Alapvetésnek tartjuk, hogy a fiatalokkal szakemberként foglalkozó, az őket delegáló szervezetek is fontosnak vélik azt, hogy tagjaik valamennyien motiváltak a sikerben függetlenül attól, hogy mely területén dolgoznak az ifjúság segítésnek. Vagyis képes magukat az általuk felvállalt célokért nem csupán tenni a dolog extrinzit –kívülre mutató, anyagi módján, hanem ezzel összhangban van az intrinzit motiváltsága. Ez a kifelé a teljesítményre és befelé a fejlődésre, tudásra, alkotásra, élményekre irányuló motiváció teremti meg azt a készenléti állapotot és intenzitást, hogy valóban hitelesen és hivatástudattal tudja azt képviselni, amit felvállal. A szakember nem egyszerűen hivatalnok ezen a területen, neki olyan személyiségjegyekkel kell rendelkeznie, amelyek valóban tükrözik a hitelességet, a kompetenciáit, az értő figyelmet, és ehhez szükséges fejleszteni mindazt, ami hatással van mindezekre az erősségekre fókuszáltnak. Feltételeztük, hogy a szakember, aki hordozza a karrier extrinzit és intrinzit értékeit és azt harmonizálni tudja, egyben képes felismerni az eset, az ügyvitel során annak valós szükségleteit és keresni a hiánypótlás lehetőségeit, az interdiszciplináris együttműködés módjait, mert ez az egyik leghatásosabb módja annak, hogy az adott ügyet sikerre vigye. Mivel az általunk vizsgált szervezetek többsége igen kis létszámmal dolgozó munkacsoport volt, - természetes volt az is, hogy a saját szervezettségükben a kapacitásaik, a kompetenciáik terén nem vállalhatnak fel mindent, - de a vizsgálatok is visszaigazolták egyrészt azt, hogy még az igen kis méretű szervezetekben is igyekeztek a munkát elvállalók képzéseken, tréningeken részt venni, másrészt, hogy nagyon is fontosnak tartották azt, hogy másokkal együttműködve adják tudásuk legjavát egy-egy projekt során. Azt is láttuk, hogy a képzett szakemberek nagyon is széles területen érzékelték a beavatkozási

szükségeket, lehetőségeket. S éppen az a széles kör - melyben fontosnak tartják azt, hogy belépjen a szakember valamilyen módszerrel - mutatja azt a sokirányú szükségletet, amelyre igény van az ifjúsággal való tevékeny együttműködés, az értük, a velük végzett munka során. Mindez kihat arra, miként vannak otthon a célcsoport legfontosabb szereplői a fiatalok saját szűkebb hazájukban, mennyire válik belsővé annak tudata, hogy az egyén személye valóban fontos és felelőssége van a mindennapokban az intraperszonális viszonyulásától az interkulturálisig betöltött szerepében. Mindezek fényében értelmezhető, hogy a hipotézisünkhöz illeszkedő cselekvési terv iránya az emberi psziché.

Összegzésként azt mondhatjuk el, hogy a kérdéseink, hipotéziseink mentén azt keressük, hogy miként élhet úgy a munkavilágában a fiatal, az önmegvalósításának egy optimalizált szintjén, ahol azt csinálja az "én", amit valójában a „szelf” akar.

Szervezetfejlesztési szinten is azt keressük e modellhez hasonlóan, hogy mikén képes az adott formálisan működő szervezet azt tenni, amire valójában képessé válhat, és a szervezeti szinten működő önmegvalósításában is kiteljesedhessen.

Kutatási stratégiák, módszerek, eszközök kiválasztása: A hipotézisek felállítását követték, azok vizsgálatait, melyre nem csupán a kérdőívek feldolgozásával került sor. Ezen túlmenően sikerült létrehozni jónéhány interjút, melyek között a partnerek fókuszcsoportos interjún vettek részt, a segítők pedig strukturált interjúk során adtak válaszokat. A kutatásunk során a kérdőívek összeállításával kapcsolatosan felmerülhet a kérdés, hogy vajon miért nem szóltak azok konkrétabban a munkavállalásról, a munkaerőpiac problémáiról, a szakmákról, a karriertervekről, életpálya modellekről? A kutatást levezénylő szervezet kezdetektől az emberre, az esélyegyenlőségre, a hátrányokkal való megküzdés módjaira összpontosít. Kezdetektől azon munkálkodik, hogy esélyt vigyen, reményt adjon a szolgáltatásai nyújtása közben egy felépülésalapú szemléletben. Azt gondoljuk, mint olyan szervezet, mely a pszichoszociális problémák megelőzésében, kezelésében, a rehabilitációban is tapasztalttá vált, hogy a valóban releváns kérdés a munkaerőpiaci alkalmasság, felkészülés vizsgálatánál, az, hogy az egyén személyiségének egyéb feltételei alkalmasak-e valóban arra, hogy sikeresen képes legyen megmaradni a munkavilágában. Illetve van-e olyan fejlesztendő, rehabilitálandó terület az egyén személyiségére kiható körülményekben, állapotokban, amely mentén feltárjuk azt a beavatkozási pontot, ahol valóban hathatósan lehet tenni az egyén leszakadásának megelőzéséért, felzárkóztatásáért, szocio-kognitív fejlesztéséért. Mint szociálisan különösen érzékeny, szakmaiságában felkészült egyesület azt véljük a szakmai kompetenciáink birtokában, hogy e téren fel kell tárunk azokat a beavatkozási pontokat, melyeknél reagálhatunk megfelelően az adott problémára, ez esetben a fiatalok munkaerőpiaci helyzetével

kapcsolatosan. A pályalélektani kutatások tanulmányozása során, a pályaidentifikációt tanulmányozva azt a Ritóók Magda által kutatótt modellt láttuk igazoltnak, mely szerint mindez egy igen összetett fogalom, melyben megjelenik a hatékonyság mutató, mint annak jelzője, hogy az egyén miként viszonyul az általa végzett munkához, és miként látja ebben saját önmegvalósításának lehetőségeit. Ebből a szempontból lényegi kérdés, hogy miként látja, értékeli saját magát a belső világából szemlélve, illetve mennyire látja saját útját elfogadhatónak külső aspektusból szemlélve. Valamint, mindez mennyire felel meg önmaga és mások irányából való megfelelési elvárásoknak. Éppen ezért az egy olyan fejlődési folyamat, amelyben dominálnak az egyén személyiségjegyei között azok, amelyek a megfelelésre ösztönzik és motiválják akár külső akár belső folyamatok mentén értékelve azt. Ennek fényében az életpálya során való megfelelést értelmezhetjük egy fejlődési folyamatnak, melynek része az egyén identitásfejlődésének és a társadalmi beilleszkedésének. Kérdőívünk összeállítása, a kérdések irányának oka, tehát az, hogy meggyőződésünk, hogy sokkal összetettebben kell e területet vizsgálni, melyben tanulmányozni kell a környezeti, társadalmi, szociokulturális, pszichés szükségletek és hatások szerepét az egyén életében. A motivációs elméletek mentén vannak annak olyan formái, amelyek a motiváltságot alapvetően meghatározzák, így az intrinzit motivációt, melyet meghatároz a

- az egyén személyes akaratának, autonómiájának támogatása, szabadsága
- a kötődés biztonsága
- az optimális kihívások és azokhoz kapcsolódó pozitív visszacsatolások.

és az extrinzit motivációt, mely pozitív értéként hordozza a

- a működést szabályzó külső jegyeket
- elvárások megfogalmazottsága
- jutalmazás, büntetés, visszajelzés.

Ha akár az egyén, akár az adott szervezeti filozófia e kettőt sikeresen harmonizálja, akkor a folyamat során eljuthat az identifikációig, ami már túlmutat a szimpla teljesítményért való küzdelemre, és már sikeresen adoptálja a belsőbe a szabályozást, és már azért teszi amit, azért segít, azért lesz önkéntes, mert azonosulni tud azzal a munkával, azzal a céllal végsősoron saját magával. A motiváltság ez esetben már egy igen szintre jutott el, és ha a célt tudja asszimilálni magába, akkor eljut a flow élmény megatapasztalásához.

A Big Five elméletét illesztettük még a hipotéziseinkhez, mely szerint vannak olyan alapszemélyiségjegyek, melyek kihatnak a munka teljesítményre, illetve a karrierválasztásra, ilyenek a következők:

- extravertió

- érzelmi stabilitás,
- barátságosság
- lelkiismeretesség
- nyitottság,

ezek befolyásolják a megfelelést (lelkiismeret, érzelmi stabilitás) és a pályaorientációt (barátságosság, extraverzió, nyitottság). Ha ezeket az elméleteket elfogadjuk, és megpróbáljuk őket összekapcsolni, akkor úgy véljük igaz ez inverz módon is és ebben az esetben, mindaz, ami kihat az érzelmi stabilitásra, a nyitottságra, a barátságosára, a lelkiismeretességre, a motiváltságra, mindenféleképpen befolyásolja a pálya alkalmasságot, a bejárható karrierválasztás lehetőségeit is. Tehát a hipotéziseink mögött meghúzódó elméleti és az ezt megerősítő tapasztalati ismeretünk alapján úgy gondoltuk és erre utaltak a hipotéziseink, hogy a Ritoók Magda által ismertett kutatási eredmények, tanulmányok és a Big Five elmélet összevetéséből kiindulva keresni kell a lehetőségeket arra, hogy milyen beavatkozási lehetőségek vannak a szervezetek kezében, amelyek hatással vannak a

- szociokulturális
- pszichoszociális
- környezeti
- társadalmi viszonyokra

és ezzel egyidőben hat az egyén motivációs faktoraira (extrinzit, intrinzit), az alapvető személyiségjegyek fejlődésére,

- extraverzió
- érzelmi stabilitás
- barátságosság
- lelkiismeretesség
- nyitottság.

Összegezve arra megállapításra jutottunk, hogy minden, amivel hatunk az alapvető pszichológiai szükségletek biztosítására, a motiváltságra, a szocio-kognitív állapotára, hozzájárulunk ahhoz, hogy az egyén személyisége, identitása stabilizálódjon, optimális állapotba kerüljön és mindezekkel egyidőben fejlődjön:

- az én-ereje
- önismeretre
- konfliktustűrő és kezelő képességre
- énhatékonysága
- mentális erőnléte.

Így összességében az egyén, a korosztály tagjainak szociál-kognitív megerősödésének folyamatában keressük a kérdőívek segítségével, az empirikus eredmények értékelésével a válaszokat arra, hogy e folyamatokban a szervezeteknek:

- mi is a szerepe,
- feladata és
- annak milyen hatása van
 - az egyénre,
 - a környezetére,
 - attitűdjére
 - a identitására,
 - nemzeti – szociális – érzelmi kapcsolataira,
 - mentális egészségének megőrzésére?

Nem gondoljuk, hogy olyan eredmények birtokába kerülünk, amelyek következtében alapvető változások történének, de azt igen, hogy bővülnek a lehetőségek a különböző szervezetek kezében, és az általunk felmutatott eredmények segítenek egy-egy régióban rávilágítani más, új szempontokra. Itt három részre osztanám a problémát:

1. a hátrányokkal küzdő fiatalok

Hisszük, küldetésünk birtokában, hogy a hiányt, deprimáltságot, kirekesztettséget megelő ember, függetlenül attól, hogy ezek miért, külső vagy belső ok-okozattal keletkeztek, hogy felelős-e abban avagy sem ahhoz, hogy valóban proaktív, autonóm, önbecsülést megelő ember váljon kell egy csalétek, amely vonzóvá teszi a küzdelmet a megbirkózásra a hátrányokkal, a mentális problémákkal, a deprimáltsággal. Csikszentmihályit idézve mi is elmondjuk „A valóságban az élet minősége nem függ közvetlenül attól, hogy mink van, vagy mit gondolnak rólunk mások. Ha van valaminek egyáltalán szerepe ebben, akkor annak, hogy mi hogyan érezzük magunkat és mit gondolunk arról, ami történik velünk. Hogy az életünket jobba tegyük, az élményeinket kell jobba tenni.”. Ennek értelmében a csalétek, amit a leszakadók, az elmaradok (NEET) felé is be tudunk vetni, az öröm. Az öröm, a kreatív szabadság az, ami nélkül sem a szociálpolitika, sem az ifjúságpolitika nem tud tartós eredményt biztosító cselekvési tervet kidolgozni. Ha csupán a munka során a hiány alapú szükségeltre koncentrálnak a felelősséget hordozó szakemberek (ifjúság-oktatás-szociálpolitikusok), akkor csak azt akadályozhatják meg, hogy az örvény lerántsa a fuldokolót, de, a partra érkezés helyett a végkimerülésbe sodródhat az egyén. A deprimált, a magát szegregáló, kallódó, a valóban leszakadó, ha máshol nem, hát a megfosztottságának igazságtalanságában talál menedéket.

Tehát cselekvési tervükben kutatni kell a valóban örömet adó lehetőségeket, melyekbe ők valóban bevonhatókká válnak.

2. problémáktól mentes, fiatalok

Ők azok, akik tudnak, mernek, tesznek, akik lehetőséget kaptak, és hozzá motiváltságot. Az ő esetükben sem egyszerűbb a feladat, hiszen számukra nem probléma a NEET, nagy eséllyel nem is értik, miért vannak, akiknek lehetőségek mentén is leszakadnak, ha nem is készakarva, de mégis tudatos döntések mentén. Az ő esetükben az elsődleges feladat a bevonásuk, a pro-aktivitás irányába való vezetésük.

Az első lépés az érzékenyítés, mert valahogy meg kell láttatni velünk a hiányállapotokban lévő csapdahelyzetet.

Második lépésben azt kell elérni, hogy megláttassuk a fiatallal, hogy a másik élethelyzetében való segítség, a társadalmi folyamatokban, ha tetszik közéletiségében való aktivitás, az önkéntesség valójában kihat az egyén személyen szubjektív jól-létére. Az efféle tevékenység feltételezi az autonóm személyiséget, hiszen az, hogy az egyén vállalásokat tesz a közért egy önkéntes, szuverén döntés eredménye. Az önkéntesség egyben felerősíti az egyén hasznosságérzetét, azt, hogy kompetenssé válik a saját környezetében lévő hátrányok leküzdésében, problémák kezelésében, amire ráerősíthet ideális esetben az is, hogy e társadalmi hasznosságot menedzselő szervezetek az egyén képzésében, fejlesztésében lehetőséget adnak az előre lépésre. A közéletiségbe ily módon bevont fiatal megtapasztalja a saját élnhatóságának erejét, miközben felelősséggel való félrehúzódnása során a jó célokért való munka során örömet és elégedettséget és elköteleződést él át. Az ő esetében az öröm így válik élménnyé és csalétekké, flow élménnyé. Az ezek fényében egyértelmű, hogy a fiatal, aki így jut el az elköteleződésben megtapasztalt pozitív élmények megéléséhez, sokkal inkább képes a munka világában is rácsatlakozni a hasonló érzetekre, ami jó esetben a hivatásra találás, az életpálya esélyét vetíti a fiatal elé.

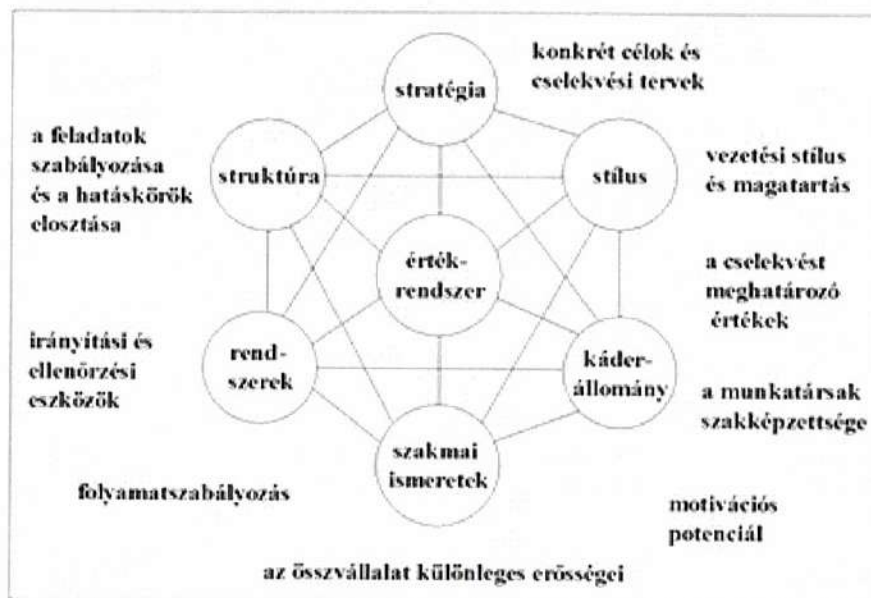
3. A szervezeti szintér

A szervezetek a maguk formális lehetőségeivel olyan háttérrel tudnak biztosítani célcsoportjaik számára, amelyben megtalálhatóak azok a pontok, amelyekkel azonosulni tud és azok, amelyekben megtapasztalja azt, hogy képviselik, hogy értékei, érdekei számítanak és az egyéni attitűdjei megértésre találnak. Mindez természetesen kiegészül azzal, amit a formális működés adhat pluszként:

- szervezettség

- jogbiztonság
- elérhetőség,
- kiszámíthatóság
- referencia személyek elérhetősége
- a közösségi élmények, a kohézió megtapasztalása
- stb.

Az egyesületek, szervezetek képesek arra, hogy a napi működésük során reagáljanak a problémákra és ha képesek jó válaszokat adni, akkor képessé válnak hosszútávon fennmaradni. A szervezeti kultúrájukat illetően a nonprofit világ előnye, hogy a csatlakozás oka felül áll, az anyagiakon múlik, a jutalmazás színtere sem e dimenziók mentén valósul meg. A nonprofit szervezeti kultúra kohéziós ereje a közösen elfogadott célok, elvek, értékrendek, meggyőződések elfogadásában, az azzal való azonosulásban rejlik. McKinsey 7S modellben jól látható, hogy számtalan szinten lehet kapcsolódni a munkához, ezért is ideális hely a nonprofit világ az önkéntes munkának, a munka kipróbálásnak, avagy éppen a csereprogramoknak.

48.sz ábra: McKinsey 7S modell (Barakonyi, 2000)

Ez teszi vonzóvá a nonprofit szférát, és a hitelesség, amit a szervezeti kulturáltságában felmutat. Munkájukat olyan tevékeny szabadság jellemez, amelyben ott van a belátás, a kitartás, a javító célzat és a kreativitás. Az alapfelszereltségük, a működésük lényege az a fajta szabadság, ami meghozza az igazi esélyt, hogy a működéshez csatlakozó, a megcélzott csoport képessé váljék e tevékeny szabadság megélésére, felszínre hozására, a kreatív segítségre, a jógyakorlatok működtetésére, elérve azokat, akikben ott van a lehetőség, a képesség, de annak a képessége, hogy ez felszínre kerüljön, neki nem adatott meg. A szabadságot nem kapták meg

ennek érvényesítésére, ha tetszik az újraelosztás fogyatékosága miatt. Talán csak azért, mert az alapvető szükségletek hierarchiája nem működik addig magasabb szinteken, amíg az egyén megfosztott az alapokon, és így a teljesítményre képes képesség mondjuk a szegénység miatt megfosztottá, sérültté válik.

A formális szervezetek kezében a lehetőség, hogy a növekedés alapú szükségletekre ébressze fel a vágyat, mert ha ezt eléri, akkor valóban integrálódik a működésbe a motiváció.

Cselekvési terv

A tanulmányunk két nagyobb részre osztható, melynek publikálása is így valósult meg. Az első szakasz a kutatómódszertanát, dokumentumok és egyéb szempontok elemzését tartalmazta, valamint az internetes kutatásainkat. Az empirikus kutatásaink azon részét mutattuk be munkák első fejezetében, amelyek a tanulmányutak, műhelymunkák értékelése során voltak számunkra feldolgozhatók. Azon részben is megfogalmaztunk az általunk megismertekből levont következtetések mezsgyéjén felépített cselekvéstervet, amely a következő területeket látta kiemelt fontosságúnak.

1. Brand építés. Szükséges a szférában dolgozó szakemberek számára a marketing kommunikációt fejlesztendő módon tréningeket, bemutatókat tartani.
2. Érzékenyítés. A különböző okok miatt hátrányokkal küzdő rétegek irányába.
3. A mentális egészségvédelem
 - a. családi, közösségi életre felkészítő
 - b. konfliktus, problémamegoldó készségekre ható
 - c. kommunikációs készséget fejlesztő
 - d. prevenciós módszerek az elsődleges prevenciótól az ártalomcsökkentésig
4. Képzések
 - a. a fiatalok számára (kommunikáció, konfliktuskezelő, informatikai, stb.)
 - b. az önkéntesek, laikus segítők számára
 - c. professzionális szakemberek számára
 - d. a problémákkal küzdő, deprivált fiatalok részére
 - e. a fiatalok közéleti felkészítésére
 - f. önkéntesmenedzseri feladatokra
 - g. generációs ismeretekre (Z generáció)
 - h. generációk közti együttműködésre
5. Önkéntesség szervezése, tervezése, menedzselése, működtetése

6. A civilek közötti információ terjesztésének meg támogatása
 - a. régiokon belül
 - b. régiók közt
7. Munkakipróbálás lehetőségei munkakereső fiatalok számára
 - a. határokon belül,
 - b. határokon túl
8. Munka kipróbálás lehetőségei civilszférában tevékenykedő laikus és professzionális segítők számára.
9. Egyházak bevonása
 - a. a problémaelemzés folyamatába,
 - b. a megoldási koncepciók tervezésébe,
 - c. az adott probléma kezelésébe.
10. Szükséges küzdeni mindenhol a fiatalok elmagányosodása, a szociális kapcsolataik leépülése ellen.

A tanulmányunk ezen részében, melyben az interjúink, kérdőíveink elemzésére került sor részletesen a hipotéziseink mentén újfent szükséges megalkotni a cselekvési tervünket, mely nem teszi érvénytelenné az előbbi pontokban felsoroltakat, de új szempontokkal bővíti az előzőeket.

A hipotéziseink kiértékelése során a SWOT analízis módszereit felhasználva minden alkalommal kerestük az adott kérdésekre, feltételezésekre kapott válaszok alapján a projekt szempontjából releváns lehetőségeket, kutattuk az adott területre kapott válaszokból az erősségeket, a gyengeségeket, a lehetőségeket és a veszélyeket. Bár régióspecifikus megoldásterv is szükségesek, de mégis igyekszünk általános megállapításokat is tenni. Azt gondolom egyes régiók esetén e tervnek a finom hangolását a szubszidiaritás elve alapján ott tudják leginkább megtenni, ahol vannak. Ettől függetlenül szükséges a jógyakorlatok átvételére, ismertetésére, de ez esetben sem feltétlenül lemásolni kell azokat, hanem a helyi viszonyokhoz alakítani a megfelelő tudás, ismeret birtokában.

Mivel hipotéziseink során olyan szükségletekre fókuszáltunk, ami az egyén, a közösség pszichés, a motivációs, a szervezetenkultúra, szervezetenirányítási szükségleteit célozta meg, ezért értelemszerűen a cselekvési tervünk is e területre koncentrált. Olyan programokat kívánunk megvalósítani, amelyek többségében valamennyi hipotézisünket érinti, arra hatással van.

1. Személyiségfejlesztő programokkal meg támogatni a következő személyiségjegyeket (Big Five):
 - a. extravenzió

- b. barátságosság
 - c. érzelmi stabilitás
 - d. nyitottság
 - e. lelkiismeretesség
2. Érzékenyítő programok alkalmazása tekintettel
 - a. a hátrányos helyzetűekre
 - b. fogyatékkal küzdőkre
 - c. más generációkra
 - d. devianciával érintettekre
 3. Szociál-kognitív modell mentén kutatni
 - a. az egyén-szituáció-viselkedés kapcsolatát
 - b. reagálni e modell mentén az ártó hatásokra (mélyszegénység, deviancia)
 4. Honismereti, hagyományőrző, kulturális programok
 - a. térségi és régiós szinten
 - b. régiókon átívelő módon
 5. Motiváció erősítés
 - a. külső és belső motivációs, identifikáció
 - b. autonómia, teljesítmény, kapcsolat, önmeghatározás stb. iránti motiváltság erősítése
 6. Képzések szakembereknek
 - a. készségfejlesztő
 - b. kompetenciafejlesztő
 - c. ismeretátadó, felkészültséget segítő
 7. Képzések fiataloknak, önkénteseknek
 - d. önkéntes képzés
 - e. készség, kompetenciafejlesztés
 - f. speciális ismeretek, tanfolyamok
 - g. érzelmi intelligencia erősítése
 8. Képzések hátrányos helyzetű fiataloknak
 - a. kompetencia fejlesztő, felzárkóztató programok
 - b. készségfejlesztés (kommunikáció, konfliktuskezelő, stb.)
 9. Munka kipróbálás lehetőségei (önkéntesek részére sajátos Erasmus program)
 - a. régióon belül és kívül

- b. régiókon átívelő módon
10. Szervezetek közötti együttműködés erősítése
- a. régióon belül és kívül
 - b. közös projektek támogatása
 - c. Civil Információs Centrum lehetőségeinek használata
11. Rekreációs programok
- a. régiókon belül és azokon átívelő módon
 - b. táborok, csereutak, rendezvények
 - c. kellemes és hasznos időtöltések szervezése
12. Szociális segítség
- a. a helyi szociális szabályozása mentén bevonható szervezetekkel
 - b. egyházakkal
 - c. állami eszközökkel
13. Egészségfejlesztés
- a. biológiai, fiziológiai ismeretek átadása, felvilágosítás, egészségtudatosság erősítése
 - b. pszichológiai egészségtudatosság, lelkiegészségre való igényesség erősítése
 - c. szociális értékek megismertetése, szocializációs készségfejlesztés, életviteli, életmódbeli, és egyéb szociális készségek, igények fejlesztése
 - d. spirituális – a spiritualitással kapcsolatos ismeretek átadása és az ahhoz való viszonyulásban való eligazodásban való segítség, tanácsadás,
14. Ifjúságkutatás megfelelő nagyságú mintavétellel a célcsoportban és valamennyi régióban, mely kitér a következőkre:
- a. szabadidő eltöltése
 - b. családi viszonyok
 - c. közösségi média, internethasználat
 - d. szociális helyzet
 - e. tervek (család, karrier)
 - f. elvándorlás
 - g. attitűd
15. Karrier, életpálya tanácsadás
- a. a képességhez, érdeklődéshez illő pályaválasztási tanácsadás
 - b. a lehetőségek feltérképezése, képzések elérhetővé tétele

- c. a hátrányos helyzetű, lemaradó fiatalok számára speciális tréningek (életvitelt, pszichoszociális fogyatékoságot, munka alkalmasságot érintő problémákra fókuszált speciális tréningek)
 - d. NEET fiatalok motiválása (reagálni a problémára, motivációs és készségfejlesztő tréningek)
16. „Workshop”-ok rendezése régiókban- átadni a jógyakorlatokat
- a. szervezeteknek, szakembereknek
 - b. önkénteseknek, segítőknek, célcsoportnak (fiataloknak)
17. Szervezetfejlesztési, tanácsadás
- a. technikai,
 - jogszabályok,
 - szervezési ismeretek
 - vezetési ismeretek
 - b. szervezetpszichológiai ismeretek bővítése
 - pszichológia modellek, törvényszerűségek, szervezeten belüli és kívüli viszonyok, motivációk, stb.
 - c. gazdasági, közgazdasági ismeretek
 - „brand” építés, szociálisszövetkezetek működtetése, könyvelés
18. Rendezvények
- a. kultúra, hagyományok
 - b. pályaválasztási vásárok régiós szinteken
 - iskolák, képzések, életpályák, ösztöndíjlehetőségek bemutatása
19. Önkéntes munkával kapcsolatos ismeretek átadása
- a. önkéntesmenedzsmenti ismeretek
 - b. önkéntesség hasznossága az egyén a közösség és az elért cél szempontjából
 - társadalmi, pszichés, szociális, stb.

Ha a két cselekvési terves egymás viszonylatában szemléljük, akkor látható, hogy nagyon is sok azonos pont van ezekben. A terv mentén is felfedezhetők a jógyakorlatok, melyeket egy-egy régióban vagy tanulmányutunkon, műhelymunkánk során ismerhettünk meg. Azt látjuk, a régiók képessé válhatnak a kompetenciáik mentén egymásnak valóban átadni a megoldási lehetőségeket. Persze ennek megoldási szinten több nehézsége van, hiszen e régiók meglehetősen messze vannak egymástól és ahhoz, hogy valóban használható módon át lehessen adni egy-egy módszert meg kellene oldani azon problémákat, amit nem csupán a földrajzi távolság okoz, hanem az, hogy ez meglehetősen költség igényes volna.. Néhány példában

szeretném ismertetni azokat a jó lehetőségeket, amelyek révén valóban lehetne tanulni, és a szerzett ismereteket régióként alkalmazni.

Felvidék: megmutatták, hogy a zene, a kultúra fontos eszköz a fiatalok elérésében, ami társadalmi különbségeket is felold. Az egyesületeik működéséből, pl. Tandem lehet látni azt, hogy szervezéssel milyen sokrétű fejlesztő munkát (tréningek, közéletiségre való felkészítés) lehet végezni és azzal milyen nagy területet be lehet járni egy-egy régióban. Az Új Nő című lapban olyan szemlélet és ismeretformáló, igényes minőségi munkát tesznek le, amely méltó minta lehet valamennyi régió számára. A Selye János Egyetem HÖK szervezete megmutatta, hogy miként lehet úttörő módon létrehozni a hallgatók érdekképviselőjét, és miként tud az eredményesen együttműködni az egyetem vezetésével.

Kárpátalja: a nemzeti identitásukhoz való ragaszkodásuk, a mostoha körülmények ellenére is megtartott optimizmusuk mellett egyrészt a népművészethez való ragaszkodásuk is láthatóan nagy hatással van az általuk elért fiatalokra, családokra, gyermeket nevelőkre. A hagyományok, népi értékek őrzése terén vannak átadható módszereik, mint a tehetségkutató rendezvényük. A térségben egyébként a diákság, a hallgatók is nagyon aktívak, ami az internetes megjelenésekben, internetes újságokban, igényes oldalakon is szemügyre vehető, melyben sok önkéntest tudnak célirányosan produktívan mozgatni. Ezen kívül láthatóan figyel a térség a jövő magyar értelmiségeire, a közéletiségre való felkészítésre, és az állammal, az anyanemzettel, az alapítványokkal való együttműködő jó kapcsolatra.

Erdély, Pátrium: a romániai projektpartner sok tapasztalattal rendelkezik a családi életre nevelés terén, gyermekprogramok szervezésében, a gyerekekkel való munkában, a hagyományőrzésben is szép számmal vannak programjaik. Példaértékű programot, ami akár mintaprogram is lehet, visznek az „in vitro” megtermékenyítéssel kapcsolatos problémák kezelésében. Oktató központjuk akár szintén lehetne minta azoknak, akik a hátrányos helyzetben élők elérhetőségét, a gyermekek fejlesztését és a számukra is vonzó kellemesen hasznos időtöltés megszervezését célozzák meg. Az erdélyi magyarság létszámához méltóan rendelkezik számos újsággal, internetes felületeik is aktívak, és tetszetősök. Diák és hallgatói szövetségeik meglehetősen öntudatosan, önérvényesítésre készen végzik dolgukat.

Délvidék, Vajdaság: vajdasági partnerünktől is volt mit tanulni, hiszen ők megmutatták miként kell békésen sok nemzetiséggel egy-egy kistélepülésen úgy együttműködni, hogy az építően hasson mindenkire. A fiatalság megcélzásakor ők különösen figyelnek a tehetséggondozásra, felzárkóztatásra. Érdekesen teszik izgalmassá a tudást a fiatalok számára, tanítva őket természetben olvasni, vagy éppen egy idegennyelvre. Nyári táborokat szerveznek, és ebben van továbbadható tapasztalatuk. Vajdaságban is cél a hagyományok ápolása, a nemzeti

identitás őrzésének fontossága és örömmel mondják, hogy soha ilyen jól működő, aktív és békés kapcsolatuk nem volt sem a hazai, sem az anyaországi vezetéssel, és ez építően hatott arra a kapcsolatra, ami e régióban van a meglehetősen sok nemzetiségű létben.

Magyarország: itthoni szervezként széleskörű tevékenységeket végezve magunk is rendelkezünk számos olyan jógyakorlattal, amit szívesen osztottunk meg partnereinkkel, de mindenekelőtt a tanulmányutak által megismert lehetőségekre szeretnék hivatkozni. Ha közgazdasági, szervezetfejlesztési oldaláról közelítem meg a tevékenységeket, akkor a következőket említeném kiemelten:

- elsőként az Igazgyöngy Alapítvány sokrétű munkáját említeném. A mélyszegénység ügyét felkarolva léptek a gyermekekért, és a családokért. Amit leginkább átvehetőnek látok az a „brand” építés módszere, ahogy képesek voltak az ügy menedzselése mellé nevet és ezzel reklámot adni, amely így már olyan eszközzé vált, ami eladhatóvá tette termékeiket ezzel anyagi bázisukat is megerősítették, így bővültek ezzel egyidőben a segítségre fordított keretek is. Másrészt, a nevük oly mértékben lett hívnév, hogy képes minőségi, magasan kvalifikált kompetenciákkal rendelkező szakembereket is bevonítani az önkéntes munkába.
- a mezőberényi Mécses Alapítvány esetén viszont a szervezethez volt az, ami különösen nagyfokú volt. Az élelmiszer adományok szétosztásának olyan ésszerű, precíz módja volt, aminek eredményeképpen egyrészt maga az adomány is kiszámíthatóan került egy-egy családhoz, másrészt elkerülték a felesleges mozgásokat és ezzel munkát, időt spóroltak meg. Érdekes volt ezen túlmenően az is, amilyen rendszerben hasonló szervezethez mozgatták a dolgozókat, akik támogatott munka munkavállalók voltak
- Füzesgyarmat esetében a szociális foglalkoztatással, az értelmi-szociális-testi fogyatékosok munkavállalásával kapcsolatos tapasztalatok voltak azok, amik inspirálóak voltak és érdekesek arra, hogy a tapasztalatokat feldolgozva azokat meg is osszuk másokkal. Láttuk foglalkozás közben a munkavállalókat, akik azon túl, hogy valóban hasznosan töltik, jövedelemhez jutva az idejüket, olyan társas támogató közegben vannak, ahol mentálisan minden biztonnyal sokat fejlődnek. Ez mindenféleképpen olyan jógyakorlat, amelynek megvalósításában komoly szakmai lehetőségek és egyben nagy kihívások vannak.
- Civil Információs Centrum meglátására több alkalommal is sor került, ami különösen fontos volt ezekben, hogy láthattunk ott, ahol ez működik a civilek közti kapcsolat is sokkal gördülékenyebbé válik. A civilek is komoly segítséget kapnak az őket érintő

területeken, jogi, könyvelési pályázati ügyek esetén. Mindeközben a civileken keresztül elérhető szolgáltatásokban, tevékenységekben is nagy fejlődést eredményezett egyrészt, mert a társszervezetek kapcsolatát menedzselte egymás irányába, másrészt a diszciplínák összekapcsolódását is támogatta egy-egy ügy mentén. Úgy láttuk mindez igazolja azt, hogy az információ valós tőkévé válhat a szervezetek számára, illetve egyértelmű volt, hogy ez a fajta információmenedzselés képes akár régiós szinten, akár azokon túlmutatóan mederbe terelni azokat.

Az Egyensúly AE Egyesület esetében kiemelném azt a tudást, tapasztalatot, amelyet a pszichoszociális, mentális egészségvédelem terén birtokolnak, vagy éppen a családokkal kapcsolatos munkájuk során tapasztaltak meg. Rendelkeznek Családi Életre Nevelés oktatási programban tapasztalattal, aminek módszereivel jelenleg is járják az iskolákat. Az egyesület évek óta szoros kapcsolatban van az ÉFOÉSZ (Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetség)-vel, amely szervezet az értelmi fogyatékosokat képviseli és velük együttműködve gyakran végeznek fiatalok közt érzékenyítést, a különböző fogyatékoságok (testi, értelmi, pszichoszociális) irányába. Kompetenciáik birtokában képesek tréningeket, készségfejlesztő, munkavállalásra felkészítő programokat tartani olyanok számára is, akik segítségre szorulnak depriváltságuk miatt, mentális problémáik, motivációs hiányosságaik miatt. A pszichiátriai, szenvedélybetegekkel foglalkozva, prevenciós, és rehabilitációs tapasztalataik alapján a probléma valamennyi színterén tudnak fellépni és ezen tapasztalataikkal segíteni mások számára.

Tehát látható, csak egy ilyen viszonylag kis létszámú egyesület összekapcsolódása esetén is számtalan problémás terület válik elérhetővé, és így az esélyegyenlőség lehetőségei kaphatnak plusz forrásokat. Azt látjuk, hogy a projekt keretében elért célcsoport önmagában azzal nagy lehetőséget kapott, hogy a pályázat során összekapcsolódnak, és a folyamatos kapcsolattartás során olyan humán erőforráshoz jutottak, amelynek hozadékait még sokáig fogják tapasztalni.

Zárszó

A pályázat keretében végzett kutatásunk során az elmúlt hosszú időszakban egy mély és összetett kutatást végeztünk használva a puha mélyfúrásokat végző kvalitatív és a kemény távolságtartó kvantitatív módszereket oly módon ötvözve őket össze, hogy azok valós és kellően érzékeny eredményeket tudjanak felmutatni a fiatal korosztály munkavállalásával, karrierépítésével kapcsolatos kérdésekben. Tettük ezt azért, mert azonosulni tudtunk a problémával, azzal, hogy e generáció jussa a védelem és ennek lehetőségeit a szakmai hátterünkkel kibővíthetjük. Kutatásunk során bár mindvégig a munkavállalásra fókuszáltunk, de boldogulás útját komplexen, holisztikusan kezeltük, melynek része az egyén képességeihez, készségeihez és érdeklődéséhez illeszkedő életpályára való rátalálás mellett az szubjektív jólléte, vagyis a valós boldogulás titkát kerestük. Meggyőződésünk, hogy erre csak egészségre törekvő pszichés, szociális háttérrel lehet annak, aki otthonosan mozog a saját közegében. Így kerestük az otthont is, mint azt a helyet, ahol az ember gyökeret verhet. Hisszük az otthon biztonságát nem nélkülözheti az ember, a fiatal sem sokáig, még akkor sem, ha időnként útra kell. Éppen ezért próbáltunk kérdéseinkkel azt vizsgálni, hogy mi az a megtartó erő, ami valós erőforrása az egyénnek, a motivációja az identitása megőrzésében. Kutatásunkban ezért helyeztünk különös hangsúlyt ezen területekre. A hazain kívül 4 olyan régióban kutattunk, ahol a magyarság kisebbségi létben él, és az ő esetükben éppen ezért a nemzeti identitás megőrzésének kérdése különös jelentőségű volt. E kutatás során azokat kérdeztük, szólítottuk meg, akik formálisan is részesei egy-egy szervezetnek, mert fontos az, ahogy a professzionális, esetleg laikus szervezeti ember ezt az általa elszántan és hitelesen képviselt területet látja. Releváns az, ahogy ők látják a generációt.

Kutatásunkban igyekeztünk kellő mélységű módon összegezni a tapasztaltakat, az értelmezett adatokat, melyek még így is tartogatnak tovább gondolható kérdéseket. Minden erőnkkel igyekeztünk igényes munkát végezni, ami érdemes arra, hogy folytathatóvá váljon. Éppen ezért projektpartnereinkkel együtt úgy véljük érdemes volna ezt folytatni, de ezúttal már nem a segítőkre, az ifjúsággal kapcsolatos ügyek vivőire fókuszálnánk, hanem a fiatalokra és hasonló módszerekkel végeznénk el újabb kutatásunkat ugyanazon régióban ugyanazon partnerekkel. Egy ilyen kutatás még inkább megalapozná azt, hogy kellő merités mellett értékeljük a folyamatot egyszerre több oldalról megvilágítva, hiszen a tét nem kicsi. A fiatalok esélyeiért dolgozva így térségeink ifjúságügyének fejlődéséhez, az ifjúságstratégia tervezéséhez valós értéket adhatnánk, közelebb kerülve egy hosszútávú, biztonságos, értékekre, identitásra figyelő, esélyeket, lehetőségeket, felzárkózást ígérő jövőképhez.

